Pallavi Akurathi

Telugu Literature

Paper - II

మహాప్రస్థానం - ఆత్మాశ్రయ శైలి

" - కరుణ, వీర రసాల ఆవిష్కరణ

" - భావకవిత్వ వాసనలు

" - అభ్యుదయ కవిత్వం

" - ప్రతీక వాదము

" - మరో ప్రపంచం ఆవిష్కరణ

" - శ్రామిక జీవన సౌందర్యం

ఆంధ్రనాయక శతకము - భక్తి భావం

- దాసుల కవితా రీతులు

- వ్యాజస్తుతి

అల్పజీవి - సుబ్బయ్య మనస్తత్వ చిత్రణ

గబ్బిలం - జాషువా కవితా వైశిష్ట్యము

గబ్బిలం - కరుణ రసావిష్కరం

గురజాడ కథానికలు - సత్య వాస్తవం

గురజాడ కథానికలు — స్త్రీ పాత్రల ఔన్నత్యం

కృష్ణ పక్షము — ప్రకృతి కవిత్వము

సుగాత్రీ శాలీనుల కథ — సహజ సౌందర్యం &
శ్రామిక జీవన సౌభాగ్యం

సినారె "ఆధునికాంధ్ర కవిత్వము" లో
ప్రశ్నాలకి పనికి వచ్చే విషయాలు

కొన్ని మాదిరి ప్రశ్నాలు

పరదా పద్ధతి --- చారిత్రక & సామాజిక
వనజభవ ప్రభావు --- మనస్తత్వ
గ్రీకుశిల్పిరంగులు --- చారిత్రక సామాజిక
అంతటి లజ్జ --- మనస్తత్వ
తళతళల మెఱుగులు --- కళా సౌందర్య
మిగుల జగంబు చెగ్గదిల --- కళా సౌందర్య
ఘుప్పున కుసుమ --- కళా సౌందర్యం

Q: శ్రీశ్రీ "మహాప్రస్థానం" లో ఆత్మాశ్రయ శైలి ని వివరించండి. 1

Ans: కవి తాను దర్శించిన సత్యం, శివం, సౌందర్యాలను ప్రకటించడానికి రెండు మార్గాలున్నాయి —
1) వస్త్వాశ్రయ రీతి
2) ఆత్మాశ్రయ రీతి

వీటిని వరుసగా Objective Poetry అని Subjective poetry అని పాశ్చాత్య విమర్శకులంటారు. ఈ విభాగం తెలుగు సాహిత్యం లో ఆర్ష సంప్రదాయ ప్రకారం వచ్చిందే.

ఆత్మాశ్రయ కవితలలో మూర్తికల్పనం — నాయికా నాయకులు ఉండరు. కవియే దీనిలో ఆలంబన విభావం. సుఖం గాని దుఃఖం గాని ప్రణయం గాని ప్రళయం గాని కవియే స్వయంగా అనుభవించి, ఆలోచించి, సూటిగా కవిత్వబద్ధం మొనర్చుతాడు.

ఆత్మాశ్రయ కవిత్వం లో కవి సొంతగొడవయే తప్ప అనంతమైన లోకవృత్తముండదనే ఒక విమర్శ ఉంది. ఇది సమంజసం కాదు. కవి తనను తాను ఎన్ని రకాలుగా ఎవరి అనుభూతులైనా ఎవరి భావాలనైనా తనవిగా భావించి రాయవచ్చు భావించుకోవచ్చు, కాబట్టి ఆత్మాశ్రయ రీతిలో లోకవృత్త ప్రదర్శనకీ, వస్తు వైవిధ్యం ప్రకటించడానికీ వీలుంటుంది.

శ్రీశ్రీ 'మహాప్రస్థానం' గేయకావ్యం సంకలనం లో ఆత్మాశ్రయ రీతి ఎన్నో రకాల్లో కనిపిస్తుంది.

పాశ్చాత్యుల ఆంగ్లేయ కవిత్వం లో 'Elegy'

① (స్మృతి గీతము) ప్రధానమైనది. Elegy నిర్వచనం -

"The Elegy is a lyric expressive of melancholy or grief, in particular when commemorative of a dead friend"

శ్రీశ్రీ 'కొంపెల్ల జనార్ధనరావు కోసం' రాసిన "అంకితం" కూడా ఇలాంటి స్మృతిగీతమే!

"తుదకు నిన్ను విషనాగుల లోకి లాగి,
జీవిత లక్ష్యాలను నిలువెల్లెత్తులూ చేసి,
మా కళ్ళల్లో గంధక జ్వాలలు,
గుండెలలో గుగ్గిలపు ధూమం వేసి"

— — — —

"ఎక్కడకు విసిరిందయ్యో నిన్ను!
ఎంత మోసగించిందయ్యో మమ్ము!"

ఈ పద్యాల్లో స్నేహితుని మరణం శ్రీశ్రీ గుండెకి చేసిన గాయాన్ని చూడవచ్చు.

② అభ్యుదయ కవిగా శ్రీశ్రీ తనని తానే వ్యక్తం చేసుకున్న గీతాలు 'మహాప్రస్థానం' లో అనేకం ఉన్నాయి. 'జగన్నాథుని రథచక్రాలు' గీతం లో

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

"దగాపడిన తమ్ములారా!
మీ బాధలు నే నెరుగుదును..."

"మీ బాధలు, మీ గాథలు
అవగాహన నా కవ్వలాయి!"

"మీ జనం కలం పట్టి
ఆకాశపు దారులంట
అడావుడిగ వెళిపోయే

- - - - - - - - -

జగన్నాథుని రథచక్రాల్
రథచక్ర ప్రళయ ఘోషా
భూమార్గం పట్టిస్తాను!
భూకంపం పుట్టిస్తాను!"

ఈ పంక్తుల్లోని నేను, నాకు, పట్టిస్తాను, పుట్టిస్తాను ఇవన్నీ ఓ అభ్యుదయ కవిగా ~~[illegible] [illegible]~~ శ్రీశ్రీ ప్రత్యక్షంగా మాట్లాడడాన్ని సూచిస్తాయి.

'గర్జించు రష్యా' గీతిక లోని

"బాల్టిక స్వర్గాన్ని కలగన్న రష్యా
రష్యా! రష్యా! రష్యా! నా రష్యా!"

అంటున్నప్పుడు మరో ప్రపంచం (సామ్యవాద సమసమాజం) ను కలగంటున్న శ్రీశ్రీ కన్పిస్తాడు.

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

కవి స్వయంగా తన సొంత అనుభూతుల్ని తన అనుభవాల్ని తన భావాల్ని తన ఆలోచనల్ని ప్రత్యక్షంగా ప్రకటించడం ఆత్మాశ్రయరీతి లో ఒక కోణం కాగా (3) ఇతరుల అనుభూతుల్ని ఇతరుల భావాల్ని తనవిగా చేసుకుని తనవిగా వాటిని ఉపలక్షీకరించడం ఆత్మాశ్రయరీతి లోని మరో కోణం. ఈ రెండు రకాల కోణాన్ని "కైక" కవిత లో చూడవచ్చు.

"నే నొంటరినై
నిద్రను వెలియై
చీకటిలోపల నా గదిలో,
నా గదిలోపల చీకటిలో,
చీకటిలో...
ఆకటిలో... "

ఈ పంక్తుల్లో ప్రతి ఒక చీకటిగదిలో ఒంటరిగా నిద్రలేక ఆకలితో అలమటిస్తున్న అభాగ్యుడి ఆవేదనని ఆర్తిని తన అనుభూతిగా చేసుకుని ప్రకటించడం గమనించవచ్చు.

ఆత్మాశ్రయరీతి లో కవి తన గురించి లేదా లేదా తనవిగా మలచుకున్న ఇతరుల భావాల్ని తన భావాల్ని పాఠకులతో పంచుకుంటున్నట్లుగా వ్యక్తం రాయడం ఒక శైలి కాగా (4) తనలో తానే మాట్లాడుకుంటున్నట్లు రాయడం మరొక శైలి. 'దేని కొరకు' కవిత లో

Downloaded at : ourstudycircle.in

శ్రీశ్రీ ఈ రెండవ శైలి ని ప్రదర్శించి చూపారు.

"శ్రీనివాసరావ్ !
ఏమిటిసమేయ్ ?
నడిరాతిరి కడలి వద్ద
వెర్రిగాలి ఉపన్యాసాలిక,
నీలోనే నీవేదో ఆలపించుతావ్ ?
అవ్యక్తపు భావాలేవో ఆలపించుతావ్ ?
జగమంతా నిదుర మునిగి
సద్దణగిన నడిరాతిరి
నీలోనే నీవేదో ఆలపించుతావ్ ?
శ్రీనివాసరావ్ !
శ్రీనివాసరావ్ ! "

అన్ని సందర్భాల్లో భావకవిత్వం లోని 'ఏకాంత ప్రియత్వం' ప్రభావం కన్పిస్తుంది. తన ఏకాంతాన్ని తానే ఆస్వాదిస్తున్న శ్రీశ్రీ ఇక్కడ కన్పిస్తాడు.

(2) శ్రీశ్రీ <u>ఓ అభ్యుదయకవి</u> గా తన కర్తవ్యాన్ని, తన ఆకాంక్ష ని ప్రత్యక్షంగా వెల్లడించిన సందర్భాలు " కవితా! ఓ కవితా! ", "ప్రతిజ్ఞ"

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

"కవితా! ఓ కవితా!" అనే గేయమంతా

శ్రీశ్రీ నవ్యకవిగా అభ్యుదయకవిగా ఉండటంలా తానే

పరుచుకొని చెప్పిస్తాడు.

" కవితా! ఓ కవితా!
నా యువకాశల నవపేశల సుమగీతావరణంలో
నిను నేనొక సుముహూర్తంలో "

అంటూ మొదలుపెట్టి ఆరు లక్షల గేయంలో

అడుగడుగునా

" నీ రూపం కరావందున
నా గుహల్లో, గుటిల్లో, చీకటిలో
ఒక్కడనై ప్రశ్నించిన రోజులు లేవా? "

" నా గీతం విరియ నక్షత్రాల
ప్రాణస్పందన పొందింది
నీకై నే వేచిన వేయి క్షణాల "

" మరి నిన్ను స్మరిస్తే
నా కలుపించే దృశ్యాలా? "

" ఇంకా నేనేం విన్నానా? "

" విన్నానమ్మా! విన్నా నిన్ను విన్నాను!
నా విశ్వతి వస్తృతి విస్తరించగా "

ఇలా గేయమంతా శ్రీశ్రీ తానే కనిపిస్తా

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

"నా గీతం గుండెలలో ఘూర్ణిల్లగ
నా బాధ జనులు పాడుకొనే
మంత్రంగా మోగించాలని"

శ్రీశ్రీ తన హృదయంలోని ఆకాంక్షని బయటపెట్టి

చివరికి

"నీ చేలాంచలముల విసరుల
కెరటాలలో నిర్మించిన
నా నుడి నీ గుడి గా
నా గీతం నైవేద్యంగా, హృద్యంగా
అర్పిస్తాను"

అని తన గీతాన్ని కవితామతల్లికి నైవేద్యంగా అర్పించాడు.

'ప్రతిజ్ఞ' కవిత లో కూడా శ్రీశ్రీ అభ్యుదయవాదిగా

"నాలో కదిలే నవ్య కవిత్వం
కార్మికలోకపు కల్యాణానికి
శ్రామికలోకపు సౌభాగ్యానికి"

సమర్పిస్తానని ప్రతిజ్ఞ చేయడం కనిపిస్తుంది.

'అద్వైతం' కవిత లో శ్రీశ్రీ భావకవిత్వం
లోని ప్రణయకవిత్వం వెలిబుచ్చాడు. ఇందులో కవి ఓ
(3) ఏకపక్ష ప్రేమికుని (one side love) భావాల్ని తనవిగా

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

ఆత్మాశ్రయగీతాల లో ప్రకటించారు.

"నీ మోవికి కావిని నేనై
నా భావికి దేవివి నీవై
నీ అంతర నిశ్వాసంలో
నా జీవన నిశ్వాసంలో"

"మానసానికి రాణివి నీవై
హృదయానికి బానిస నేనై"

వంటి పద్యాల్లో శ్రీశ్రీ వికసన్న ప్రేమ గల ప్రేమికుని భావాల్ని లలితంగా ఒలికించడం గమనించవచ్చు.

ఆత్మాశ్రయగీతాల లోని సన్నిహిత గీతాల్లో

(1) స్వీయ బాల్యస్మృతిని శ్రీశ్రీ 'శైశవ గీతి' లో చూపారు.

"నా గత శైశవ రాగమాలికల
ప్రతిధ్వనులకై,
పోయిన బాల్యపు చెరిగిన పదముల
జాడల కోసం
\- - - -
మెరుపు విరుస్తూ ఇటు రాల్చింపక
నను చూస్తుంటే నవ్వొస్తుందా?
ఉడుతల్లారా!
బుడతల్లారా!
ఇది నా గీతం, వింటారా?"

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

అనే పంక్తుల్లో శ్రీశ్రీ యొక్క బాల్యం జ్ఞాపకాలు 5

(nostalgia) వెల్లడౌతుంది వెల్లడౌతాయి

'ఒక రాత్రి' ఖండిక లాంటి వెన్నెల మీద
ప్రకృతి కవిత్వమే అయినా అది నిరాశా భావమాత్రంలా
ఆహ్లాదంగా ఆనందంగా ఉండదు.

"గగనమంతా నిండి, పొగలాగ క్రమ్మి
బహుళ పంచమి జ్యోత్స్న
భయపెట్టు నన్ను!"

(5)
అట్టి పంక్తుల్లో సామాజిక వాస్తవాలు ఒంటబట్టిన శ్రీశ్రీ
కళ్ళు ప్రకృతిని ఎలా దర్శిస్తాయో తెలుస్తుంది.

'మహాప్రస్థానం' లాంటి ఖండికల్లోంటిలాగే
(6)
"జయభేరి" లాంటి ఆత్మవిశ్వాసాలు చాలా విలక్షణమైంది.

"నేను సైతం
ప్రపంచాగ్నికి
సమిధ నొక్కటి ఆహుతిచ్చాను!"

ఇక్కడ 'నేను' శ్రీశ్రీకి వేరే ఒక వ్యక్తికి భౌతికమైన
ప్రతినిధిగా పైకి కనబడుతున్నా విశాలమైన సాముదాయిక
వాచకంగా కార్మికులన్ని ప్రతిబింబిస్తూ 'నేను' అనే
ఏకవచనాన్ని వాడడం గమనించదగింది. ~~మరో విధంగా~~
చెబితే ఈ 'నేను' పదం ప్రపంచం లోని ప్రతి

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

కార్మికుడికి వర్తిస్తుంది. అంటే ఈ గేయాన్ని ప్రతి కార్మికుడూ తన గేయం గా విన్పించవచ్చు! పై పంక్తుల్లో కార్మికుడు వస్తుసేవల ఉత్పత్తి లో నా భాగస్వామ్యం ఉంది అని చెబుతున్నాడు.

"శీతకాలం కోత పెట్టగ
కొరడు కట్టి
ఆకలేసి కేక లేశానే!"

అప్పుడు కార్మికుడు తాను పడుతున్న కష్టాన్ని నివేదించడం చూస్తాం.

"నే నొకణ్ణే
నిల్చిపోతే -
చండ్రగాడ్పులు, వానమబ్బులు, మంచుసోనలు
భూమి మీదా
భగ్నమౌతాయి!"

అంటుంటే కార్మికుడు సమ్మె బెదిరింపు చేయడం విన్పిస్తుంది.

"నే నార్చిస్తే ధాత్రిమీదా
నిండిపోయా -
నా ఆయుధాల శరాలతే
లోకమంతా జల్లులాడే
ఆ మహోత్పాతాలగుతాయి!"

అని కార్మికుడు తను సమ్మె చేస్తే అప్పుడు లోకమంతా కార్మిక సంక్షేమం గురించే ఆలోచిస్తుందని చెప్పటాన్ని నా మీదికే

Downloaded at : ourstudycircle.in
Downloaded at : www.ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

నా గురించే కవనగానాయని ~~ఆశించడం~~ కనిపిస్తుంది.

" నేను సైతం
భువన భవనపు
బావుటానై పైకి లేస్తాను! "

అనే పంక్తుల్లో రాజీపడని విప్లవ నాయకుణ్ణి ముందే ప్రకటించడం చూడగానే శ్రీశ్రీ నిబద్ధతల్ని పెరగడం గమనించవచ్చు. (7) ఆః!

~~ఆత్మాశ్రయతలో~~ వైవిధ్యాన్ని పెంచారు

కృష్ణశాస్త్రి గారు కూడా " ~~చెప్పిన~~ మాట అది ~~చెప్పినట్లు~~ మరొకటి ~~చెప్పదు~~ " అన్నారు... ఇది 'కవులకి' శైలికి & బాగా వర్తిస్తుంది.

~~అభ్యుదయ~~ కవిత్వం లోనూ ~~ఆత్మాశ్రయతలో~~ ని ~~అవకాశం~~ ఇమిడ్చి తన గేయాల్ని పాఠకులు తాదాత్మ్యం పొంది చదువుకునేలా చేసిన శ్రీశ్రీ [illegible] ప్రతిభ అద్భుతమైంది. ~~అందుకే~~

" నేనొక దుర్గం!
నాదొక స్వర్గం!
అనర్గళం, అనితర సాధ్యం నా మార్గం! "

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

ఆ పద్యాలు శ్రీశ్రీ విప్లవశీలత్వ

ఆత్మాభివ్యక్తిగా చెప్పినా అవి శ్రీశ్రీ కే వర్తిస్తాయి!

అప్పుడు అనంతర సిద్ధాంతం శ్రీశ్రీ మార్గం!

సి. నారాయణ రెడ్డి గారు తమ 'ఆధునికాంధ్ర కవిత్వము – సంప్రదాయములు : ప్రయోగములు' గ్రంథం లో "జయభేరి" లోని ఆత్మాశ్రయతను ఈ క్రింది విధంగా వ్యాఖ్యానించారు.

"నేను సైతం ప్రపంచాగ్నికి
సమిధనొక్కటి ఆహుతిచ్చాను"

అన్నప్పుడు అనంతమైన సామాజిక చైతన్యానికి తాను ఏగా ఒక ప్రతినిధినని శ్రీశ్రీ చెప్పదలుచుకున్నాడని సినారె గారన్నారు. ప్రపంచమనే హోమజ్వాలలో కవి తనను సమిధగా పేర్కొన్నాడని సినారె అంటారు.

"నా కుహూరుత శీకరాలే
లోకమంతా జల్లులాడే
ఆకుటూర్తాలాగమిస్తాయి"

అనడం లో శ్రీశ్రీ తాను కోకిలయై కుహూరావాలు చేసినప్పుడు లోకము వసంతానుభూతిని పొందునని (వైనటం) బోలుని వ్యంగ్యమని సినారె గారన్నారు.

Objective & Subje... కవిత్వము అంటూ విభావనను... సొంత గొడవే కాదు

రూపాలు → Objective

1) సంప్రదాయ కవిత్వం < కొంపెల్ల / బాల్య
2) అభ్యుదయ కవిగా
   - కవితా ఓ కవితా
   - ప్రతిజ్ఞ
   - ... రథ చక్రాలు
3) ఇతరుల భావాలు తనవిగా
4) తన లో తాను
5) శ్రీశ్రీ కళ్ళలో ప్రకృతి
6) జయభేరి (నేను = కార్మికుడు)
7) ఆః! (నేను = ప్రతి ఒక్కరూ

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

Q. శ్రీశ్రీ "మహాప్రస్థానం" లో 'కరుణ, వీర రసాల ఆవిష్కరణను తెలుపండి.

సంకలనం.

Ans: శ్రీశ్రీ 'మహాప్రస్థానం' ఖండ కావ్య ఒక ఖండ కావ్యం లో రససిద్ధి కి అవకాశముందా లేదా అన్నది కొంత చర్చనీయాంశమైనది. (1)

" కావ్యములు రస ప్రధానములు. ఖండకావ్యములు భావ ప్రధానములు. కావ్యములందు పెక్కుచోట్ల నందు భావములుండవచ్చును. కాని కావ్యము సమష్టి మీద రసాభివ్యంజకముగా యుండును. ఖండకావ్యములందును భావములు రసవ్యంజకములు కావచ్చును. కాని ఖండకావ్యములు ప్రధానముగా ఒక భావమును అభివ్యంజించునవియై యుండును."

అని విశ్వనాథ వారన్నారు.

అయితే ఖండకావ్యం లని కొన్నింట్లో విభావాది సామాగ్రి పుష్కలంగా లేకపోయినా కథ లేకపోయినా కథను బట్టి, పద్యసంఖ్యను బట్టిగాక భావతీవ్రతను బట్టి దానిని వ్యక్తీకరించు సుందర రచనా రీతిని బట్టి రససిద్ధి కలుగుటకు అవకాశముండునని సి.నా.రె. గారు 'ఆధునికాంధ్ర కవిత్వము సంప్రదాయములు : ప్రయోగములు' లో అన్నారు. మనం 'మహాప్రస్థాన' విషయం లో అంగీకరించవచ్చు.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

"నెత్తురూ, కన్నీళ్లూ తడిపి కొత్త tonic
తయారు చేశాడు శ్రీశ్రీ ఈ వృద్ధ ప్రపంచానికి."

(2)

అది 'యోగ్యతా పత్రం' లో చలం
అన్న మాటల్ని ధ్వనింపచేసి వీర, కరుణా రసాలే!

(3)

"All is well with the world" అన్న
సంతృప్త భావన సామ్యవాద విప్లవం రావడానికి ఓ ఆటంకం.
అందుకే ఈ భావాన్ని ఛేదించేందుకే అభ్యుదయ కవిత్వం
లో ఆకలి కేకల్ని వినిపింపచేస్తుంది. అందుకే ఇది కరుణారసాన్ని
చిందించగలదు.

'కావిరి నిండిన కన్నులలో'
'కుంపటి కప్పిన గుండెలలో'
'బాధల గాథల బాటలలో'
'నిద్రను వెలియై'
'చీకటిలో..
ఆకటిలో..'

వేసిన "కేక" గురించిన వర్ణన పఠితకి ఆ కేక వెనుకనున్న
ఆర్తి, ఆర్ద్రతా భావాన్ని మన గుండెకి తాకేలా అందించగలుగుతుంది.

అభ్యుదయ కవిత్వం లో పీడితుడి మీద
జాలి కలిగించడం ఓ అవశ్యకమైన లక్షణం. ఈ జాలి,
(4) సానుభూతి కలిగించే ప్రయత్నం కరుణా రసావిష్కరణకు
కారణమవుతుంది.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

'బాటసారి' కథకు కరుణారసం చెందిస్తుంది.

A

'బాటసారి' కథ లో బాటసారి

శోకమనే స్థాయీ భావానికి ఆలంబన విభావము.

ఈ కథ లో దిగులు, భయం, కలత మొదలైన సంచారీ భావాలు స్థాయీభావమైన శోకరసానికి పోషకం గా తోడ్పడేవే.

ఒంటరి బాటసారి "కూటికోసం, కూలి కోసం
పట్టణంలో బ్రతుకుదామని"
బయలు దేరాడు. అతడు పట్టణం లో

"మూడు రోజులు ఒక్క తీరుగ
నడుస్తున్నా దిక్కు తెలియక —
నడి సముద్రపు నావ రీతిగ
— — —
తిరుగుతుంటే —"

ఇలా దిక్కు తెలియక తిరుగుతున్న బాటసారి దారి తప్పాడు.
బాటసారి లాంటి శోకమనే స్థాయీ భావాన్ని

"చండ చండం, తీవ్ర తీవ్రం
జ్వరం కాస్తే,
భయం వేస్తే,
ప్రలాపిస్తే —
మబ్బుపట్టి, గాలికొట్టి,
వానవస్తే, వరదవస్తే,
చిమ్మచీకటి క్రమ్ముకొస్తే
దారితప్పిన బాటసారికి
ఎంత కష్టం!"

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

ఈ పంక్తుల్లోని మబ్బు, గాలి, వాన, వరద, చిమ్మచీకటి లాంటి వాతావరణపు వర్ణన అంతా ఉద్దీపనా విభావం గా పనిచేసి శోకమనే స్థాయీభావపు అనుభూతిని రసస్థితికి తీసుకెళ్లేందుకు తోడ్పడుతుంది. కళ్లల్లో చెలమల్లాగా చెరిగిపోని మంటలు, గుండుసూదులు గుచ్చినట్లు గా అనిపించే శిరోవేదన సాత్త్విక అనుభావాలు గా చెప్పవచ్చు. ~~తిరి~~

" బాటసారి కళేబరం లో
కీటకాయువు ఆడుకుంటోంది!"

అని గేయాన్ని విషాదాంతం గా చేసి కరుణామయంగా పరిణమింపజేశారు. ~~ఈ~~ గేయం మధ్య మధ్య లో

" తల్లిమాటలు చెవిని పెట్టక " . . . .

' కళ్ళ వాకిట నిలిపి చూచే
పల్లెటూళ్ళో తల్లి ఏమని
పలవరిస్తోందో . . ? '

' తల్లిపిచ్చి కళ్ల దృశ్యం
కళ్ళ ముందట గంతువేయగ '

' పల్లెటూళ్లో తల్లికేదో
పాడుకలలో పేగు కదిలింది! '

అని బాటసారి తల్లి ని ఎప్పటికప్పుడు ప్రస్తావిస్తూ కవి తన గేయాన్ని మరింత ఆర్ద్రమొనర్చారు.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

'భిక్షువర్షీయసి' లో ఒక ముసలి బిచ్చగత్తె ఎంతటి దయనీయమైన పరిస్థితుల్లో బతికిందో కళ్ళకు కట్టినట్లు చిత్రించడం ద్వారా కరుణారసాన్ని పోషించారు శ్రీశ్రీ.

"దారిపక్క, చెట్టుక్రింద,
ఆరిన కుంపటి విధాన
కూర్చున్నది ముసల్దొకతె
మూలుగుతూ, ముసురుతున్న
ఈగలతో వేగలేక.

ముగ్గుబుట్టవంటి తలా,
ముడతలు తేరిన దేహం,
కాంతిలేని గాజుకళ్ళు,
తనకన్నా శవం నయం.

పడిపోయెను జబ్బుచేసి;
అడుక్కొనే శక్తిలేదు;
రానున్నది చలికాలం;
దిక్కులేదు దీనురాలు.

ఎళ్ళు గుదిరి, కళ్ళ కదలి,
బతుకంటే రోసి సదలి —
పతిమున్న బండరాతి
పగిదిగనే పడి ఉన్నది."

బిచ్చగత్తె బాధని బాగా పెంచేవిగా ముసిరే ఈగలు, ముసలి తనం.. కాంతిలేని కళ్ళ, జబ్బు చేయడం, అడుక్కునే శక్తి కూడా లేకపోవడం, రాబోయేది చలికాలం కావడం, ఆమె అనాథ కావడం ఈ పంక్తుల్లో కన్పిస్తాయి.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

కరుణం శోకమూలకం. శోకం ఆశానిరాశల వల్ల ఏర్పడుతుంది. పైన చెప్పిన బిచ్చగత్తె ఎదుర్కొన్న/, ఎదుర్కోబోయే/ ఎదుర్కోవాల్సిన పరిస్థితుల వల్ల ఆ బిచ్చగత్తె కి బతుకాలన్న ఆశ కూడా చచ్చిపోయిందని చెప్పి కవి కరుణారసాన్ని పెరుగుతె పండించాడు.

'కవితా! ఓ కవితా!' ఖండిక లో

"కాలువ నీళ్ళలో జారిపడి
కదులుతున్నా బాలిక
ఊగులాడు వృత్తావృత్తాలాపన!
ప్రేలాపన!
కడుపు దహించుకుపోయే
పడుపుకత్తె రాక్షసరతిలో
అర్ధనిమీలిత నేత్రాల
భయంకర బాధల పాటల పల్లవి!
— — —
సమ్మెకట్టిన కూలీల,
సమ్మెకట్టిన కూలీల భార్యల, బిడ్డల
ఆకటి చీకటి చిచ్చుల
హాహాకారం! ఆర్తారావం!"

అనే పంక్తుల్లో కరుణారసానికి సంబంధించిన భావమైన దైన్యం కనిపిస్తుంది.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

"ఆకలైతే, పేదల గుండెలు!
అశ్రువులే నిండిన కుండలు!
శ్మశానమున నశించేటి
చలిబారిన వెలి రాబందులు!"

అందుకే నాకే "పేదలు" ఖండిక కూడా కరుణారసప్లావిత మైనదే.

"జగన్నాథుని రథచక్రాలు" ఖండిక లో కూడా 'దగపడిన తమ్ముల' బాధలు, గాథలు లోని భావాన్ని కలిగించేలా కవి వర్ణించారు.

అభ్యుదయ కవిత్వం కాదు. కరుణరసాన్ని వీరరసం వైపు మళ్లించడం లోనే 'అభ్యుదయం' ఉంది! Very good

వీరం ఉత్సాహ మూలకం. ఉత్సాహం ఆశాప్రగతి వల్ల పొంగులెత్తుతుంది. (x) 'మహాప్రస్థానం' లోని గేయాలలో చాలా భాగం వీర రౌద్ర రసభరితమైనవి. అందుచేత ఆ రసాలకనుగుణమైన ఓజస్సు గల శబ్దాన్ని శ్రీశ్రీ ఎంచుకున్నాడు. జవం, జీవం, కండ, గుండె గల శబ్దాలను ఏరుకొని వాని చేత కసరత్తులు చేయించాడు ఫలితంగా రసవృష్టులు కురిపించాడు.

(x) మ.ప్ర. లోని అనేక గేయాలలో (P.T.O)
నిర్వేదం విషాదం వల్ల ఆశాభావం
... అవి ఉత్సాహం కలిగిస్తాయి.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

" కదం త్రొక్కుతూ,
పదం పాడుతూ,
హృదంతరాళం గర్జిస్తూ —
పదండి పోదాం,
వినబడలేదా
మరో ప్రపంచపు జలపాతం ? "

" నెత్తురు మండే
శక్తులు నిండే
సైనికులారా ! రారండి
హరోం ! హరోం హర
హర ! హర ! హర ! హర !
హరోం హరా ! అని కదలండి ! "

ఈ పంక్తుల్లో చలం అన్నట్లు

(1) 'యువక సైనికుల, నూతన యుగ నిర్మాతలకి background music క్రింద, marching band కింద, ~~కొత్త రక్తాన్ని~~ కదను త్రొక్కించే సంగీతం' వినబడుతుంది. ఉత్సాహం, ప్రవాహ కెరటం లా ఉవ్వెత్తున పైకెగుస్తుంది.

(2) 'జయభేరి' గీతిక లోని

" నే నొక్కణ్ణే
నిల్చిపోతే —
చండ్రగాడ్పులు, వానమబ్బులు, మంచుసోనలు

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

భూమి మీదా
భగ్గుమంటాయి!

— — — —

రగిల్చి పగిలిపోయి
నిర్ఘాలు విర్రిల్లి
మహాప్రళయం జగం నిండా
ప్రగల్భిస్తుంది! "

అన్న పంక్తుల్లో వీర రసానికి సంచారి భావాలైన క్రోధం, ఆవేశం, ఉగ్రత మొదలైనవి కనిపిస్తాయి.

'ఆహ్వానం' గేయం లో

(3)

" కనకదుర్గా చండసింహం
జూలు దులిపి,
ఆవులించింది!
ఇంద్రదేవుని మదపుటేనుగు
ఘీంకరిస్తూ
ఘూరల్ చేసింది! "

అనే పంక్తుల్లో క్రోధం, ఆవేశం అనే సంచారి భావాలు కనిపిస్తాయి.

" నందికేశుడు రంకె వేస్తూ
గంగడోలును
కదిపి గెంతేడు! "

అనే పంక్తుల్లో వీరరస స్థాయీ భావమైన ఉత్సాహం ఉరకలేస్తుంది.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

'ప్రతిజ్ఞ' లోని

~~"ఘర్మ జలానికి~~
~~ధర్మ జలానికి~~
~~ఘర్మ జలానికి ఖరీదు లేదోయ్!"~~

~~"విశ్రాంతులకు, విహారాద్రులకు~~
~~నోరుమెదపే [illegible] లేదోయ్!"~~

" అనాథులందరూ
అశాంతులందరూ
దీర్ఘశ్రుతిలో, తీవ్రధ్వనితో
విప్లవశంఖం వినిపిస్తారోయ్!"

(4) ఈ పంక్తుల్లో ఉత్సాహ భావం తొంగిచూస్తుంది.

'నవకవిత' లోని

~~" రాబందుల రెక్కల చప్పుడు~~
~~పయోధర ప్రచండ ఘోషం~~
~~ఝంఝానిల షడ్జధ్వానం"~~

'జ్వాలా తోరణం' లోని

"ఏదీమి లోకం మార్తాండేయుని
పదాఘాతమున ప్రకంపించగ
కురుక్షేత్రమున రుద్రుడు వ్రాసిదరు
గదాఘాతమున గజగజలాడగ"

(5) పంక్తులలో వీరరస ప్రధానమైన ఉద్రేక భావం వ్యక్తమౌతుంది.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

మహాప్రస్థానం కావ్యం లో ఉత్సాహపూరిత స్థాయీభావం

(5)

ఉరకలెత్తిన గీతాల్లో 'గర్జించు రష్యా' ఒకటి.

" గర్జించు రష్యా!
గాండ్రించు రష్యా!
పర్జన్యశంఖం పలికించు రష్యా!
దౌర్జన్య రాజ్యం ధ్వంసించు రష్యా!
తే తే, రష్యా!
రా రా, రష్యా!
రష్యా! రష్యా! రష్యా! ఓ రష్యా! "

ఆవేశం, ఉత్సాహం పలికించేందుకు కవి భావాలని పద పునరుక్తి చేశారు

" రా రా రా, రష్యా!
తే తే తే, రష్యా!
రష్యా! రష్యా! రష్యా! ఓ రష్యా! "

అంతే కాక ఈ పునరుక్తి ఒకచోట రావడం కాక గీతం లో పలుమార్లు పునరావృతమై ఆవేశం, ఉత్సాహ భావాల్ని గీతం ఆద్యంతం ఏకధాటి గా కొనసాగించడం లో వీరరస సిద్ధి కలుగుతుంది.

(6)

'జగన్నాథుని రథచక్రాలు' గీతం లో కూడా కవి ఈ పద పునరుక్తి ద్వారా ఆవేశం, ఉత్సాహం తెప్పించడం చేశారు.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

" జగన్నాథ
జగన్నాథ
జగన్నాథ రథచక్రాల్!
జగన్నాథుని రథచక్రాల్!
రథచక్రాల్
రథ చక్రాల్
రథ చక్రాల్, రథ చక్రా
లొస్తున్నా యొస్తున్నాయి!"

పంక్తుల ఇందుకు ఉదాహరణ. ఈ గేయం లోనే

"సింహాచలం కదిలింది
హిమాలయం కదిలింది
వింధ్యాచలం పగిలింది
సింహాచలం
హిమాచలం
వింధ్యాచలం, సంధ్యాచలం
మహానగా లెగురుతున్నాయి!
మహారథం కదులుతున్నది!
చూర్ణమాన
ఘూర్ణమాన
దీర్ణమాన గిరిశిఖరాల్
గిర గిర గిర తిరుగుతున్నాయి!"

పంక్తుల్లో పదాల పునరుక్తి ద్వారానే గాక

(7) ఓజస్సు గల శబ్దాల్ని వాడటం ద్వారా వీరరస స్ఫూర్తిని ప్రసాదం చేసింది.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

మహాప్రస్థానం లోని అన్ని గేయాలు చదువు

తుంటే చలం అన్నట్లు 'ఇవి మాటలు కావు,

అక్షరాలు కావు - ఉద్రేకాలు, బాధలు, యుద్ధాలు - అతని

(శ్రీశ్రీ) హృదయం లోంచి మన హృదయం లోకి

direct గా పంపిన ఉత్సాహాలు, నెత్తురు కాలవ

అనిపిస్తుంది'.

మరికొన్ని గేయాల్లో 'దిక్కులేని దీనుల

మూగవేదన, కాలి కింద నలిగిన చీమల బాధ

విరిగిన చప్పుడు, నీళ్ళ లేక ఎండుతున్న గడ్డిపోచ

ఆర్తనాదం' వినిపిస్తాయి.

వెరసి మహాప్రస్థానం ఖండకావ్యం

వీర కరుణ రసాలను నిక్షిప్తం చేసుకున్న అభ్యుదయ

కవిత్వ సమం.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

“శ్రీశ్రీ అనంతర మార్గాన్ని వాది నమ్ముకొన్నను
మహాప్రస్థానంలో భావకవిత్వ వాసనలు పోలేదు”
— పరిశీలించుమనది.

తెలుగు సాహిత్య చరిత్రలో అభ్యుదయయుగ సారథిగా కీర్తికెక్కిన వాడు శ్రీశ్రీ. భావకవిగా "ప్రభవ" అభ్యుదయకవిగా "మహాప్రస్థానం" విప్లవకవిగా "ఝుంఝు" రచించి కవితాప్రస్థానంలోని మూడు దశల్ని దాటిన ఘనుడాయన.

~~(1928 లో అచ్చయిన 'ప్రభవ' శ్రీశ్రీ భావకవిత్వ నీడ దాటి అభ్యుదయ కవిత్వపు యెండలోకి ప్రవేశించడానికి తోడ్పడిన రచన. దీని తర్వాత శ్రీశ్రీ అభ్యుదయకవిగా మహాప్రస్థానం చేశాడు.)~~ అయితే అతని మహాప్రస్థానంలో భావకవిత్వ వాసనలు పోలేదని పలువురు విమర్శకులు అభిప్రాయపడ్డారు. భావకవిత్వ లక్షణాలు మహాప్రస్థానంలో తొంగి చూసే వైనాన్ని క్రింది విధంగా పరిశీలించవచ్చు.

* కవి హృదయములో తటిల్లత వలె అప్పుడప్పుడూ మెరసిపోయిన భావముల అక్షరాకృతియే భావకవిత్వమని శ్రీశ్రీ గారు భావించారు.

(1) భావకవిత్వానికి ముఖ్య లక్షణం <u>ఆత్మాశ్రయత్వం</u>. కవి తన అనుభూతులను, భావాలను నేరుగా తానే వెల్లడిస్తాడు. పరులచేత అనుభవింపచేయటానికి వీలున్న స్వీయానుభవాలనే కవి ఆత్మాశ్రయరీతిలో కవితలో ఉదాత్తీకరించి కళామయం చేస్తాడు.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

శ్రీశ్రీ 'జయభేరి' లో

"నేను సైతం
ప్రపంచాగ్నికి
సమిధనొక్కటి ఆహుతిచ్చాను!

— — — —

నేను సైతం
భువన భవనపు
బావుటానై పైకి లేస్తాను!"

అంటూ తన అనుభూతిని, తన ఆశయాల్ని పాఠకులలో పంచుకొంటాడు. అయితే ఇది వ్యక్తి చైతన్యం సమూహ చైతన్యంగా పరిణమిస్తున్న భావజాలమని తెలుస్తోంది.

శ్రీశ్రీ రాసిన 'ఆః!' అభ్యుదయకవిత్వానికి చక్కని నిదర్శనం.

"నిప్పులు చిమ్ముకుంటూ
నింగికి నే నెగిరిపోతే
నిబిడాశ్చర్యంతో వీరు -
నెత్తురు క్రక్కుకుంటూ
నేలకు నే రాలిపోతే
నిర్దాక్షిణ్యంగా వీరే —"

వీటిలో కవి సమాజం తన గెలుపు, వైఫల్యాల పట్ల చూపే ప్రతిచర్యని వెల్లడించాడు.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

'ప్రవాళం' అనే కవిత విఫలప్రేమను ప్రతిబింబించింది.

" నీ కంకణ నిక్వాణంలో
నా జీవన నిర్వాణంలో
నీ మదిలో దిగులు తీరేనా
నా హృదిలో జ్వాలలు రేగి
నీ తలపున రేకులు విచ్చె
నా వలపున బాకులు గుచ్చె — "

ఈ పంక్తుల్లో విఫల ప్రేమ గూర్చి కవి వ్యక్తీకరించాడు.

(2) భావకవిత్వానికి ప్రకృతి కి గాఢమైన బంధం పెనవేసుకుపోయి ఉంటుంది. చాలా కవితల్లో పలుచోట్ల ప్రకృతి తొంగిచూస్తుంది.

'జయభేరి' అని ఈ శ్రీశ్రీ పంక్తుల్లో

" నేనొక్కణ్ణే ధాత్రి నిండా
నిండిపోయా —
నా కుహూరుత శీకరాలే
లోకమంతా కల్లలుండే
శ్రీ వచనాలు లాగ మిన్నాయి! "

లోకమంతటా వ్యాపించాడని చెప్పదలచుకున్నాడని

ప్రకృతి లో లీనమవ్వాలని భావకవి పడే తపన లాంటి తపన గోచరిస్తుంది.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

'శైశవ గీతి' శీర్షికలో శిల్పం

" గరికపచ్చ మైదానాల్లోనూ
తామరపూవుల కోనేరులలో
పంటచేలలో బావుల గట్లలో
— — —
ఎక్కడ చూస్తే అక్కడ మీరై "

అన్న ప్రకృతి వర్ణనలు కన్పిస్తాయి. ఇదే శీర్షికలో 'ఋతువుల రాణీ వసంతకాలం' 'ఆ కంచు వృషభముల నిశ్వాసం క్రూర గ్రీష్మం' 'చలి వణికించే శైశిర కాలం' అని ప్రకృతి చలనాన్ని కూడా కవి వర్ణించడం భావకవిత్వ ఛాయల్ని చూపుతుంది.

భావకవిత్వం తెలుగు సాహిత్యానికందించిన గొప్ప సంపద 'పద చిత్రాలు', 'భావ చిత్రాలు'. ఇవి (3) మాటల బొమ్మలు. శ్రీశ్రీ సైతం మహాప్రస్థానంలో అక్కడక్కడా ఇలా మాటలతో బొమ్మలు గీశాడు.

'ఒకరాత్రి' శీర్షికలో

" ఆకాశపు ఎడారిలో కాళ్ళు తెగిన
ఒంటరి ఒంటెలాగుంది జాబిల్లి! " అలాంటి
పదచిత్రమే!

భావకవిత్వంలో ప్రకృతిలో ఎవరూ గమనించని (4) చిన్న చిన్న కెరటాలే ఆధారం చేసుకొని మూలంగా వర్ణించిన

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

ఖండికలు అనేకం. ముఖ్యంగా కవికొండలవేంకటరావు

" దారున్నవి వుంటాయి
దారంటూ గడ్డి నిరుణ్ణివి వుంటాయి
— —
బండి నడుస్తూ వుంటే
చక్రాలు పాడుస్తూ వుంటే
మళ్ళీవ గర్భమంటాయి " అని 'గడ్డిపూలు' ని

గురించి రాశారు. (అ)(గా) కూడా ఇదే తత్వాలలో

" కాట్లవేనుగాళ్ళ, ఆటలాగాళ్ళ, బల్లచాగాళ్ళ
నీవేపే చూస్తూ వుంటాయి!
ఆమలాలు కనుగొమంటాయి! " అని

కవితావేశం ఉంటే అన్నీ కవితామయమేనని చాటారు.

" ఎదియో అపూర్వ మధుర రక్తి స్ఫురియించుగాని అర్థమ్ముగాని భావగతమ్ముగాని " అని కృష్ణశాస్త్రి చెప్పారు. ఈ

(5) 'అస్పష్టత' భావకవిత్వ లక్షణాల్లో ఒకటిగా చెప్పొచ్చు. (అ)(గా) 'మహాప్రస్థానం' కవితా సంపుటిలో అస్పష్టత పలు ఖండికల్లో కన్పిస్తుంది. 'ఒకరాత్రి' ఖండికలో

" గగనమంతా నిండి, పొగలాగ క్రమ్మి
బహుళ పంచమి జ్యోత్స్న
భయపెట్టు నన్ను!
— — — —
విశ్వమంతా నిండి, వెలిబూది పోలె
బహుళ పంచమి జ్యోత్స్న భయపెట్టు నన్ను! "

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

పై పంక్తుల్లో ఏదో భయాన్ని కలిగించే భావమైతే ఉంది గాని అది ఇదీ అని స్పష్టంగా చెప్పటం అస్పష్టత కన్పిస్తుంది.

'దేని కొరకు' ఖండికలో

"వేలకొలది వేలలో, వేసవి వానలలో
దారికొలది దారులలో కానరాని కాంక్షలలో
- - - - - -
నీలోనే నీ వేదో ఆలపించుచుంటావ ?
ఆలాపనవా !" అనే పంక్తుల్లో కూడా ఇలాగే అస్పష్టత గోచరిస్తుంది.

(6)

భావకవిత్వంలో సౌందర్యారాధన ప్రముఖలక్షణమని చెప్పవచ్చు. శ్రీశ్రీ పై కూడా ఈ ప్రభావం ఉంది. కాని అతడు ఆరాధించినది శ్రామిక సౌందర్యాన్ని. 'ప్రతిజ్ఞ' ఖండికలో

'శ్రామిక జీవన సౌందర్యానికి
సమానమైనది లేనే లేదని' చాటి చెప్పాడు.

'మానవుడా' ఖండికలో

"సౌందర్యం ఆరాధించేవాడా!
కోకిలలో శిల్పంలో
పురుగులో, పుష్పంలో
మెరుపులో, మేఘంలో
సౌందర్యం ఆరాధించేవాడా!" అని సౌందర్యారాధనా తత్వాన్ని వెల్లడించాడు.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

భావకవి ప్రేయసి కోసం తపన పడటం కన్పిస్తుంది. శ్రీశ్రీ కూడా అభ్యుదయ(?) ఈ భావాలు ప్రదర్శించారు. "అద్వైతం" ఇందుకు ఉదాహరణ.

~~శ్రీశ్రీ [illegible] [illegible] " [illegible] ! [illegible] !" [illegible]~~

~~" నీవైన బ్రతుకే ఒక తపస్సై~~
~~వెదుకాడే నిమిషాలందున నిశాలందున~~
~~ఎటు నే చూచిన చాటులాలంటారవు~~
~~మట్టి మాయల నటనలలో~~
~~నీ రూపం కానరాదున~~
~~నా కళాలా కటలా చీకటిలా~~
~~ఒక్కదానై ప్రసక్తిన రోజులు లేవా ? "~~

భావ కవిత్వం లోని ప్రణయ కవిత్వం 'అద్వైతం'

అనే పంక్తులు అందుకు నిదర్శనం.

భావకవిలో శిఖరమైన కృష్ణశాస్త్రి గారి (7) ప్రభావం శ్రీశ్రీ పై ఎలా ఉందో వివరిస్తూ ఆరుద్ర గారు 'సమగ్రాంధ్ర సాహిత్యం' లో క్రింది ఉదాహరణ ఇచ్చారు. 'సమగ్ర ఆంధ్ర సాహిత్యం'

కృష్ణశాస్త్రి గారి 'నా విరుల తోట' గీతిక లో

" నా విరుల తోటలో చెలి కన్నె నొకర్తె
పవడపు గులాబి మొగ్గ
— — — —
అప్పుడు నా వెర్రి చూచి నా యలరు తేని
మున్నుగా మోడు మోసేను బాధి, యొగ్గె

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

కోకిలమ్మ కోయని యేడ్పు కాదు నేస్తా!
మా కారకు దారి చూపెడు మందపవను
జోకొట్ట జాలిగ నాకీ నిట్టూర్పు విసరె!"

ఈ పద్యానికి శ్రీశ్రీ 'భిక్షువర్షీయసి' కి ప్రత్యక్షంగా గాని వైరుధ్యాలని పోలికలున్నాయి.

" ఆ అవ్వే మరణిస్తే
ఆ పాపం ఎవ్వరిదని
వెర్రిగాలి ప్రశ్నిస్తూ
వెళ్ళిపోయింది!

ఎవరూ ఏమీ కొరుకుతూ
ఏమో అనలేదు సుమీ
ఒక కాగితం పడవేసుకు
తొందరగా తొలగి తొంగ "

'కృష్ణశాస్త్రి గారి 'మందపవనుడు' శ్రీశ్రీ గారి 'వెర్రిగాలి' అయింది. శాస్త్రి గారి 'కోకిల' బదులు శ్రీశ్రీ గీతంలో ఎవరూ ఏమీ అనలేదు ఇల్లాంటివి కనిపిస్తాయి. స్థూలదృష్టికి కనబడదు గాని సూక్ష్మంగా పరిశీలిస్తే నిర్మాణ విధానాలలో ఈ గీతాల మధ్య ఉన్న

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

నిర్మాణ విధానాలలో వైరుధ్య సంకేతాలు కనబడుతాయి, శ్రీ (శ్రీశ్రీ) గారు వ్యక్తపరిచారు.

(8) భావకవిత్వంలో విశ్వప్రేమతత్వం

కనిపిస్తుంది. (ఉదా) 'జయభేరి' ఖండిక లో సైతం

" నేను సైతం
ప్రపంచాగ్నికి
సమిధనొక్కటి ఆహుతిచ్చాను!
నేను సైతం
విశ్వవృష్టికి
అశ్రువొక్కటి ధారపోశాను! " అన్నప్పుడు శ్రీశ్రీ యొక్క

విప్లవం కోసం కవి చేయదలుచుకున్న విశ్వప్రేమతత్వం ప్రతిఫలిస్తుంది.

భావకవిత్వ లక్షణాలలో ప్రధానమైనది (9) 'స్వేచ్ఛా ప్రియత్వం'. భావకవి సంప్రదాయ సంకెళ్ళనుండి విడివడాలని స్వేచ్ఛగా విహరించాలని కోరుకుంటాడు. (శ్రీశ్రీ) కవితల్లో సైతం ఈ స్వేచ్ఛా ప్రియత్వం కనిపిస్తుంది. 'కవితా! ఓ కవితా!' ఖండిక లో

" శ్మశానాల వంటి నిఘంటువుల దాటి
వ్యాకరణాల సంకెళ్ళు విడిచి

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

ఛందస్సుల సర్పపరిష్వంగం వదలి–"

స్వేచ్ఛగా కవిత్వం సృష్టి చేయాలని శ్రీశ్రీ భావించాడు.

ప్రాచీన పద్యాలు, ఛందస్సులు కాదని కావ్య ప్రక్రియను వలదని నూతనంగా ఖండకావ్య ప్రక్రియను చేపట్టింది భావకవిత. ఈ ప్రభావం తోటే శ్రీశ్రీ 'మహాప్రస్థానం' ఖండకావ్య సంపుటిగా వెలయించాడు. వచన కవిత్వాన్ని, మాత్రా ఛందస్సును ఆదరించి పద్యాల స్థానంలో గేయాలు విరచించాడు.

'మహాప్రస్థానం' ఖండికలో

"నదీనదాలూ,
అడవులు, కొండలు
ఎడారులా మన కడ్డంకి ?
— —
మరో ప్రపంచం
మరో ప్రపంచం
ధరిత్రి నిండా నిండింది" అనే పంక్తుల్లో స్వేచ్ఛాగానం

ఎన్ని ఆటంకాలైనా ఎదుర్కోగలమని చెప్తాడు. స్వేచ్ఛా-సమానత్వాలు నిండిన 'మరో ప్రపంచం' గానం స్వేచ్ఛాలోకం కోసం కవి పరితపిస్తాడు.

భావకవిత్వచ్ఛాయలేవిధంగా 'మహాప్రస్థానం' కవితా సంపుటిలా తోచినా దాని ఆత్మ మాత్రం మార్క్సిజమే!

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

భావకవిత్వ లక్షణాలలో ఒకటి ~~నిరాశావాదం~~.

అభ్యుదయ ఆశావాది కవి అయిన శ్రీశ్రీ కూడా

'మనమంతా బానిసలం
గానుగలం, పీనుగులం
వెనుకదగా, ముందుదగా
కుడియెడమల దగా దగా!

ఏదీ సుఖం, ఏదీ సుఖం
ఏదీ సుఖం జగత్తులో!
బ్రతుకు వృథా! చదువు వృథా!
కవిత వృథా! వృథా, వృథా!

అని 'చేదుపాట'

పాడడం భావకవిత్వ ప్రభావం వలననేమో అనిపించక మానదు.

(3)

శ్రీశ్రీ భావచిత్రములను విడిగా తీసి చూపుట సాధ్యము కాదు. ఇన్ని గేయములలో మాత్రము మిగిలిన శక్తుల ప్రమేయమంతగా లేని స్వచ్ఛమైన భావనాశక్తి ప్రజ్వరిల్లినది. 'చరాచర' అన్న గేయమిట్టిదే. ఋషుల వంటి మునుల నాటి వెన్నెల గగనమంతయూ నిండి పొగవలె క్రమ్మి కప్పి భయపెట్టింది. ఆకాశపు ఎడారిలో ఇసుక తుఫాను రేగినది. అట్టి భయంకర స్థితిలో కొండ 'కరకుటెలుగు'లా చప్పుడించింది. కరికి గిరికి గల సాదృశ్యము ను గుర్తించుటకు కొండ ను కరి వలె గాక కరకుటెలుగు వలె నున్నదని భావించుట చక్కని భావనాశక్తికి నిదర్శనము. ~~ఈ~~ గేయము లోనే ఉన్న

" ఆకాశపు ఎడారిలో కాళ్ళు తెగిన
ఒంటరి ఒంటెలాగుంది జాబిల్లి" అన్న భావచిత్రము

అనన్యమైనది. 'ఖండ శశి' లో విరహతాపము భరించలేక కవి కి నెలవంక 'వంపు తేరిన కత్తి వలె' కనిపించింది.

అదే విధంగా 'శైశవ గీతి' గేయం లో

Downloaded at : ourstudycircle.in
Downloaded at : www.ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

శ్రీశ్రీ నిసర్గరమణీయమైన భావనా శక్తి పతాకస్థాయిని చేరుకున్నది. 'కంచు వృషభముల అగ్నిశ్వాసం శ్రేష్ఠ' అనుట ప్రగాఢ భావనాబలమును తెలుపుచున్నది. కంచుతో చేయబడిన వృషభములు శ్రేష్ఠ రూపములతో ప్రాగి వున్నను. ఆ వృషభముల నోటి నుండి, ముక్కుపుటముల నుండి వేడిగాలి ప్రచండ రూప భంగిమలుగా నుండును. 'అగ్నిశ్వాస' అను పదములో పదచిత్రములో ఇంతటి భావన నిక్షిప్తమైయున్నది.

స్మృతి గీతాలు : మిత్ర / ఆప్త స్మృతి 'అంకితం'
బాల్య స్మృతి 'శైశవ గీతి'

Gist

1) ఆత్మాశ్రయత్వం 'ఆః!' 'నా నుడి నీ గుడిగా' 'నీ మోవి కావినే'
2) ప్రకృతి 'ఋతువుల రాణీ...' 'గరికపచ్చ...' 'ఒకరాత్రి'
3) ప్రణయ కవిత్వం 'అద్వైతం'
4) చిన్న చిన్న అంశాలే కవితా వస్తువులుగా గడ్డిపూలు > రొట్టెముక్క
5) భావుకత్వం ఒకరాత్రి < కరి కళేబరం / కాళ్ళు తెగిన 'కంచు వృషభముల అగ్నిశ్వాసం'
6) అస్పష్టత 'దేవి కొరకు' ఏకాంత ప్రియత్వం
7) స్మృతి గీతాలు 'అంకితం' 'శైశవ గీతి' (10) సౌందర్యారాధన
8) స్వేచ్ఛా ప్రియత్వం 'స్మశానాల వంటి...'
9) ఆరుద్ర వైరుధ్య సామ్యాలు మంద పవనుడు - వెర్రిగాలి
కోకిలమ్మ - కుక్క, లాంద
11) ప్రక్రియా పరంగా

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

మహాప్రస్థానం లో అభ్యుదయ కవిత్వ లక్షణాలు

Gist

Intro → సామాజిక-చారిత్రక నేపథ్యం for మ.ప్ర.
progressive poetry
Indian Progressive Writers Manifesto
Symbolism

(1) బీదవారి జీవితాల కష్టాలు, దుఃఖాలు ... వీటి వెనుక
సంపన్నవర్గం ఎలాంటి వాళ్ళని దోచుకోవడమే కారణమని చెప్పడం..
ఉదా: భిక్షువర్షీయసి, ఉన్మాది

(2) జగన్నాథ రథచక్రాల...
సంస్కరణ కాదు విప్లవం కావాలి

(●) పాత వ్యవస్థ కదలిపోవడం + పునాదులతో పెళ్ళగింపబడడం +
పాత పునాదులపై కొత్త వ్యవస్థ పుట్టడం...
ప్రభుత్వాలు పతనమవడం, పెద్ద వ్యాపార సంస్థలు కూలిపోవడం మొ॥
వాటి వినాశోత్సవం — సింహాసనం కూలింది
ఠంఠం ఠంఠం

(3) "Proletariat has no Nation"
"Workers of the world unite" -- ~~[illegible]~~
దేశ చరిత్రలు

(4) కవితా ఓ కవితా అద్భుతమైన సౌందర్యం ---

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

(5) రచన ఎందుకు వస్తుంది -- రచన లోని ఆ లక్ష్యాలే
మా ప్రపంచ లక్ష్యాలు

(6) భవిష్యత్తు దర్శనం --- "స్వాతంత్ర్యం సమభావం
పునాదులై --"

(7) పెట్టుబడి దారీ వ్యవస్థలోని అన్యాయాన్ని తెలుపుతూ
'వాడు' లో "~~అధరం~~ ఆశ చేసిన --"

(8) సాంఘిక - ఆర్థిక చరిత్రలో కార్మికుడి పాత్రని విస్తృతం చేశారు
చెపుతూ శ్రమ ప్రేమం -- + ఎండకాలం మండినప్పుడు

(9) అందువల్ల చరిత్ర రచనా పద్ధతి మార్చాలని చెపుతూ
తాజ్‌మహల్ నిర్మాణానికి + రాళ్ళెత్తిన కూలీలెవ్వరో

(10) కార్మికుల సమ్మె

(11) సమ్మెలు తర్వాత ఫలితాన్ని రాబట్టే ఆశాభావం --- "నే నాకత్తి --"

(12) ఈ వాతావరణం కోసం చేసే విప్లవ ప్రయాణం మరెంత బాగా
దూరమౌతుందని --- "పదండి ముందుకు" "దారి పొడుగునా గుండె నెత్తురు
---"

(13) విప్లవ మార్గం నుండి తప్పుకుపోయే వారిని
"ఎగిరేటి ఉల్లాస --"
విప్లవ మార్గం వెంట వచ్చేవాళ్ళు
"నెత్తురు మండే"

(14) "రాబందుల రెక్కల చప్పుడు
-- పక్షధ్వానం"

(15) ప్రతిజ్ఞ "శ్రామిక లోకపు
సౌభాగ్యానికి" కవిత్వం
రచించాలని తెల్పితే ఆయనదని
కవితకి నైవేద్యం!

మ.ప్ర. కవితల్లోనూ వినపడుతుంది

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

మహాప్రస్థానం లోని అభ్యుదయ కవిత్వం

శ్రీశ్రీ రచనల్లో మకుటాయమానం గా నిలిచిన "మహాప్రస్థానం" ~~అభ్యుదయాంధ్ర సాహిత్య మార్గానికి~~ ఆంధ్ర సాహిత్యం లో ~~మహాకావ్యం~~ అభ్యుదయ కవిత్వానికి 'మానిఫెస్టో'.

భావకవిత్వమునకు ఆఖరుబాటుగా, సామాజిక చైతన్యము పల్లవనానముగా, మార్క్సు వాదము ఆలంబనంగా, వస్తు ప్రాధాన్యము, వాస్తవిక దృక్పథము, మానవతావాదము, ప్రగతిశీలకమైన మార్పు ప్రధాన లక్షణములు గా తెలుగులో అభ్యుదయకవిత్వము ఆవిర్భవించింది / అవతరించింది. కవిత్వము ను జీవితమునకు చేరువగా తీసుకువచ్చి అభ్యుదయ కవిత్వమునకు భగీరథుడైనాడు శ్రీశ్రీ.

కొత్త ఛందస్సు తో, సరికొత్త వస్తువు తో శ్రీశ్రీ రాసిన

"నేను సైతం
ప్రపంచాగ్నికి
సమిధనొక్కటి ఆహుతిచ్చాను!"

- - - - -

నేను సైతం
భువన భవనపు
బావుటానై పైకి లేస్తాను!"

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

అన్న 'జయభేరి' గేయాలు అభ్యుదయ కవిత్వానికి ద్వారాలు తెరిచింది. ఇది ఆత్మాశ్రయ రీతిలో వ్రాసిన గేయమైనను దీనిలోని వ్యక్తి చైతన్యము సామాజిక చైతన్యములో భాగస్వామి. భావకవిత్వ ఉక్కు పిడికిలి నుండి బయటపడి భాషలో, భావంలో, ఛందంలో, పదబంధంలో, అలంకారంలో, ఉక్తి చమత్కారంలో కొత్త పోకడలు పోయి నూతన జగత్తును సృష్టించాడు శ్రీశ్రీ.

"కష్టజీవులకు, కర్మవీరులకు
నిత్య మంగళం నిర్దేశిస్తూ
స్వస్తి వాక్యములు సంధానిస్తూ
స్వర్ణ వాద్యములు సంరావిస్తూ
వ్యథార్త జీవిత యథార్థ దృశ్యం
పునాదిగా ...

ఉండాలి అభ్యుదయ కవిత్వమని అభ్యుదయ రచయితల ప్రజలే ప్రమాణాలు అని శ్రీశ్రీ చాటాడు.

అభ్యుదయ వాదానికి ముఖ్యమైన సాహిత్యవాద సిద్ధాంతం మహాప్రస్థాన గేయాలలో సామవేదం లా ధ్వనిస్తుంది. కార్మిక లోకపు కళ్యాణం, శ్రామిక లోకపు సౌభాగ్యమే ఆశయముగా శ్రీశ్రీ తన అభ్యుదయ రచన గావించాడు.

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

" కావున - లోకపుటన్యాయాలూ
కాల్చే ఆకలి, కూల్చే వేదన
దారిద్ర్యాలూ, దౌర్జన్యాలూ
పరిష్కరించే, బహిష్కరించే
బాటలు త్రొక్కే పాటలు వ్రాస్తా "

నవ్య కవిత్వం రాస్తానని శ్రీశ్రీ చేసిన 'ప్రతిజ్ఞ', రాసిన ప్రతిజ్ఞ గేయం శ్రీశ్రీ కవిత్వానికి గా అభ్యుదయ కవిత్వానికి "మానిఫెస్టో" వంటిది. సామ్యవాద అంతిమ ధ్యేయమైన వర్గరహిత సమాజాన్ని మరో ప్రపంచంగా శ్రీశ్రీ చిత్రించి దాన్ని శ్రీశ్రీ తన అభ్యుదయాన్ని ఆవేశంతో ప్రతిపాదించాడు. శబ్దం అర్థాన్ని మించి సప్రయోజనంగా ఆయన రచనల్లో సాగించింది. చేరుకొనేందుకు "మహాప్రస్థానం" సాగించమంటాడు.

" మరో ప్రపంచం
మరో ప్రపంచం
మరో ప్రపంచం పిలిచింది! -

— — — —

కనబడలేదా మరో ప్రపంచపు
అగ్నికిరీటపు ధగధగలు,
ఎర్రబావుటా నిగనిగలు,
హోమజ్వాలల భుగభుగలు? "

మహాప్రస్థాన గేయం సంపుటానికి ముకుటాయమానముగా నిలిచిన ఈ గేయమే తరువాతి అభ్యుదయ కవిత్వానికి నాందీగీతముగా మారినది. ౪
ఈ మహాప్రస్థాన గేయం సామాన్యుల మనిషిని

౪ శ్రీశ్రీ గారి ప్రధానముగా వ్రాయబడిన ఈ మహాప్రస్థానము ప్రపంచ ప్రబోధగీతము. ఇందులో సైనికులు యుద్ధసంబంధులు కారు. వీరు 'రక్తము పారించువారు కారు' పేదలు — విశ్వశ్రామికులు. ఇందులో మరో ప్రపంచం ధరిత్రి నిండా నిండిన సమసమాజము.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

ఉద్దేశించి వ్రాసిందయితే ఆయన 'దేశచరిత్రలు'
బౌద్ధికలోకాన్నుద్దేశించి వ్రాసింది. ఇందులో వర్గ సంఘర్షణా
సిద్ధాంతాన్ని కవితా పరం గా చెప్పాడు.

"ఏ దేశ చరిత్ర చూసినా
ఏమున్నది గర్వ కారణం?
నరజాతి చరిత్ర సమస్తం
పరపీడన పరాయణత్వం."

~~ఈ~~ గేయం లోనే మరొచోట శ్రీశ్రీ

"పరస్పరం సంఘర్షించిన
శక్తులలో చరిత్ర పుట్టెను"

అని గతితార్కిక భౌతిక వాదాన్ని / వాద సారాన్ని
సూత్ర ప్రాయంగా సంధించాడు.

##

అధివాస్తవిక వాదము అభ్యుదయకవిత్వంలో అంతర్భాగము. దీనికి వ్యక్తావ్యక్త (Sub-Conscious or Sub-Conscious) వ్యావస్థ ప్రధానము, ఫ్రాయిడ్ మనోవిశ్లేషణా శాస్త్రము దీనికి వెన్నెముక వంటిది. శ్రీశ్రీ రచనల్లో కొంత ~~ఈ~~ అధివాస్తవికత ధ్వంసం, హాస్యం, అవహేళనల ద్వారా వెల్లడౌతుంది.

"మాయంటావా? అంతా
మిథ్యంటావా?
నా యుద్ధాల వేదాంతో!
ఏమంటావు?

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

జమిందారు రోల్సు కారు

మాయంటావా ? బాబూ

ఏమంటావు ?

వంటి గేయాలు (శ్రీశ్రీ) రచనల్లో సర్రియలిజానికి ఉదాహరణలు.

(శ్రీశ్రీ) లక్ష్యించిన అభ్యుదయ మార్గం లో సంప్రదాయ బద్ధమైన ఆధ్యాత్మిక చింత లేదు. ఆధ్యాత్మిక దృష్టిలో జగం మిథ్య. మోక్షం సత్యం. అభ్యుదయవాది దీన్ని ఖండించి ఆర్థిక అసమానత్వం లో వర్గ సంఘర్షణల్లో కళ్ళ ఎదుట కనబడే వాస్తవ జగత్తు సత్యమంటాడు.

"పాలికాపు నుదుటి చెమట (1)
కూలివాని గుండె చెరువు
బిచ్చగాని కడుపు కరువు
మాయంటావా ? "

అని మిథ్యావాదాన్ని కవిత్వంలో అడుగుతాడు (శ్రీశ్రీ). అభ్యుదయ కవిత్వానికి 'వాస్తవిక వాదమే' అతి ముఖ్యము. అది ఇందులో ప్రతిఫలించింది.

అభ్యుదయ వాదం అందించిన ప్రధాన భేదం వస్తువు కు సంబంధించింది. మార్క్సిస్టు భౌతికవాదం, వాస్తవికతా వాదాల చే ప్రభావితుడైన (శ్రీశ్రీ) తన 'ఋక్కులు' గేయం లో

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

"కుక్కపిల్లా, అగ్గిపుల్లా, సబ్బుబిళ్ళా
హీనంగా చూడకు దేన్నీ!
కవితామయమేనోయ్ అన్నీ!"

~~add~~ ~~[illegible]~~ here

అప్సరసలు, స్వర్గం, నందనవనం మొ॥ అతీంద్రియ వస్తువులు, పూలు, వెన్నెల మొ॥ అందమైన వస్తువులే గాక జుగుప్సాకరమైన వస్తువులు కూడా కావ్య వస్తువులుగా స్వీకరించవచ్చునని అభ్యుదయ దృక్పథాన్ని చెప్పాడు శ్రీశ్రీ. 'కాదేదీ కవితకనర్హం' అన్నది అతని అభిమతం.

మానవతావాదము అభ్యుదయ కవిత్వానికి ఒక లక్షణము. అభ్యుదయవాదము శాంతి ప్రయత్నాన్ని ప్రదర్శిస్తుంది.

(2)

"స్వాతంత్ర్యం
సమభావం
సౌభ్రాత్రం
సౌహార్దం
పునాదులై ఇళ్ళు లేచి
జనావళికి శుభం పూచి
శాంతి, శాంతి, శాంతి, శాంతి
జగమంతా జయిస్తుంది!"

అని శ్రీశ్రీ సైతం తన శాంతి కాముకత్వాన్ని అభ్యుదయ ధోరణిలో ప్రదర్శించాడు.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

అభ్యుదయ వాదికి రచన అలంకారం కాదు. శిల్పం కాదు. ఆచరణకు, అవగాహనకు తోడ్పడే వాఙ్మయోపకరణం లేదా ప్రచార సాధనం. అభ్యుదయ వాదం కవిత్వాన్ని, సాహిత్యాన్ని సామాజిక దర్శనం మూలంగా ప్రతిపాదించింది. అందుకే విప్లవ ప్రబోధం, యదార్థ జీవిత చిత్రణం ద్వారా సమాజం పై, నిత్యం జరుగుతున్న అన్యాయం పై అవగాహన ఏర్పరచ యత్నిస్తుంది అభ్యుదయ కవిత్వం.

"కూటి కోసం, కూలి కోసం
పట్టణంలో బ్రతుకుదామని
- - - - -
జ్వరం వస్తే,
భయం వేస్తే,
ప్రలాపిస్తే- "

అంటూ పట్టణంలో దారితప్పిన బాటసారి వ్యథా భరిత జీవితాన్ని కళ్ళముందుంచుతాడు.

"దారి ప్రక్క, చెట్టు క్రింద,
ఆరిన కుంపటి విధాన
కూర్చున్నది ముసల్దొకతె
- - - -
"ఆ అవ్వే మరణిస్తే
ఆ పాపం ఎవ్వరి" దని

అందర్నీ ప్రశ్నిస్తాడు (శ్రీశ్రీ). ప్రపంచం బాధంతా

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

తన బాధ గా చేసుకొని ఆ బాధా పరివర్తనానికి అభ్యుదయ దృక్పథం లో సాహిత్యాన్ని ఆయుధంగా వాడాడు శ్రీశ్రీ.

అభ్యుదయ కవిత్వం కాల్పనిక/ అతీంద్రియ సౌందర్యం కంటే సామాజిక సౌందర్యం గొప్పదని భావిస్తుంది. అందుకే శ్రీశ్రీ

"శ్రమైక జీవన సౌందర్యానికి
సమానమైనది లేనే లేదని" అంటూ చెప్పాడు.

మహాప్రస్థానం లో అభ్యుదయోదయాన్ని గురించి శ్రీశ్రీ యే స్వయంగా ఇలా చెప్పారు.

"నేడే, ఈనాడే, ఈనాడే
జగమంతా బలి వితర్ది!   వితర్ది = వేదిక
నరజాతికి పరివర్తన!
నవజీవన శుభ సమయం!
అభ్యుదయం!"

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

అభ్యుదయ కవిత్వ లక్షణంగా చెప్పబడే

(5) <u>విప్లవ ప్రబోధానికి</u> మహాప్రస్థానం లోని శబ్దశక్తితో నిండిన, ఆవేశంతో కూడిన పలు గేయాలు దర్పణాలుగా నిలుస్తాయి.

"పదండి ముందుకు!
పదండి త్రోసుకు!
పోదాం, పోదాం, పైపైకి!
ఎముకలు క్రుళ్ళిన
వయస్సు మళ్ళిన
సోదరులారా! చావండి!
నెత్తురు మండే,
శక్తులు నిండే
సైనికులారా! రారండి!

హరోం హరోం హర!
హర! హర! హర! హర!
హరోం హరా! అని కదలండి!"

కదం త్రొక్కుతూ, పదం పాడుతూ సాగే ఈ గీతం మార్చింగ్ బాండ్ కు అనువైన గతిలో సాగుతున్నట్లు అనిపించే అద్భుత విప్లవ ప్రబోధ గేయం.

ప్రగతిశీలకమైన మార్పును కోరేది అభ్యుదయ కవిత్వం. శ్రీశ్రీ కోరుకున్న ఆ ప్రగతి

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

సమసమాజ స్థాపన దిశగా సాగేది. అందుకోసమే (శ్రీశ్రీ) అన్నాడు / అంటాడు

"మీ కోసం కలం పట్టి,
ఆకాశపు దారులంట
అడావుడిగా వెళిపోయే
అరుచుకుంటూ వెళిపోయే
జగన్నాథుని రథచక్రాల్!
రథచక్ర ప్రళయఘోష
భూమార్గం పట్టిస్తాను!
భూకంపం పుట్టిస్తాను!"

(శ్రీశ్రీ) "మహాప్రస్థానం" అంటాడుగనా అభ్యుదయ కవిత్వం ఆ నుండి కదిలేది, కదిలించేది, పెనునిద్దుర వదిలించేది, ముందుకు నడిపించేది, పరిపూర్ణపు బ్రతుకిచ్చేది. అందుకే ఆయన అభ్యుదయ కవిత్వానికి పట్టుగొమ్మ / అభ్యుదయ యుగకర్త.

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad
Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

మహాప్రస్థానం లోని అభ్యుదయ కవిత్వం

Introduction : 1930 తర్వాత ఒక దశాబ్దము పాటు ఆంధ్ర సాహిత్యలోకము నుత్తేజితమొనర్చిన అభ్యుదయ కవిత్వోద్యమ మూలవిరాట్టు శ్రీశ్రీ. శ్రీశ్రీ యొక్క 'మహాప్రస్థానం' కే యీ సంపుటిని అభ్యుదయాంధ్ర సాహిత్యమునకు నాందీగ్రంథముగా చెప్పవచ్చు.

బూర్జువా చరిత్రకారులు దేశ చరిత్రలను వివిధ దేశములను మధ్య జరిగిన యుద్ధముల పరంపరలుగా చిత్రించారు. చరిత్రను ఈ దృక్పథం లో చూచుటను మహాకవి సమ్మతించడు. శ్రీశ్రీ యీ దృక్పథమును

'ఏ యుద్ధం ఎందుకు జరిగెనో
ఏ రాజ్యం ఎన్నాళ్ళుందో
తారీఖులు దస్తావేజులు
ఇవి కాదోయ్ చరిత్రకర్థం'
'నైలునది నాగరికతలో
సామాన్యుని జీవనమెట్టిది
తాజ్‌మహల్ నిర్మాణానికి
రాళ్ళెత్తిన కూలీలెవ్వరు'

అను చరణములలో స్పష్టముగా వెల్లడించినాడు

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

పాలక వర్గ మెప్పుడు పాలిత వర్గమును పీడించుచునే యుండును. దీనినే శ్రీశ్రీ

'నరజాతి చరిత్ర సమస్తం
దరిద్రులను కాల్చుకుతినడం'

అని వ్యాఖ్యానించినాడు.

'ధనవంతుల పన్నాగాలు
ఇంకానా! ఇకపై చెల్లదు'

అని పెట్టుబడిదారీ వర్గమును ప్రతిఘటించినాడు. పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థలోని దోపిడీ విధానమును నిర్మూలించుటకు విప్లవకారులందరు ఏకము కావలెనన్న మార్క్సు ప్రబోధ ప్రభావము శ్రీశ్రీ

'చీనాలో రిక్షావాలా
చెక్ దేశపు గనిపనిమనిషీ
ఐర్లాండున ఓడ కళాసీ
అణగారిన అర్భకులందరూ -
హటెన్ టాట్, జూలూ, నీగ్రో
ఖండాంతర నానా జాతులు
చారిత్రక యథార్థ తత్వం
చాటిస్తారొక గొంతుకతో'

అని విప్లవకారుల సమష్టి చైతన్యమును స్ఫూర్తి గానము చేసినాడు.

విప్లవము అభ్యుదయమునందంతర్భాగము. అట్టి విలయమునకు విప్లవమునకు సంకేతము లెనిను బాటలు. పాలకులకు వ్యతిరేకముగా

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

పాలకులు చేసిన ఆగడాలను ప్రహారం 'గంటలు' ఖండికలో వ్యంగ్యంగా సూచించినాడు శ్రీశ్రీ

'కనకదుర్గ చండసింహం జూలు దులిపి ఆవులించింది ఇంద్రదేవుని మదపుటేనుగు ఘీంకరిస్తూ సవాలు చేసింది'

పద్యపాదములలో దేవతా వాహనములు వారిపైన తిరుగుబాటు చేసినట్లు ధ్వనింపజేసినది. రాజ్యవ్యవస్థ శిథిలమై ప్రజావ్యవస్థను ప్రసవించనున్న నాట్య ప్రవచనము

'ప్రతిమ లక్ష్మికి పురిటి నొప్పులు, కొత్త సృష్టిని స్ఫురింపజేయు' అను చివరి పంక్తిలో బోధింపబడింది.

'నీడలు' లో నీడలను యుగయుగాల రాపిడిలో, నరనరాల రాపిడిలో 'పక్కచిక్కి పక్క చెప్పిన' పేదవారి ప్రజల బాధలకు సంకేతములుగా చిత్రించినాడు. 'వ్యత్యాసం' లో భాగ్యవంతులకు, నిర్భాగ్యులకుగల వ్యత్యాసమును తెలిపించి చూపినాడు 'జగన్నాథుని రథచక్రాలు' లో జగమున జరుగుచున్న అన్యాయాల నశించు దేవుడును 'విప్లవశక్తి' అవతరించుచున్నదని హెచ్చరించినాడు. పతితులు, భ్రష్టులు, బాధాసర్పదష్టులు మున్నగువారు తొలగిపోగ స్వాతంత్ర్యము, సౌభ్రాతృము, సమభావము ప్రధానముగా నూతనలోక ముదయించునని అభ్యుదయం

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

~~ఆశాగీతాలు~~

ఆశా సంగీతం వినిపించినాడు.

సినారె చెప్పిన అభ్యుదయ కవిత్వ లక్షణాలు

✓ 1) వర్గ సంఘర్షణ top priority

✓ 2) విప్లవ ప్రబోధం

✓ 3) యుద్ధ విముక్తి శాంతి ప్రియత

✓ 4) సమ సమాజ నిర్మాణం (మరో ప్రపంచం)

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

old

మహాప్రస్థానం - ప్రతీక వాదము
(Symbolism)

"A Symbol is the verbal parallel to a pattern of experience" అని Keneth Berke అన్నాడు. సింబాలిజము 20వ శతాబ్దికి పూర్వమే ఫ్రాన్సులో మొలకెత్తినది. బాడ్లేర్, వెర్లైన్, మలార్మే సింబాలిస్టు ధోరణికి ప్రతినిధులు. ఈ కవులు సంగీతశాస్త్రము లో రాగములకున్న ప్రాధాన్యము కవిత్వములో శబ్దములకున్నదని, రాగము భావమును వ్యంగ్యంగా సూచించినట్లే కవిత్వములోని ప్రతిశబ్దము సూచ్యార్థ ప్రధానము గా నుండవలెనని భావించిరి. భావ ప్రకటనము చేయుట కవిత్వధర్మము కాదని, భావ సూచనయే దాని లక్ష్యమని మలార్మే ప్రకటించెను. విషయ వివరణ గాక వాతావరణ కల్పనము ప్రధానమనెను. సంకేతము వలనే కవిత్వము అవ్యక్త మాధుర్యము నందియవలెనని వీరు భావించిరి.

శ్రీశ్రీ మహాప్రస్థానం లో / కావ్య సంపుటి లో వస్తువు వెన్నుదన్నుకి ప్రేరణ కలిగించింది గతితార్కిక భౌతికవాదం అయితే కవితా ప్రకటనలో తోడ్పడింది ప్రతీకవాదం.

మహాప్రస్థానం లోని 'నవకవిత'

విస్పష్ట భావాభివ్యక్తికి ప్రతీకాత్మక ప్రకటన.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

"సింధూరం, రక్త చందనం,
బంధూకం, సంధ్యా రాగం,
పులిచంపిన లేడి నెత్తురూ,
ఎగరేసిన ఎర్రని జెండా,
రుద్రాలిక నయన జ్వాలిక,
కలకత్తా కాళిక నాలిక
కావాలోయ్ నవ కవనానికి"

ఇక్కడ శ్రీశ్రీ ప్రతీకాత్మకంగా నవ్యకవితా స్వరూపాన్ని వ్యాఖ్యానించాడు. సింధూరం కార్యదీక్షకూ, రక్తచందనం త్యాగానికీ, బంధూకం విప్లవానికి, సంధ్యారాగం సంఘర్షణకు, ధనిక వర్గ పులి చంపిన లేడి నెత్తురు ధనిక వర్గ దౌర్జన్యానికీ, ఎగరేసిన ఎర్రని జెండా కార్మిక ఉద్యమానికీ, రుద్రాలిక నయన జ్వాలిక కలకత్తా కాళిక నాలిక సామ్రాజ్యవాదుల పెట్టుబడిదారుల రక్త దాహానికి ప్రతీకలుగా వాడి ఒక వినూత్న కవిసమయ జగత్తును ఈ పద్యంలో సృష్టించాడు. కవి హృదయంలో అనుభవించే మానసిక అవస్థను మానసికావస్థలను శాబ్దికమైన ప్రతినిధుల ద్వారా

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

పత్రికలకు అనుభవాన్ని అందించగలిగేవిగా 'ప్రతీకలు' ఇక్కడ కన్పిస్తాయి. † భూపతి పేజి 530-531 of ఆధునికాంధ్ర కవిత్వము — సినారె.

ప్రతీక వాదం లా వాతావరణాన్ని కల్పించే కవితా శిల్పానికి శ్రీశ్రీ 'అవతారం' అన్నది ఉదాహరణగా.

"యముని మహిషపు లోహ ఘంటలు
మబ్బు చాటున
ఖణేల్మంటాయి!"

ప్రస్తుత వ్యవస్థకు ప్రళయం వచ్చింది, అన్న వాతావరణాన్ని ఈ ప్రతీక కల్పిస్తుంది.

"కనక దుర్గా చండ సింహం
జూలు దులిపీ
ఆవులించింది!"

ఇది యజమానుల పై బానిసలు, పెట్టుబడిదారీ వర్గం పై కార్మికులు చేసే తిరుగుబాటుకు ప్రతీక. (x)

ఇందులో శ్రీశ్రీ వాడిన ప్రతీకలన్నీ పౌరాణికాలే. కానీ వాటికి పౌరాణిక వాతావరణం లేదు.

"నా గీతం గుండెలలో ఘూర్ణిల్లగ
నా జాతి జనులు పాడుకొనే
మంత్రంగా ప్రయోగించాలని ..." కవిత్వం వ్రాసినవాడు

(x) "పుడమితల్లికి పురుటి నొప్పులు, కొత్తసృష్టిని స్ఫురింపించాయి" అను చివరిపంక్తి పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ విధ్వంసమై దానిస్థానే శ్రామిక వర్గము తలయెత్తుతున్న మహోజస్సు సూత్రమునకు ప్రతీక.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

శ్రీశ్రీ. కూలి జనులు పాడుకొనే పాటలలా దేశీయమైన సంస్కారం సంపాదితమవుతుంది. కొత్త విషయాన్ని చెప్పినా ఆ సంస్కారానికి సన్నిహితంగా ఉన్నప్పుడు వాళ్ళకు అందిపుచ్చుకునే సౌలభ్యం ఏర్పడుతుంది. సాహిత్య ప్రక్రియల్లో సమాజవ్యాప్తి కలిగింది పురాణ ప్రక్రియ. తన కొత్త మార్గానికి ప్రజావ్యాప్తి కల్పించాలంటే వారికి సుపరిచితమైన పురాణ ప్రక్రియలోనే పురాణ ప్రతీకలనే గ్రహించాలి అని శ్రీశ్రీ గ్రహించాడు, వాటినే ప్రయోగించాడు.

"కనబడలేదా మరో ప్రపంచపు
కణకణ మండే త్రేతాగ్ని?" అని శ్రీశ్రీ

ప్రశ్నించినా..

"నేను సైతం
ప్రపంచాగ్నికి
సమిధనొక్కటి ఆహుతిచ్చాను!" అని జయభేరిని

ప్రయోగించినా ఈ ప్రతీకల పరమార్థం ఒక్కటే. యజ్ఞ వాతావరణాన్ని కల్పించి విప్లవానికి విలువైన పవిత్రతను, ప్రామాణిక భావాన్ని పరివేషంలా పరిఢవింపజేస్తాడు. గతితార్కిక భౌతికవాదం ప్రకారం విప్లవం పురాతనమైంది, ఎక్కడ సనాతనమైన సమాజాగ్ని ని గూర్చి చెప్పే విప్లవం కొత్తదేమో

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

కాదు, వేదం అంత ప్రాచీనమైనదని చెప్పటం తో శ్రీశ్రీ ఈ ప్రతీక లోని శక్తి నంతా కొల్లగొట్టాడని తెలియజేస్తుంది.

ప్రతీక వాదం లోని చిన్న చిక్కు ఏమిటంటే కవి తన భావాభివ్యక్తి కి ఎన్నుకొనే ప్రతీకలలో తనదైన సంస్కారముద్ర కూడా ఉంటుంది. ఈ "వైయక్తిక ప్రతీకలు" కవి జీవితంలో పరిచయమున్న పఠితలకే చక్కగా అర్థమవుతాయి. శ్రీశ్రీ "మహాప్రస్థానం" లో

"జడలు విచ్చిన, సుడులు రేచిన
కడలి సఖ్యం క్షమిస్తుందా?
నడుము తడబడి, సడలి, మునుగక
పడవ తీరం క్రమిస్తుందా?
నిజంగానే, నిజంగానే?"

అన్య వాదాలలో కవి వైయక్తికమైన భావావస్థ రూపుకడుతున్నది. అది పఠిత లో సజాతీయ మానసిక స్థితులను జ్ఞాపకమై భావతాదాత్మ్యాన్ని ప్రసాదిస్తుంది. అయితే వైయక్తిక ప్రతీకలకు విశ్వజనీనమైన అవగాహన ఉండదు గాన శ్రీశ్రీ వాటిని చాలా తక్కువగా వాడి సార్వజనీనమైన పురాణ ప్రతీకలనే అధికంగా ప్రయోజనాత్మకంగా ప్రయోగించాడు.

కవి ప్రబోధం జాతి జీవనాడుల్లో జీర్ణించాలంటే

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

అనంతకాలం నుంచి ఇదులా ప్రవహిస్తున్న సంస్కార చైతన్యాన్ని సాధనంగా వాడుకోవాలన్న మానసిక శాస్త్ర రహస్యాన్ని గుర్తించిన శ్రీశ్రీ తదనుగుణంగానే తన ప్రతీకల్ని వాడాడు.

"త్రిలోకాలలో
త్రికాలాలలో
సర్వస్వవాక్కువలులు సంధానిస్తా – (ప్రతిజ్ఞ)

వేదాలను పఠిస్తానటం జాతి మనః చైతన్యాన్ని ప్రయత్నం చేసుకోవటానికే గాని మూఢులోకాలు ప్రాయని కవి విశ్వాసం కాదు.

"నాదొక దుర్గం
నాదొక స్వర్గం
అనర్గళం, అనితర సాధ్యం నా మార్గం!"

ఇక్కడ శోకం లేని అనంత సుఖానికి ప్రతీక స్వర్గం. శ్రీశ్రీ చేయదలుచుకున్న మహాప్రస్థానం ఈ సమసమాజ స్వర్గానికి గాని దానిలో పారలౌకికార్థం లేదు. జాతికి వచ్చిన మాటల్నే చెప్పాలి, మంత్రముగ్ధుల్ని చేసి ముందుబాట చూపించాలి ప్రతీకలు. శ్రీశ్రీ వాడిన ప్రతీకలన్నీ ఇట్టివే.

"త్రాచుల వలెనూ
రేచుల వలెనూ
ధనుంజయునిలా సాగండి"

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

అంటాడు శ్రీశ్రీ. 'ధనంజయ' అష్టదిగ్విజయం భరాకం, అప్రతిహత పురోగతికి ధనంజయశబ్దం వెనుక సంప్రదాయం తులతోని ప్రతీక గా నిలిచిందని డా॥ సి. నారాయణ రెడ్డి గారన్నారు. ధనిక వర్గం పై సాధించే విజయానికి ఈ శబ్దం "ధ్వని ప్రతీక" గా శ్రీశ్రీ గ్రహించాడనటం లో మరింత సార్థకత్వం ఏర్పడుతుంది.

కొన్ని దృశ్యాలు మానవ చిత్రాల జాబితా ద్వారా ఒక మానసిక అవస్థను సృష్టించడం కూడా ప్రతీకలకు చేతనౌను. శ్రీశ్రీ 'భిక్షువర్షీయసి' లోని బిచ్చగత్తె అనాగరిక అర్థులందరి ఉద్దేశించిన ప్రతీక. ఆమె ఏమైపోయినా తమకేం పట్టనట్టున్న, తమ తిండి తాము తింటున్న ఎదుట వాళ్ళ కొరుకుతునే కుక్క, ఈగ పడవేసుకు తోలిగా తొండ పెట్టుబడిదార్లకు ప్రతీకలు.

శ్రీశ్రీ "మహాప్రస్థానం" లో ప్రతీకవాదానికి ప్రతి కావ్యఖండం ఉదాహరణమైనా అందులో మిన్నగా భాసించేది 'జగన్నాథుని రథచక్రాలు'.

"శనిదేవత రథచక్రపు
టిరుసులలో పడి నలిగిన
దీనులారా!
హీనులారా!"

ఇక్కడ శనిదేవత రథచక్రాలు బూర్జువా వ్యవస్థకు

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

ప్రతీక. జగన్నాథుని రథచక్రాలు ప్రజాశక్తి కి సంకేతం!
సమ సమాజ వ్యవస్థకు ప్రతీక.

"పతితులార!
భ్రష్టులార!
బాధాసర్పదష్టులార!
— — — —
జగన్నాథ రథచక్రాల్
— — —
రథచక్రాల్, రథచక్రాల్" అని సాగే ఈ

గేయం పతితులకు నిజంగానే జగన్నాథ రథచక్రాలు వచ్చేస్తున్న భావాన్ని అందించగలిగిన 'గతి' కలిగి ఉంది. The music evokes the mode of spring అన్నట్లు evocative value of words కవిత్వానికి ముఖ్య లక్షణమని శ్రీశ్రీ పేర్కొంటాడు. కవిత్వం లో సంకేతాలకి పట్టం గట్టిన సింబాలిజం శ్రీశ్రీ కవిత్వానికి జీవితమైపోయింది. అందుకే శ్రీశ్రీ ప్రతీకలు అలంకారాలను మించినవి, అవి రసవద్గుళికలు.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

Q. శ్రీశ్రీ "మహాప్రస్థానం" లో ఆవిష్కృతమైన 'మరో ప్రపంచాన్ని' వివరించండి.

Ans: (1) "మరో ప్రపంచం
మరో ప్రపంచం
మరో ప్రపంచం పిలిచింది!
పదండి ముందుకు
పదండి త్రోసుకు!
పోదాం, పోదాం పైపైకి!"

~~ఆయా~~ శ్రీశ్రీ 'మహాప్రస్థానం' గేయిక లో చేరువాలని కాంక్షించిన మరో ప్రపంచం శాస్త్రీయ సామ్యవాదం లో కారల్ మార్క్స్ ప్రవచించిన కమ్యూనిస్టు సమాజమే, అంటే వర్గ రహిత సమ సమాజమే.

మార్క్స్ వివరించిన 'చారిత్రక గతితార్కిక భౌతిక వాదం' ప్రకారం పెట్టుబడిదారీ విధానం లో 'వర్గ పోరాటం' జరిగి పెట్టుబడిదారుల వర్గాన్ని ఓడించి 'శ్రామిక (2) నియంతృత్వం' ఏర్పడుతుంది. ఈ శ్రామిక వర్గ నియంతృత్వమే పెట్టుబడిదారీ విధానపు అవశేషాల్ని రూపుమాపి కమ్యూనిజం ను సాధిస్తుందని మార్క్స్ విశ్వసించాడు.

"కనబడలేదా మరో ప్రపంచపు
అగ్నికిరీటపు ధగధగలు,
ఎర్రబావుటా నిగనిగలు,
హోమజ్వాలల భుగభుగలు?"

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

ఇక్కడ 'అగ్ర కిరీటం' లో కిరీటం ప్రభుత్వాధికారాలకి ప్రతీక. నూతన వ్యవస్థలో ప్రభుత్వాలు రాజులవి కాదు; రైతులవి, కార్మికులవి వెరసి శ్రామికులవి. అందువల్ల దానికి కల్పి కిరీటమనక అగ్ర కిరీటమన్నాడు శ్రీశ్రీ. అగ్నిని శ్రామికజన విప్లవమునకు ప్రతీకగా వాడుకున్నాడు. ఆ నూతన వ్యవస్థలోని పరిణామాల్ని చెప్పుకొని 'కణకణమండే త్రేతాగ్ని' 'హోమజ్వాలల భుగభుగలు' ద్వారా స్ఫురింపజేశాడు. ఈ గేయం లోని 'ఎర్ర బావుటా' పదం కొత్త మహాప్రపంచం మార్క్సిస్టు కమ్యూనిస్టు సమాజమేనని రూఢి చేస్తుంది.

[మార్క్సు కలలుగన్న కమ్యూనిస్టు సమాజం

మొదటిదశ సోషలిజం, సమానత్వాల్ని లక్ష్యంగా సమతూర్చునట్టి స్థితిలో ఉండదు. సంఘంలో విభేదాలు, అనాదిసిద్ధమైన విభేదాలు కొనసాగుతూ ఉంటాయి. వాటి ఒక మనిషి మరొక మనిషిని దోపిడీ చెయ్యలేడు. ఎందుకంటే వ్యక్తుల ఆస్తుల్లో ఉంటారాస్తుల్లు స్వామ్యానికి ఉత్పత్తి సాధనాలైన పరిశ్రమలు, యంత్రాలు, భూములు మొదలైనవాటిని వ్యక్తిగత ఆస్తిగా మార్చుకునే అవకాశాలు ఎవరికీ మాత్రం ఉండదు. ఈ దశలో 'పని చెయ్యని వారికి తిండి లేదు/ తినకూడదు' అనే స్థితిని

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

సాధించడం జరుగుతుంది. ఈ దశలో వ్యక్తి కి శ్రమకు తగ్గ ఫలితం లభించదని ఇది ప్రధమ దశలో అభివృద్ధి లోపమని మార్క్స్ అంటాడు. పెట్టుబడిదారీ సమాజం లో ఉత్పత్తి సాధనాలను వ్యక్తుల సొంత ఆస్తిగా గుర్తిస్తే సోషలిజం వాటిని సమిష్టి ఆస్తిగా గుర్తిస్తుంది. ఈ మేరకు పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ సమాజం నుంచి క.స. మొదటి దశ లో ఈ దశ లో రద్దు అవుతుంది.

"నరజాతి కి పరివర్తన!
నవజీవన శుభ సమయం!
అభ్యుదయం!"

అన్న శ్రీశ్రీ పంక్తుల్లో ధ్వనించే నవజీవితాన్ని శుభ కాలాన్ని అందించే, మహాప్రపంచ దిశగా పయనింపచేసే సామాజిక పరివర్తన పైన వివరించిన పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ రద్దు లో ఉంది.

పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ రద్దవడం వల్ల ఉత్పత్తి సాధనాలు సమిష్టియాజమాన్యం లోకి రావడం వల్ల శ్రీశ్రీ అన్నట్లు

"చిరకాలం జరిగిన మోసం,
బలవంతుల దౌర్జన్యాలూ,
ధనవంతుల పన్నాగాలూ
ఇంకానా! ఇకపై చెల్లవు."

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

" ఒక వ్యక్తిని మరొక్క వ్యక్తి,
ఒక జాతిని వేరొక జాతి,
పీడించే సాంఘిక ధర్మం
ఇంకానా? ఇకపై సాగదు."

అని అనిపిస్తుంది.

కమ్యూనిస్టు సమాజం ఉన్నతదశ లో సమాజం "each according to his ability and each according to his needs" అనే సిద్ధాంతాన్ని అనుసరించినప్పుడు రాజ్యం అంతరించిపోతుంది. అంటే వ్యక్తులు స్వచ్ఛందంగా నిర్మాణాత్మక సంబంధాల మధ్య నియమాలు పాటించడానికి అలవాటు పడ్డప్పుడు వాళ్ళ తమ శ్రమశక్తిని ధారపోసి ఉత్పత్తి గావించినప్పుడు కమ్యూనిజం వస్తుంది. ఈ కమ్యూనిస్టు సమాజం అంతిమ దశ లో రాజ్యం దానంతటు అదే వాడిపోయి నశించిపోతుంది. ఇంగ్లీషు మాటల్లో చెబితే "వ్యక్తుల ప్రభుత్వానికి బదులు వస్తువుల పరిపాలన సాగుతుంటుంది." ఈ మరోప్రపంచం లో వర్గరహిత సమసమాజం లో పాలక వర్గం కూడా ఉండదు, రాజ్యం అంతరించి సమానత్వ సమాజం అవతరిస్తుంది. రాజ్యస్థానాన్ని పరిపాలక యంత్రాంగం స్వీకరించి ఉత్పత్తిసాధనాల్ని నియంత్రించి, నిర్వహిస్తుంది.

శ్రీశ్రీ తన 'అవతారం' గేయం లో

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

"పుడమి తల్లి కి
పురుటి నొప్పులు
కొత్త సృష్టిని స్ఫురింపించాయి!"

అని అన్నప్పుడు అలాగే తన 'జ్వాలా తోరణం' గేయం లో

"పుడమికి నేడే పుట్టిన రోజు!"

అన్నప్పుడూ శ్రీశ్రీ ఈ సామ్యవాద సమసమాజం వస్తుందన్న ఆశాభావాన్ని వ్యక్తం చేశారు. ఇక 'నిజంగానే' గేయం లో

"బానిసల సంకెళ్ళు బిగిసే
పాడుకాలం లయిస్తుందా?
సాధుసత్త్వపు సౌదరత్త్వపు
సౌమ్యతత్త్వం జయిస్తుందా?"

అంటూ పైకి ప్రశ్నల రూపం లో అడుగుతున్నట్లున్నా వాస్తవానికి కవి ఆ మహాప్రపంచం వచ్చేస్తుందని నమ్మి ఆ (5) నమ్మకం నిజమవుతుందన్న అమితానంద మానసిక స్థితిలో నమ్మలేనంత ఆనందస్థితి రావడం తో నిజంగానే మహాప్రపంచం వస్తుందంటారా "నిజంగానే నిజంగానే?" అని పదే పదే ప్రశ్నించడం కనిపిస్తుంది.

శ్రీశ్రీ తాను కోరిన ఆ మహాప్రపంచం (6) రష్యా లో కొంతవరకు సిద్ధించినట్లు భావించారు. ఆ ఉద్దేశం తోనే 'గర్జించు రష్యా' గేయం లో

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

"నీ జాడుగ నీడల్లో సాగించు రష్యా!
స్వాతంత్ర్యం, సమానత సాధించు రష్యా!"

అని అనడం మనం గమనించవచ్చు.

మార్క్సు లాంటి కలలుగన్న సమసమాజం ఏదో ఒక దేశానికి పరిమితం కావడం గాక మొత్తం ప్రపంచమంతా రావాలని కోరుకున్నాడు అందుకే 'ప్రపంచ కార్మికులారా ఏకంకండి' అని పిలుపిచ్చాడు. అంటే 'మరో ప్రపంచానికి అంతర్జాతీయతత్వం ఒక లక్షణమవచ్చు.

(7)

"చీనా లో రిక్షావాలా,
చెక్ దేశపు గని పనిమనిషీ,
ఐర్లాండున ఓడ కళాసీ,
అనాదిగ అస్తులందరూ —
హాటెన్‌టాట్, జూలూ, నీగ్రో
ఖండాంతర నానా జాతులు
చారిత్రక యథార్థతత్వం
చాటిస్తారొక గొంతుకతో."

"మరో ప్రపంచం
మహా ప్రపంచం
ధరిత్రి నిండా నిండింది!"

అప్పుడు ఈ అంతర్జాతీయతత్వం మనకు అవగతమవుతుంది.

అన్న 'దేశచరిత్రలు' గేయ పంక్తులు ఎన్నిక గమనార్హం. శ్రీశ్రీ తన 'నా మాట' లో

"చీనా లో రిక్షావాలా, చెక్ దేశపు గని పనిమనిషీ"

అంటూ నేను అంతర్జాతీయతత్వాన్ని ఆవాహించాను" అని సరిగా చెప్పారు.

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

"ఏ శిల్పం? ఏ సాహిత్యం?
ఏ శాస్త్రం? ఏ గాంధర్వం?
ఏ వెలుగుల కీ ప్రస్థానం?
ఏ స్వప్నం? ఏ దిగ్విజయం?"

(8) అన్న శ్రీశ్రీ పద్యాల్లో కళలు, కవిత్వాలు, శాస్త్రాలు శ్రామికుల సృజనముఃఖాలని, వారి ఆశయాల్ని చిత్రించడానికి మరోప్రపంచపు సమసమాజ సాధనకి అంకితం కావాలన్న మార్క్సిస్టుల దృఢ నిశ్చయము వెల్లడౌతుంది. అందుకే శ్రీశ్రీ "వ్యధార్త జీవిత యదార్థ దృశ్యం" అన్న కవితకి పునాది అని ~~ప్రతిజ్ఞ~~' ~~చేశా~~

"కార్మిక లోకపు కళ్యాణానికి,
శ్రామిక లోకపు సౌభాగ్యానికి"

నిలయమైన 'మరోప్రపంచపు' సాధనకి 'నాలు కదిలే నవ్య కవిత్వం' అర్పిస్తానని శ్రీశ్రీ 'ప్రతిజ్ఞ' చేశాడు.

అందుకే అన్న 'జగన్నాథుని రథచక్రాలు' కేయం లా "మీ దాసం కలం పట్టి,
ఆకాశపు దారులంట
అడావుడిగ వెళిపోయె
— — — —
జగన్నాథుని రథ చక్రాల్,
రథచక్ర ప్రళయ ఘోష
భూమార్గం పట్టిస్తాను!
భూకంపం పుట్టిస్తాను!"

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

అని చెబుతారు.

(9) మరో ప్రపంచం రావాలంటే సామ్యవాద విప్లవం తప్పనిసరి అని మార్క్సిజం నమ్మకం, దీన్ని శ్రీశ్రీ

"ఇది సవనం,
ఇది సమరం!
ఈ మెఱిసిన ఇనుప జెండా,
ఈ పండిన మంట పంట —"

(10) అని పంక్తుల్లో విప్లవాన్ని చెప్పి అది వర్గ సమాజం లేని

"ద్రోహాలను తొలగొట్టి,
దేశాలను ముడిచిపెట్టి"

(11) 'మరో ప్రపంచాన్ని' సాధించి పెడుతుందని, ఆ మరో ప్రపంచం లో

"స్వాతంత్ర్యం,
సమభావం,
సౌభ్రాత్రం,
సౌహార్దం
పునాదులై ఇళ్ళు లేచి,
జనావళికి శుభం పూచి —
శాంతి, శాంతి, శాంతి, శాంతి
జగమంతా కలుస్తుంది"

అని చెప్పారు. అంతేకాదు 'మరో ప్రపంచం' (12) వచ్చి తీరుతుందన్న ఆశాభావాన్ని శ్రీశ్రీ

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

" ఈ స్వప్నం నిజమవ్వుతుంది!
ఈ స్వర్గం బుజువవ్వుతుంది! "

అని పత్రుల్లో ప్రకటించారు.

కవులూ, కళాకారులూ, మేధావులూ ఇలాంటి వారంతా మరో ప్రపంచం పొందేందుకు జరగాల్సిన విప్లవాన్ని అందులో శ్రామిక విజయాన్ని సాధించేంతవరకూ తమ కృషి, ప్రయత్నాలు చేయడం, సహకారం అందివ్వడం చేయాలి. కాని ఒకసారి శ్రామిక వర్గ విజయం సిద్ధించాక ఆ నూతన వ్యవస్థలో ఆ మరో ప్రపంచం లో శ్రామిక నియంతృత్వాన్ని స్థాపిస్తూ అధికారం శ్రామికులకు ఇచ్చి వీరంతా (13) కనుమరుగవ్వాలి - అని మార్క్సిస్టులు వివరిస్తారు. అందుకే శ్రీశ్రీ మరో ప్రపంచాన్ని శ్రామికులకు అప్పగిస్తూ

" రారండి! రండి! రండి!
ఈ లోకం మీదేనండి!
మీ రాజ్యం మీరేలండి! "

అని అన్నారు.

'యోగ్యతా పత్రం' లో చలం

" ఏ లోకంలో అసూయలు, అధికారాలు, ఏడుపులు, ద్వేషాలు, యుద్ధాలు, కుట్ర కుతంత్రాలు, కష్టాలు, Scandals లేవో ఆ లోకాన్ని dream

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

చేస్తున్నాడు ఈ కవి"

ఆది శ్రీశ్రీ మరో ప్రపంచపు ఆచరణాత్మక రూపాన్ని ఆవిష్కరించారు.

ఇలా శ్రీశ్రీ తన 'కదం త్రొక్కుతూ పదం పాడుతూ హృదాంతరాళం గర్జిస్తూ' స్వాతంత్ర్యం, సమభావం, సౌభ్రాత్రం, సౌహార్దం ప్రభావాలు గా గల మరో ప్రపంచం ను ఆవిష్కరించేందుకు మహాప్రస్థానం చేశారు.

సంక్షిప్తంగా ---

1) మరో ప్రపంచం
2) కమ్యూనిజం ఎలా వస్తుంది? అగ్ని కిరీటం
3) సామాజిక పరివర్తన -- పె.బు.దా. వ్యవస్థ రద్దు
4) రద్దు వల్ల ప్రయోజనం -- ఇన్నాళ్ళు జరిగిన మోసం
5) కమ్యూనిస్టు సమాజ వివరాలు -- దాని పుట్టిన రోజు -- నిజంగానే?
6) రష్యాలో కొత్తైనా
7) అంతర్జాతీయ తత్త్వం
8) కవులు, కళాకారుల కర్తవ్యం
9) విప్లవం అవసరమని
10) విప్లవ ఫలితంగా ఏమౌతుంది
11) మరో ప్రపంచం ఎలా ఉంటుంది
12) మళ్ళీ లేకుండా ఉండదన్న స్థిర నమ్మకం
13) కవులు, కళాకారులు కదం కదుపుతూ పోవాలి
14) బలం ముగింపు -- ఆచరణాత్మకం

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

మహా ప్రస్థానము – శ్రమైక జీవన సౌందర్యం

సామ్యవాద సిద్ధాంతం సామవేదం లా ధ్వనించిన శ్రీశ్రీ "మహాప్రస్థానం" అభ్యుదయ కవిత్వానికి వేదప్రమాణము. తెలుగు సాహిత్యం లో మార్క్సిజానికి మొదటివైన శ్రీశ్రీ సౌందర్యారాధన శ్రామిక జీవన / జనుల శ్రమైక సౌందర్యమే తప్ప మరొకటి కాదు. భావ కవుల్లాగా (1) అభ్యుదయ కవులు ప్రకృతి సౌందర్యాన్ని/ స్త్రీ, పురుష మనో సౌందర్యాన్ని ఆరాధించరు. వాస్తవికతా దృక్పథం తో ఆలోచించే వీరు శ్రమ సౌందర్యాన్ని వర్ణిస్తారు, దాన్నే కొలుస్తారు.

మార్క్సిస్టు దృక్పథము లో సాహిత్యపరమావధి శ్రామిక వర్గ చైతన్యాన్ని చిత్రించటమే. కళలు, కవిత్వాలు, తత్త్వాలు (2) శ్రామికుల సుఖదుఃఖాలను, వారి ఆశయాలను చిత్రించటానికి ఉద్దేశము కావాలెనని మార్క్సిస్టుల ~~దృఢ~~ దృఢ నిశ్చయము. శ్రీశ్రీ ఈ దృష్టిని సమగ్రంగా ఆకళించుకున్నాడు.

‘ నా లో కదిలే నవ్యకవిత్వం
కార్మికలోకపు కల్యాణానికి
శ్రామికలోకపు సౌభాగ్యానికి ’

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

సమర్పణంగా చేస్తానని శపథమొనర్చినాడు. అంతేకాదు

"కమ్మరి కొలిమి, కుమ్మరి చక్రం
జాలరి పగ్గం సాలెల మగ్గం
శరీర కష్టం స్ఫురింపజేసే
గొడ్డలి, రంపం, కొడవలి, నాగలి
సహస్రవృత్తుల సమస్త చిహ్నాలు
నా వినుతించే
నా విరుతించే
నా వినిపించే నవీన గీతికి
నా విరచించే నవీన రీతికి
భావం!
భాగ్యం!
ప్రాణం!
ప్రణవం!" అని ఉద్ఘాటించాడు.

ఈ చిహ్నాలు సమస్త శ్రామికవర్గమునకు సంబంధించినవి. కమ్మరి కొలిమి, కుమ్మరి చక్రము మున్నగునవి తన కవితావస్తువులని చెప్తున్నాడు. అనగా "శ్రామికుడే తన కావ్య నాయకుడని" అర్థము.

(3)

X సోవియట్ రచయిత మాక్సిం గోర్కీ 1934 ఆగష్టు 17 వ తేదీన మాస్కో లో జరిగిన ప్రథమ సోవియట్

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

రచయితల మహాసభ లో ఈ విషయాన్ని ఇలా

స్పష్టపరిచాడు.

"We must make labour the principal hero of our books, i.e., man as organized by labour process, one who, in our country, is equipped with the might of modern techniques, and is, in his turn, making labour easier and more productive, and raising it to the level of an art."

గోర్కీ వాక్యములలో శ్రామికులపై (శ్రమ) గౌరవభావము లక్ష్యము.] × వైతాళిక (4), బంకిముల (శ్రమ) సౌందర్యం - 'ప్రతిజ్ఞ' లో

బూర్జువా నాగరికత "వాస్తవికత" లో సౌందర్యము ఉండలేదని, అది ఉన్నత కల్పితవిషయముల లో, ఆదర్శ స్వప్నములలో మాత్రమే సౌందర్యాన్వేషణ భావించునని మార్క్సిస్టులు విమర్శించారు. మార్క్సిస్టు దృక్పథము నకు ఇరువదవ శతాబ్దం లో ప్రముఖ భాష్యకారుడు క్రిస్టఫర్ (5) కాడ్వెల్, బూర్జువా సమాజమున శ్రమకు సంబంధించిన సౌందర్యానికి విలువ లేదని ధనమే ఆ సమాజమున సుందరాతిసుందర వస్తువని విమర్శించాడు.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

సమాజము యొక్క సుశిక్షితమైన గతిలోనే సౌందర్యము ఉనికి యున్నది, ఆ గతి క్రమము వలననే సాధ్యమని, కావున శ్రమయే సౌందర్యమని కాడ్వెల్ సుస్పష్టపరిచెను.

"Beauty, then arises from the social ordering of the effective elements in socially known things. It arises from the labour process"

— కాడ్వెల్

ఈ మార్క్సిస్టు దృక్పథమును శ్రీశ్రీ తన 'ప్రతిజ్ఞ' గేయమందు అక్షరబద్ధమొనర్చినాడు.

'త్రిలోకాలలో త్రికాలాలలో
శ్రమైక జీవన సౌందర్యానికి
సమానమైనది లేనేలేదని'

ఉద్ఘోషించాడు శ్రీశ్రీ. 'స్వార్థ జీవిత ఆదర్శ దృక్పథం పునాదిగా' జనించబోవు భావి వేదములను జగత్తు కందింతునని ప్రతిజ్ఞ చేసినాడు.

"సౌందర్యం శోధించేవాడా!
కవితలు, శిల్పాలు

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

పురుగులా, పుష్పంలా
మెరుపులా, మేఘంలా
సౌందర్యం ఆరాధించేవాడా!"

(6)

శ్రీశ్రీ <u>మానవుని లోని</u> <u>సౌందర్యారాధనా తత్వాన్ని</u> <u>గుర్తించాడు</u>

శ్రీశ్రీ. అయితే సాహిత్యం ఏ సౌందర్యాన్ని ప్రతిబింబించాలని ప్రశ్నిస్తూ ...

"ఏ శిల్పం ? ఏ సాహిత్యం ?
ఏ శాస్త్రం ? ఏ గాంధర్వం ?
ఏ వెల్లువ కీ ప్రస్థానం ?
ఏ స్వప్నం ? ఏ దిగ్విజయం ?"

(7)

శ్రీశ్రీ పాఠకులలో <u>ఆలోచనలు రేకెత్తిస్తాడు.</u>

'కదిలేది కదిలించేది
మారేది మార్పించేది'

అయిన శ్రీశ్రీ సాహిత్యం లో సౌందర్యం అంటూ శ్రామిక జీవనం చుట్టూనే తిరుగుతూ ప్రజలలో దాని పట్ల అవగాహనను, తన ఉద్యమానికి ఆచరణను కలిగించేదిగా ఉంటుంది.

'ద్రోహాలను తూలగొట్టి
దాహాలను తుడిచిపెట్టి
స్వాతంత్ర్యం,

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

సమభావం,
సౌభ్రాత్రం
సౌహార్దం
పునాదులై ఇళ్ళు లేచి
జనావళికి శుభం పూచి"

క్రాంతి లో ఈ జగమంతా నిండిపోతుందని శ్రామిక (9) జీవన సౌందర్య పరమార్థాన్ని వివరించాడు శ్రీశ్రీ.

శ్రామిక సౌందర్యాన్ని ఆరాధించడం అందరూ అలవర్చుకున్నాడు శారీరక శ్రమని ఉత్కృష్టం గా చూడడం పోతుంది. శ్రమ దోపిడి ఉండదు, వర్గ సంఘర్షణ ఉండదు. వర్గ రహితమైన ఆ సమసమాజం లో జనావళికి శుభం పూస్తుంది.

శ్రీశ్రీ మ్రోగించిన 'జయభేరి' లో కేవలం శ్రామిక జీవన సౌందర్యం వినబడుతుంది. ప్రపంచాగ్నికి సమిధ నొక్కటి ఆహుతిచ్చాను! శ్రామికుడు పోరాటం కోసం ఆరాటం కనిపిస్తుంది. ప్రపంచాబ్జపు తెల్లరేకై పల్లవిస్తాను! శ్రామికుడు పోరాటం విజయవంతమై క్రాంతి చేకూరిన ఛాయలు కనిపిస్తాయి.

"నేను సైతం
విశ్వవీణకు
తంత్రినై మూర్ఛనలు పోతాను!"

ఇక మూడవ దశ లో క్రాంతి సమసమాజస్థాపిత

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

శ్రమ జీవన సౌందర్యం, లయబద్ధమైన ఆనందం
వినబడుతుంది.

'మహా ప్రస్థానం' ద్వారా శ్రీశ్రీ
చేసిన శ్రమైక జీవన సౌందర్యారాధన అతన్ని
తెలుగు సాహిత్యలోకంలో సామ్యవాద జగన్నాథునిగా
నిలిపింది.

మార్క్స్ లెనిన్‌లు కార్మికులలో వర్గచైతన్యం కలిగించి మొదట వారు పెట్టుబడిదారీ వర్గమునకు విరుద్ధంగా ... పెట్టుబడిదారీ సమాజములో శ్రమశక్తిని ... అవసరాలను చెప్పినారు.

దోచుకొనుచున్న వైనాలను పసికట్టి
'ఘర్మజలానికి, ధర్మజలానికి
ఖరీదుకట్టే షరాబులేడోయ్'

ప్రతీక సౌందర్యం అంతా

అని నిర్వేదము ప్రకటించినాడు. ఈ నిర్వేదము
నుండియే ఆశావాద మొదలయినది.

'శ్రమ నిష్ఫలమై, జని నిష్ఠురమై
నూతిని గోతిని వెదికే వాళ్ళు -
అనేకులింకా అభాగ్యులంతా
అనాథులంతా, అశాంతులంతా
దీర్ఘశ్రుతిలో తీవ్రధ్వనితో
విప్లవశంఖం వినిపిస్తారోయ్'

అని, మార్క్స్, లెనిన్ చెప్పిన భావాలను కవిత్వముగా
మెరుగుపర్చినాడు.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

'తాజ్ మహల్ నిర్మాణానికి
రాళ్లెత్తిన కూలీలెవ్వరు ?'

'ప్రభువెక్కిన పల్లకీ కాదోయ్
అది మోసిన బోయీ లెవ్వరు ?'

అంటూ తాజ్‌మహల్ సౌందర్యాన్ని
రాచరిక వైభోగాన్ని చూసి మురిసిపోయే సగటు వ్యక్తుల్ని
వాటికి అందాన్ని వైభోగాన్ని అందించిన శ్రమ జీవుల
జీవన సౌందర్యాన్ని దాని ఔన్నత్యాన్ని కూడా
(8)
ఆస్వాదించడం నేర్చుకోమని చెబుతున్నట్లుంటాయి శ్రీశ్రీ
పంక్తులు.

Gist

1) ఇంతదాకా ఆధ్యా. కవి ప్రకృతినీ స్త్రీపురుష మనో సౌందర్యాన్నీ ఆరాధించాడు
శ్రామిక సౌందర్యాన్నే ...
2) కళలు, కవిత్వం, శిల్పం ఇవన్నీ శ్రామికుల సుఖదుఃఖాల్ని, ఆశయాల్ని ...
"నాలుకదిలే నవ్యకవిత్వం .."
3) అంతేగాక "కమ్మరి కొలిమి కుమ్మరి చక్రం -- " వస్తువులుగా
శ్రామికుడే తన కావ్య నాయకుడని
4) రైతుల పొలం పనుల్లో సౌందర్యం ... కార్మికుల కష్టం లో శ్రమ సౌందర్యం ..
"పొలాలనన్నీ --" "నరాల బిగువూ --"
5) బూర్జువా సమాజం లో 'వాస్తవికత' లో సౌందర్యం చూడలేరు.
ధనమే వారికి సుందరాల్లో సుందర వస్తువని క్రిస్టఫర్ కాడ్వెల్
Tel & Eng విమర్శకులు
'శ్రమైక జీవన సౌందర్యానికి ..'
6) మానవుని లోని సౌందర్యారాధనా తత్త్వం 'కవిత లో శిల్పం లో ..'
7) ఎలాంటి సౌందర్యమన్న ప్రశ్న వెలయించి 'ఏ శిల్పం? ఏ సాహిత్యం ?'
8) ఇలాంటి సౌం. చూడాలని 'తాజమహల్ నిర్మా..'
9) శ్రామిక సౌందర్యారాధనా పరమార్థం 'జనావళికి శుభం ఫలించి'

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

ఆంధ్ర నాయక శతకం — భక్తి భావం

1) పోతన, లీలాశుకుడు, వేదవ్యాస

2) పంచ విధ భక్తి భావాలు — శాంతం, దాస్యం, వాత్సల్యం, సఖ్యం, మధురం

3) భాగవతం పోతన రాయకపోతే కాసుల రాసేవారని తి.వెం.క.

4) విశ్వనాథ — మకుటం గొప్పదనం

5) 108 తిరుపతులలో "వైకుంఠుడవు స్వయంవ్యక్తిగా---"

6) "గొప్పలో గొప్పవాడవు కలదిలోన--

7) త్రిగుణాతీత రూపాన్ని

8) శ్రీరంగడుని "మంచి నడవడి నడచినా---"

9) శరణాగత రక్షా పంథా "ఆగామి సంచిత ప్రారబ్ధములటుండ---"

10) పూర్వ కవీంద్రుల పుణ్యఫలం బేమో --

11) "శబరి ఎంగిలి పండ్లు చవి జూచు --"

శబరి, ద్రౌపది, సుభద్ర, కుబ్జ, సుదాముడు, గుహుడు, ఉడత

"పాతక మంగీకరింపుము జగతి జనుల

— —"

12) సర్వాంతర్యామిత్వాన్ని "అటులేవని గదా యరచితి---"

13) పైకి నింద లోపల గాఢమైన భక్తిభావము

14) "కాసుల పురుషోత్తముడు గట్టిన పద్యములెల్ల భక్తి కావాసములు"

— తి.వెం.కవులు

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

శ్రీమన్నారాయణ శతకం — పోతన రచనా రీతులు

సంక్షిప్తంగా

1) భక్తిస్ఫూర్తి అలంకార మర్మజ్ఞత
2) భక్తి భావం నిండిన కవిత
3) సీస పద్య శిల్ప విశేషాలు
4) వర్ణనలు
5) సంభాషణాత్మక శైలి — భగవంతుతో ఆత్మీయత
6) సులభ జాతీయోక్తులు
7) ధారాశుద్ధి
8) శబ్దార్థాలకు అన్వయం
9) ప్రశ్నార్థకాలని సంధించడం
10) కమ్మని వాక్యం
11) భాష సరళము
12) ఆర్తత్రాణపరాయణభావనము
13) తెలుగు పలుకుబడి
14) పూర్వ కవుల ప్రభావం
15) వింత ప్రయోగాలు
16) అల్పాక్షరాలలో అనల్పార్థ రచన
17) సారమతిం గవీంద్రులు లోనారసి మేలు
18) లోకజ్ఞత, శాస్త్రజ్ఞత, మొ॥

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

ఆంధ్రనాయక శతకం — వ్యాజస్తుతి శతకరాజం

వ్యాజస్తుతి శతకం భక్తి శతకాల్లో అత్యుత్కృష్టమైనదే

వ్యాజస్తుతి అలంకారం అంటే

ఆం.నా.శ. అత్యంత ప్రజాదరణ పొందింది.--- కారణాలు

(I) వ్యాజస్తుతి అలంకార మర్మజ్ఞత

*) మకుటం గొప్పదనం

1) తిట్టుగా కనబడి తిట్టు కాకపోవడంలో కవి నేర్పు "భళ్లాండా--"

→ ఇందులో కవి చేసే ప్రత్యక్షంగా స్తుతిని స్ఫురింప చేస్తారు

2) శ్లేష ద్వారా వ్యాజస్తుతి "అలు నిర్వాహకులు---" దామోదరుడవె

3) అవతారాల చర్యలను భూషింపదగినవి దూషణీయమైనట్లుగా

4) బంధువుల లోపాల్ని ఎత్తిచూపి దెప్పిపొడిచే లోక సహజ నిందా శిల్పం

(II) మకుటం గొప్పదనం

(III) కాసుల వారి కవిత్వ గొప్పదనం కాసుల కవితా వైభవం

1) సీస పద్య ఎంపిక

2) శబ్దార్థాల అన్వయం

3) సున్నితమైన తిట్లు, సూటిదనమైన చివాట్లు

4)

(IV) భక్తి భావం

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

23.10.05

శ్రీ ఆంధ్రనాయక శతకం - కాసుల పురుషోత్తమ కవి కవితారీతులు.

3 essays

→ ప్రాచీనత్వపు శతకరాజము
→ కవితారీతులు
→ భక్తి

ఆంధ్రసాహిత్యమున మహాకావ్య రచన చేయక, కవీంద్రుల సరసన పీటవేయబడినట్టి కవి, పురుషోత్తమ కవీంద్రుడు తప్ప అన్యులు లేరు. కేవలము శతకరచన చేసినవాడు మహానుభావుడు మహాకవీంద్రుల పంక్తి పెద్దపీట వేయబడినాడు. ఇట్టి యనన్యసామాన్య ఘనత ఆంధ్రనాయక శతకమే మూలకారణము.

ఆంధ్రనాయక శతకము తెలుగులోని వ్యాజనింద శతకాలకు తలమానికము వంటిదనుటలో అతిశయోక్తి లేదు. పైకి నిందగా కన్పించు పర్యవసానమందు స్తుతిగను, పైకి స్తుతిగా తన్పించు పర్యవసానమునందు నిందగను అభివ్యక్తమగు వ్యాజస్తుతి అలంకారము (నిందాస్తుతి రూపమున ఒక పద్యమును రచించుటయే ఎంత కష్టమో కవులకు తెలియనిది కాదు. మొత్తము శతకమును అట్లే నిర్వహించి, పండిత పామరుల మెప్పు పొంది శతః తంపనలు చేయించుటలు సామాన్యమైన పని కాదు. ఆంధ్రనాయక శతకమున అట్టి అసిధారావ్రతమును నిర్వహించిన మహనీయుడు) కాసుల పురుషోత్తము కవి. "కీర్తి నిందగ వర్ణించు గీతి పరుడు" అన్న తన వాక్యములను అతడు నిరూపించుకొనినాడు. (1) నిందాస్తుతి కంటే తిట్టుల రచన మరింత దుర్లభమని చెప్పవచ్చును. తిట్టులా తనబడి తిట్టు కాక పొగడ్తగా నీకవి నేర్పు మెచ్చదగినయున్నది. మచ్చుకు కొన్ని పద్యములు ఈ శతకమున

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

ఎన్నుకున్నది : యజ్ఞునకు పద్యం

20వ పద్యం

పిల్లాంగనా దొంగపిల్లల గొల్లలకై
వేడుకలాయెను దాచితే చింత నీకు
సంప్రదాయాత్మక స్పందన సాధ్య
మెరుగగా దాచితే చింత నీకు
గోపాలవనితల గోవత్సపాలనం
బెగ్గగా దాచితే చింత నీకు
వ్రజబాలికా ముక్తవస్త్రాపహరణము
మానవై లాచితే చింత నీకు
మాకు నీచంబు తెలియగ ఉచ్చనీచంబులు
చెప్పితివి భక్తపాలమౌళి జేసి తండ్రు
చాలు చాలు - - -

ఈ పద్యంలో కవి "శబరి ఎంగిలి చేసిన పండ్లు తింటివి; అర్జునుని తేరు నడిపితివి; ఆల మందను మేపితివి; గోపస్త్రీల చీరలను దొంగిలించితివి. ఇవి నీవు చేయదగని హీన కార్యములు. నీకు ఉచ్చనీచంబులు తెలియవు- అని అనుచు నిందించినట్లుగా కనబడుతుంది. కాని "కొందరు ఈ పనులు భక్తులమీది ప్రేమతో చేసినవని సమర్థించుచున్నారు" అని అనడంలో అది నిజమైనని నిందాపూర్వక స్తుతి మనకు స్ఫురిస్తుంది అంతే ఈ పద్యంలో తనకెంతటు లేనుగా "భక్త పాలమౌళి జేసి తండ్రు" అనడం ద్వారా నిందనుండి స్తుతిని స్ఫురింపజేశా

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

నాలుగు పురుషార్థములకవి ఆంధ్రనాయక శతకమున

(2)
శ్రీజన్మస్థలంలో పాటు భక్తిరసమును గూడ జొప్పించి చేసినారు.

(1)
నాలుగు పురుషార్థ తత్వాలలో ఒక పోతన - ఒక తిరుమలుడు,

ఒక వేదవ్యాస మహర్షి గోచరిస్తారు * ఆంధ్ర నాయక శతకంలో

(2)
పంచవిధ భక్తి భావాలు శాంతం, దాస్యం, వాత్సల్యం, సఖ్యం,

మధురం అభివర్ణితం. ఈ వివరించటం కూడా కృత్రిమంగా కాకుండా చాల సహజంగా తీసుకొని చేసిన వివరణ గూడ చేయటం విశేషం.

* భాగవతాన్ని బమ్మెర పోతరాజు రాయకపోతే ఎవరు రాసేవారని

(3)
తెలుగువారికి కవుల శిష్యులు అనగా నాలుగు పురుషార్థముల కం

రాసేవాడని చెప్పిరట. ఒకసారి కవి సమ్రాట్ విశ్వనాథవారు

ఉపన్యాసంలో భాషించుచున్ "చిత్ర చిత్ర ప్రభావ దాక్షిణ్య భావ!

హతవిమతజీవ! శ్రీకాకుళాంధ్రదేవ" అను ఆంధ్రనాయక శతకమునుండు

(4)
చదివి, ఈ రెండు పాదములలో ఆంధ్రావని ఏడు నిలువుల లోతున

పునీతమైనది" అని ప్రశంసించిరి.

(5)
శ్రీకాకుళక్షేత్రం 'ధర నాటియైనదిది తిరుపతిలేండు' ప్రఖ్యాతి

చెందింది. ~~స్వామి~~ 'వైకుంఠపుర స్వామివర్ధిగా నర్సువంతర

Poem: 12
మొందిన మాట లర్థమైన వివిధ ప్రారబ్ధ ఫలములు నిర్ధిష్టములగ

చేసికొనకున్న నీవు ప్రసిద్ధి కలదె' అని స్వామికి ఉపదేశం చేస్తున్న

ఘనుడు పురుషార్థములకవి.

(6)
వైకుంఠపతికి అందరు సమానమే. గొప్పవారిలో కేలవ

గొప్పవాడు. కొద్దివారిలో కొద్దివాడు. మాత్రమున ఫలితములు నిచ్చుచున్న

ఈ లోకమంతటా స్వామి ఉండి ఉండి. భగవానుని అనుభవాల్ని,

అర్థ్వర లాల్ని తవి

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

సుప్తిలో సుప్తావస్థ కాలదిలోన
కాలదివాడవు నిన్నెట్లు కొలువవచ్చు?
ఎంతో అద్భుతంగా వర్ణించాడు.

అన్నమాచార్యుడు ఆ వాసుదేవుడు సత్వ, రజ, తమో గుణాలు మూడింటిని విభూతులుగా చూసి, వీటన్నింటికి అతీతంగా నిన్ను శూన్యుడుగా భావించిన (7) అన్నమయ్య భావాన్ని కానులకు స్తుతించాడు. 'ఒక నామమున నీవు సకల ప్రపంచము కల్పించితి నభముల కల్పించితివి గ' అనటం సమస్త మానవ ప్రపంచానికి సృష్టికర్తగా ప్రకాశించిన ప్రభువుని గురించి తెల్పుకోవటం. సృష్టించిన తర్వాత దాని స్థితి కూడా అతని బాధ్యతే. అందుకే 'దేవా నీ నామమే విశ్వ విశ్వాసము రక్షణము భానడింటు వక్షమునగ' అన్నాడు. ఇక్కడ ఒక నామం గురించి ప్రస్తావన. "మండలములు గూడ జెలిమి వెలుగువు నిక్షేపమునగను" అనటంలో లక్ష్మినామం వివరణ. అయిన కవి దృష్టిలో —

"నిన్ను మొదటిగా తెలిసిన నామములేదు
చెరి నిను గాల్చలేవు, వదలించలేవు"

విష్ణువు నామాలను గ్రహించటం దుర్లభం. అన్నీ ప్రేమించుటకానీ, వర్ణించుటకానీ శక్యం కాదు. సమస్త విశ్వంలో ఎవరికీ విష్ణువు గురించి తెలియదు.

(8) పుణ్యపురుషుడైన శ్రీరాముని కవి "మంచి నడవడి నడచినా వెంట చూడంగలిగిన మూర్తివి ఉంటే చాలు తెలియు" అన్నాడు. "నీ వంటి ధర్మాత్ముని ప్రశంసించే వారికి

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

కొందరనేవన్నీ ~~ప్రసాదిస్తారు~~ ప్రసాదిస్తారు. వారికి ఏ లోటూ ఉండదు. అని శ్రీరామ భక్తులకు కైవల్యం కూడా వస్తుంది అని తన నమ్మిక తెలుపుతున్నారు.

(2) కరుణాకర రఘురామ పంథాలో కామిలవారి వ్రాసిన క్రింది పద్యాలు ~~గమనించాలి~~ ఎంతో చక్కగా సాగింది.

103 వ పద్యం.

ఆగామి సంచిత ప్రారబ్ధములు ఉండ
నీ కన్నమందు నే నెల్లవేళ
నఘువటే చేసితి నన్యాయముల్ ఎప్పుడూ
సద్గుణ నిశ్చలుక జానకీనాథ
కరుణాంతరంగ్య వీక్షణ మెంచ నెప్పుడో
ప్రసరింపవలె, నే నమ్మిందరిలో
వారధి దాటింపవలెగాని గతి యిక:
పర మెఱుంగను భక్తపాలనాంక!
నీ హృదయాంత! రాజ్యలక్ష్మి సమాంక
ప్రధన విస్తరాంక! యదుకులాంబుధి సోమాంక!
చాలు చాలు - - -

—

కంచర్ల వారి material p-261.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

పురుషోత్తముని కవి భాగవతంలోని కృపను అర్థిస్తూ
(10) "పూర్వ కవీంద్రుల పుణ్యఫలం బేమో ......" అనే పద్యంలో

~~[illegible]~~ "స్వామీ! పూర్వ కవీంద్రుల అదృష్టమెటువంటిదో
కాని, నీవు కోరి వారికి ప్రత్యక్షమై నీ పేర కావ్యాలను
చెప్పమని అడిగినావట! నేను కూడ యథాశక్తి కవనము
అల్లి నీకు అంకితముచేసి, దోసిలి ఒగ్గినాను. శుభప్రదమైన
నీ పాద ధూళి రాబట్టి నాపై ప్రసరింపజేసి ~~న~~ నన్ను
ధన్యుని చేయుమని" వేడుకొన్నాడు. ఈ పద్యంలో ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ కాసులవారి మనసులో పొంగులువారుతున్న భక్తితత్పరత
మనకు ద్యోతకమవుతుంది.

కాసుల పురుషోత్తమ కవి తన శతకాన్ని ఆ దేవదేవుని
అంకితం చేశాడు. "కూరిమి మెరుగైన పండ్లు చవిచూపి"
అంటూ ఆ దేవుని కృప ప్రత్యక్షంగా అన్నివేళలా ఉంటుందని
తన ప్రగాఢ విశ్వాసాన్ని వ్యక్తం చేశాడు. భక్తులైన కుబ్జ,
ద్రౌపది, యశోద, సుదాముడు, గజేంద్రుడు, అల్లకాని కూడ
మొదలైనవారందరూ ఆ పురుషోత్తముని కరుణకు పాత్రులయ్యారో
అలాగే తన శతకాన్ని కూడా స్వీకరించమని దేవుని ప్రార్థించాడు.
(11)
"శతక మంగీకరింపుమా జగతి జనని
పూర్ణ కావ్యత్వ భావాల నలరనట్లు"

పై పుటలలో వివరించినట్లు ఆంధ్రనాయక

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

శతకములోని పద్యములలో పైకి నిందలవలె గోచరించినను లోపల గాఢమైన భక్తిభావము నిండారి యున్నది. ఇట్టివాటిలో ఉద్ధృతముగా శతకమును వ్రాసి ముగించి కవి చివర తన అవివేకమును మన్నింపుమని భగవంతుని ప్రార్థించినాడు.

* పురుషోత్తము కవి స్వయంగా భట్రాజువంశీయుడు, కొంత విద్యలను సంపాదించుటవలన, జమీందారు ఆదరించుటచే వలన, వైష్ణవ శిష్యుడైనను రాజుగారివల్ల భక్తునిగా మారినాడు

ఇట్టి శతకము వ్యాజస్తుతికే కాక, భక్తిప్రపత్తికి పరాకాష్ఠకెక్కినది. తిరుపతి వేంకటకవులు నుడివినట్లు

(12)

"రాముల పురుషోత్తముడు గట్టిన పద్యములెల్ల భక్తికావ్యసమములు"

(3)

సీసము: ఈ శతకమునందలి పద్యములన్నియు సీసములే.

తెలుగు పద్య రచనా విధానమున శ్రీనాథుడు తర్వాతను. శ్రీనాథుని తర్వాత సీస పద్యాన్ని ప్రత్యేకంగా, భారతీయులకు నైవేద్యంగా రచించి పాఠక లోకాన్ని రంజింప చేసిన కవి పురుషోత్తముడే. వ్యాజస్తుతికి అనుకూలంగా, భక్తిభావ సౌందర్య పోషణకై ఇంపుగా విస్తారమైన సీసాన్ని కవి ఎంచుకోవడంలోనే అతని యుక్తి ద్యోతకమవుతుంది. ఈ శతకంలో సీస పద్యపాదములు నాలుగింటిలో చక్కగా వర్ణించి, ఎత్తుగీతి పద్యము రెండు పాదములలో భావమును స్ఫురింపజేయుట ప్రధాన లక్షణముగా నున్నది.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

వర్ణన

వైష్ణవ మతానుయాయుడైన భూపాలదేవకవి ఈ శతకంలో దశావతారాలను వినూత్నరీతిలో వర్ణించాడు. ఈ విధమైన వర్ణన శతకసాహిత్యంలో చాలా అరుదు. మత్స్య, కూర్మ, వరాహ, నారసింహ, వామన, పరశురామావతారములను స్తుతి ఒక్కొక్క సీసపద్యములో వర్ణించి, దశరథ రాముని విషయంలో మాత్రము మొత్తము ఇరువది పద్యములను చెప్పినాడు కవి.

(4)

భాగవతాదులను కూడా తన సందర్భానుసారంగా ప్రస్తావించి పాత్రములను అలంకరింప చేశాడు. కాకాసుర వృత్తాంతం, శతుసారములు, విదురుని విందు, ప్రలంబాసురుని కథ, కుబ్జ వృత్తాంతము, మాలికా వృత్తాంతము ~~బలరామావతార~~ వృత్తాంతం మొదలైన వాటిని మనోజ్ఞంగా వర్ణించాడు.

(5)

సంభాషణాత్మకశైలి: ఈ శతకములో కొన్ని పద్యములందు సంభాషణాత్మక శైలి రమణీయంగా ఉన్నది. స్వామి ఎదుట నున్నట్లే భావించి కవి సంభాషణ ధోరణిలో ప్రశ్నించెను. "రమణితో మహోన్నత రథమెక్కి ఆరు వీధుల తెప్ప ~~జితేం~~ జితేంద్రియా చెప్పవయ్య" అపకీర్తి గాదె లోకాలోకముల యందు వత్సరోత్సవముల వదలియున్న మొదలగు పద్యాలు చక్కనివి. కవి హృదయమున గల తీవ్రమైన ఆవేదన ప్రతి పద్యమునందు స్పష్టమగుచున్నది.

(6)

ఈ శతకమునందలి కవిత్వము సులభ జాతీయాత్మక

(7)

అది, ధారాశుద్ధి కలిగినది మిక్కిలి హృద్యముగా నుండును.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

శబ్దార్థాలకు (8) అన్వయం చేస్తూ కాసులవారు వాటి ద్వారా తమ కవితాపద్యాలకు విశిష్టత కల్పించారు. చెవిలో పడ్డ వెంటనే శబ్దం దాని [illegible] ప్రతిధ్వని వల్ల సుఖానుభూతిని కలిగిస్తుంది. పద్యం వివరించే అర్థం మనసుకి హత్తుకొనే విధంగా ఉంటుంది. ఈ విధంగా శబ్దార్థాలచే చమత్కారాలు వినిపిస్తూ ఈ నాటకీయతను చేయించారు.

అలాగే ప్రాసార్థకాలను (9) సంధించటంలో కూడా ఈ కవితాకర్తది అందెవేసిన చేయి.

"నీకెట్లు గాదె! పాండవప్రీతి నిలిచె మనుచు"

"లోకనాయక నీవు పరాకు దగునె"

ఇట్లాంటివి కవియొక్క కొన్ని వాడియైన ప్రాసార్థకాలు.

కాసులవారి కవిత్వంలో కమ్మని (10) హాస్యం కూడా తొంగిచూస్తుంది

"వేషమున దానుడనా మహా దోషినయ్యా"

"ధన్యమాయెనిక మీ ప్రసాదము మెక్కి"

మొదలైనవి హాస్య స్ఫోరక చరణాలకుదాహరణలు.

కవితలలోని భాష (11) సరళము. పదముల కూర్పు లలిత మనోహరము. కొన్ని పద్యములలో అంత్యప్రాస (12) యమకాలంకారము చూపినాడు కవి.

మచ్చునకు :1) "విజయంబొసగుమా, వర్ధిల్లు సుఖము
శోభననామా, లోకాభిరామా"

2) "మానవ దేహము, మార్తాండ సోమాక్షు
త్రిభువనాధీశు. కోటీశ పతి"

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

తెలుగు పలుకుబడి } శతక రచనలో తెలుగు పలుకుబడి బాగా తెలిసిన కవులలో తెలుగు
తెలుగు పలుకుబడులను మెరుగులు, తేట తెనుగు, కారకవైచిత్ర్య ... బాగా
పురుషోత్తముడు ప్రథముడు; అచ్చ తెలుగు పదాలలో

"ఉత్కృష్ట బహుసిద్ధికన్ ~~...~~ రకరకపు ...
... పక్వమౌ..."

అను పద్యాన్ని రచించాడు. దీనిలో ఛందస్సు పదమైత్రి తీరు అన్ని పాదాలందును ప్రాసయతి పాటింపబడినది. పారమార్థిక, వ్యావహారికముల వ్యత్యాసాన్ని పద్యాలలో చెప్పబడిన. బమ్మెర పోతనగారి "అలవైకుంఠ పురంబులో నగరిలో" అను పద్యాలలోని భావమును అనుసరించి —

"కాశిక లేని వైకుంఠమునందు లో
నగరిలో నాముల నవ్వి తవ్వ
సౌధంబు దాపల సరస మందార వ
నాంతరామృత సరః ప్రాంత చంద్ర కాంతోపలోత్పల'

అని పద్యం రచించాడు. ~~ఈ~~ శతకంలో దీనిలో కొన్ని వింత ప్రయోగాలు, కర్తృకారక సంధులు కన్పించును. తలంపంటు, వేడ్కని (వేడి + అని), ..., ఇల్లటము, అక్కుల ..., అఖిల మోక్షవనసీమ, భక్తుల బట్టి మొదలగునవి అటువంటి ప్రయోగాలు.

మొత్తము మీద తెలుగు శతక వాఙ్మయము ~~ప్రసిద్ధి శతకములలో~~ పేరెన్నికగన్న శతకములలో ఆధ్యాత్మిక శతకము మొదటి మనసులో నుండి ... ఎట్టి అలంకారము లేదు. దాని వల్ల పురుషోత్తమునకవి ఈ శతకము ద్వారా ఆంధ్రుల మనోవీధులలో చిరస్థాయిగా నుండగలడు.

Downloaded at : ourstudycircle.in
Downloaded at : www.ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

శ్రీమన్నారాయణుడు సర్వోత్కృష్టుడు. ఈ అవతారముల పూర్వకవులందరూ ఎన్నెన్నో రీతుల వర్ణించిరి. కాం.ప్ర.స. వారిలో సంయోజనమే చాలా విచిత్రమైంది. చెప్పదల్చిన విషయాన్ని శ్లేషాంతరముగా బహు సుందరంగా చెప్పడంలో సిద్ధహస్తుడు.

(13)

॥ అచటలేవని కదా యరచేత జఱచె స
ద్ధతి సభాస్తంభంబు దానవేంద్రుడు
అచట లేవని కదా యాత్మీయ సభను ద్రౌ
పదివల్వ లొల్చె సర్పధ్వజుండు ॥

ఈ పద్య పాదాల్లోని భావము మిక్కిలి గంభీరమైంది. భగవానుని ఉనికి సూచించబడ్డది. భగవంతుడు దుర్జనులైన వారిని సంహరించుటకు ప్రత్యేకంగా ప్రయత్నించవలసిన అవసరం లేదు. కాని సజ్జన సంరక్షణమే ఆయనకు అవతారములు ముఖ్యమైనది. ప్రహ్లాదుని వంటి సజ్జనుల సంరక్షించుటకు శ్రీహరి అప్పుడు రావలయును. ఆ రాకతోనే దుర్జనుల సంహారము జరుగును విశిష్టాద్వైత సంప్రదాయాన్ని ఈ విధంగా పై పాదాల్లో నింపాడు.

(14)

ఆగమములలో ఉత్తమమైనదైన శ్రీ వైఖానసాగమము ఉత్తమోత్తమమైనది. దాని ప్రకారం విధిపూజా ఉత్సవాది కార్యక్రమాలు జరిపించుకొనుటలో అలసత్వమెందుకని నిగ్గదీసిన ఘనుడీ కవి.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

* అల్పాక్షరముల ననల్పార్థ రచనలో అద్భుత సామర్థ్యాన్ని దర్శనమిచ్చును. "వరిమొల్క కుల్కింత గలవా లేవా" శతకం లోని ప్రతి పద్యం శ్రీ మహావిష్ణువు దశావతార లీలా గాథలను స్మరిస్తుంది. ఆ సమయం సందర్భం పురాణగాథ తెలియనప్పుడు పద్యం ఏ మాత్రం అర్థం కాదు. ఏ పద్యం పైకి చాలా సులభంగా దృష్టి కన్పించినా అంతరాంతరాలలో అనేకానేక మహా విషయాలను తనలో నిబిడీకృతం చేసుకున్నది. అందుకే (16) సి.నా.ర. నిరవమాంగవేదములు లో నారసి మేలు అనదగిన కృతి అంటారు.

పరమ వేదాంత రహస్యాలు

(17) అపారమైన లోకజ్ఞత, శాస్త్రజ్ఞత, ధర్మజ్ఞత, కావ్యజ్ఞత, ఆత్మజ్ఞత, విజ్ఞత, ప్రాజ్ఞత, రసజ్ఞత లన్నీ కలిపి ప్రోజ్జ్వలిత కాంతుల మర్మజ్ఞత శేషప్ప కవి లో నిండుగా దండిగా మెండుగా ఉన్నాయనడానికి శతకమంతా ఉదాహరణలే.

పద్యం, ధార, శబ్దగుంఫనం, భావం, మృదుమధురం గా ఉండి 'ఆంధ్రనాయక శతకము' సార్థకనామమునిస్తుంది.

"పసులు కాచువాడ వేమి ప్రాభవ్య లేదు
చెలియ వరిమొల్క కుల్కింత గలవా! లేవా!"

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad
Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

23.10.05

వ్యాజస్తుతి శతకాలలో తలమానికం : ఆంధ్రనాయక శతకం

వ్యాజస్తుతి శతకాలు భక్తి శతకములలోని అంతర్భాగములుగా భగవత్స్తుతియందు ఒక క్రొత్త మార్గమును అవలంబించినవి. పైకి నిందగా కనిపించు పద్యవసనము నందు స్తుతిగను, పైకి స్తుతిగా కనిపించు పద్యవసనము నందు నిందగను అభివ్యక్తమగును. వ్యాజస్తుతి అలంకారముపై ఆంధ్రనాయక శతకానికి ముందే తెలుగులో కొన్ని వ్యాజస్తుతి శతకాలు వెలువడ్డాయి. అయినా ఆంధ్రనాయక శతకం అద్వితీయమైన(?) అత్యధిక ప్రచారాన్ని పొందింది. ఉత్తమ వ్యాజస్తుతి శతకంగా తెలుగు సాహిత్యంలో నిలిచింది. ఇందుకు 3 కారణాలున్నాయి. అవి

చిత్రవిచిత్ర ప్రభావ, దాక్షిణ్యభావ, హత(?) విమతజీవ, శ్రీకాకుళాంధ్రదేవ అన్న మకుటంతో ఈ శతకం సాగుతుంది. దీనికి చిత్రవిచిత్రమైన ప్రభావాలు చూపగలవాడా, దాక్షిణ్యము భావము కలవాడా, పట్టుబడిన శత్రువుల(?) ప్రాణములు(?) కలవాడా, శ్రీకాకుళ క్షేత్రాన వెలసిన ఆంధ్రనాయకుడన్న పేరుగల ఓ విష్ణుమూర్తి అనే అర్థం వస్తుంది. ఒకసారి కవి సమ్రాట్ విశ్వనాథవారు ఉపన్యాసములో భాషించుచూ ఆంధ్రనాయక శతకమునందలి(?) చదివి, యీ రెండు పాదములలో ఆంధ్రావని పాడు నెలవుల లోనగు పునీతమైనదని ప్రశంసించినారు.

నిందాస్తుతి రూపమున ఒక పద్యమును తెలిపినారు(?)

మకుటం గొప్పదనం
① భావ పరంగా వ్యాజస్తుతి అలంకార సమర్థత
② భాషా పరంగా చక్కని తెలుగుదనం
③ శైలిపరంగా అద్భుతమైన శైలి(?)

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

వ్యాజస్తుతి కల్పుల గొప్పదనం

ఎంత తప్పుమో కర్తలకు తెలియనిది కాదు. మొట్టమొదట శతకమంతయు అట్లే నిర్వహించి, పండిత పామరులచే శిరఃకంపనము చేయించుటకు సామాన్యమైన పని కాదు. ఆంధ్రనాయక శతకమును అట్టి అసిధారావ్రతముగా నిర్వహించిన మహనీయుడు కాసుల పురుషోత్తము కవి. "కీర్తి నిందగ వర్ణించి గెలుపరులు "నన్న [illegible]చన వాక్యములను అలనన్నయామాగ నెగ్గించుకొనువాడు.

నిందాస్తుతికంటటి అద్భుత రచనను మరిచూపుట దుర్లభమని చెప్పుటలో అతిశయోక్తి కాజాలదు. ఉద్యులాగ

(1) కనబడి ఉద్యోగకాకపోవుటలో నీకది నేర్పు మరిగ్రామ మెచ్చుదనియుక్తి

మచ్చుకు:

భల్లూకనాథుంబు పడిలేక ఫలభుక్తి
హేయంబు దోచదటే దింక నీకు
సంక్రందనాత్మజ స్యందన సారథ్య
మెరుసగా దోచదటే దింక నీకు
గోపాలరాజేక గోవత్స పాలనం
బెగ్గుగా దోచదటే దింక నీకు
వ్రజ బాలికా మత్త వస్త్రాపహరణము
హీనమై తోచదటే దింక నీకు
మ్రుచ్చుతనంబు తెలియక యుచ్చుజేయు
చెప్పుమిది భక్తవరులమటి జేసి అంత
చిత్ర చిత్ర ప్రభావ, దాక్షిణ్యభావ,
హత విమత జీవ, శ్రీకాకుళాంధ్రదేవ!

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

ఈ పద్యం లో కవి

"శబరి ఎంగిలి చేసిన పండ్లు తింటివి; అర్జునుని తేరు నడిపితివి; ఆల మందను మేపితివి; గోపస్త్రీల చీరలను దొంగిలించితివి; ఇవి నీవు చేయదగని హీన కార్యములు. నీకు భక్తులు నీ బంధువులు తెలియరు, అని నిందించినట్లు గా కన్పడుతుంది. కాని "కొందరు ఈ పనులు భక్తుల మీద ప్రేమతో చేసినవని సమర్థించుకున్నారు" అని అనడం లో నిజమేనని నిందా రూపక స్తుతి మనకు స్ఫురిస్తుంది. ఈ పద్యం లో కవే తనంతట తాను గా 'భక్తవత్సలమతి వేసి' అనడం ద్వారా నింద నుండి స్తుతి ని స్ఫురింపజేశారు.

అంతట

నీవే కావు, నీ తలంపులే గొప్పది అనే స్తుతిని

(2) పేర్కొన్న నిందార్థక పద్యంలో కవి చెప్తాడు. ఈ పద్యం వ్యాజస్తుతి పద్యాలలో పరాకాష్ట వంటిది.

26వ పద్యం.

ఆలు నిర్వాహకురాలు భూదేవి యై
అఖిలభారము దుమాత్మ్య బెట్టె
నిష్టసంపన్నురాలిందిర భార్య యై
కామితార్థము దన్ని ఘనత బెట్టె
గములగబ్బుడు సృష్టికర్త తనూజుడై
బహుకుటుంబము దన్ని బలిమి బెట్టె
గలుగ విధ్వంసిని గంగ కుమారి యై
బహుళ పాపము దన్ని ప్రతిభ బెట్టె
నాంధ్రు బిడ్డలు బెట్టు ప్రఖ్యాతి గాని
మొదటినుండియు నీవు దామోదరుడవే
17 చిత్ర చిత్రు - - -

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

ఈ పద్యంలో కవి " సర్వాన్నీ నీవే భూదేవి అనీ
భార్యవల్ల అఖిల భారతుడనీ, గొప్ప సంపద కలిగిన లక్ష్మీదేవి అనీ
మరో భార్యవల్ల కాముడైన ప్రద్యుమ్నుడనీ, సృష్టికర్త అయిన బ్రహ్మ అనీ
కొడుకువల్ల పెద్ద సంసారి అనీ, పతిత పావని అయిన గంగానది
అనీ కూతురువల్ల పతిత పావనుడనీ, భార్యలవల్లా, పిల్లలవల్లా
నీకు ప్రఖ్యాతి గల్గిందా కాని మొదటినుంచీ నీవు నిష్ప్రయోజనుడవే"
అని, (అనడం) నిందాపూర్వకంగా తప్పుపట్టడం ఉంది. నీవే కాదు నీ సంబంధాలు
గొప్పవే అనే స్తుతి ~~ఉంది~~ పద్యంలో స్ఫుటంగా ఉంది.
చివరలో "మొదటినుండియు నీవు దామోదరుడవె" అనటం
మహత్యుల ప్రయోగం. "దామోదర" శబ్దానికి దరిద్రుడు
[నిష్ప్రయోజనుడు], యశోదచే ఉదరమున త్రాడు గలవాడు
అనే శ్లేషార్థాలను కవి చక్కగా ఉపయోగించుకొన్నాడు.

(3) అవతార చరిత్రను భావించదగినవి.

రామునివల్ల తనువు దోచినట్లు ఇలాంటి నేర్పు,
భక్తిచే గలిగిన రసానుభూతులవంటివి ద్రాక్ష పండు వలె
అంతగా వెంటనే రసమనుభవించదగియున్నవి.
ఉదాహరణగా ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ పరశురామావతారం

పరశురామావతారం పద్య శ్రీరామ చరిత్ర

పరశువెత్తి, రాజుల కుత్తుకలను కోసావని, రాజుల
రక్తంలో పితృతర్పణాలు చేసావని విమర్శను కవి
నింద ~~[illegible]~~ స్తుతి. "వసుధపై రక్త ప్రవాహాలు ఉనరించు

20

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

లక్షలాంటి బల్లి తర్పణములు చేసి బల విప్రులకు ధారపోసినట్టి కర్తయే కాని బ్రాహ్మణ ప్రత్యాఖ్యానమగునా ? అని వేల్పుకోళ్ళం చెప్తున్నాడు. విష్ణుమూర్తి మోహినీ వేషమున దైత్యుల నోరుకొట్టి అమృతమును దేవతలకు పంచి పక్షపాతము చూపుట, నృసింహావతారమున బాలుడైన ప్రహ్లాదుని కాపాడుట, రామావతారమున శిలనైన అహల్యగా మార్చుట మున్నగు వర్ణనలను [illegible] కవి దూషించినాడు.

కృష్ణావతారమునాటి చర్యలను తన పద్యములుగ వర్ణించి వ్రజాంగనల మానములు హరించుట, ~~కంస మర్దనము~~, పూతనాదుల ప్రాణములు హరించుట, కంస మర్దనము, గోపికావస్త్రాపహరణము మొదలగునవి శ్రీకృష్ణునకు అపకీర్తి ఆపాదించినవని తన బాహ్యంగా విమర్శించెను. అయితే నిగూఢంగా భగవంతుని లీలలను స్తుతించడం ఇందులో ఉంది.

ఒక వ్యక్తిని పరిహసించునప్పుడు అతని

(4) బంధువర్గమును, తలిదండ్రులను ~~[illegible]~~ దుర్వర్తనలు నిందలు లోకసహజము. [illegible] కవి నారాయణుని [illegible] చర్యలను నిందించునప్పుడు సుభద్ర మున్నగువారి దోషములు నిర్దేశించెను.

"అన్న రాజుకేమున్న నీసోదరి
ఉంటికి ఓగిరా నయికానిపై"

అను పద్యమున సుభద్ర యతివేషమున ఇంటికి

20 వచ్చిన అర్జునుని ప్రేమించిన ఉదంతము సూచించెను.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

* "నీ శిష్యులము దెన్నుకనుంగాని యుగాశ్వ
లక్షు బను శ్రీయను సంబోధము జగతి ...."

అను పద్యంలో తవి నా రాజుగారి

"నీ పెద్ద కొడుకైన బ్రహ్మ ~~[illegible]~~ అనాథులు(?) పనులు చేయుచుండును; నీ చిన్నకొడుకు మన్మథుడు స్త్రీ పురుషులను మోహముతో బంధించును. జగన్మాతయైన నీ భార్య లక్ష్మి చపలత్వము గలదై చంచల స్వభావముతో సంచరించును. ఇక నీవో అందరిని పాలించే మానవుడు లేకనే నల్లని దేవుడవు.

నాకంటెను సుగుణాఢ్యుడు లేడని మీరు
నీవు చక్కని దేవుని మీ ఇంటి వరుస".

అని తెనాలి చెప్పాడు.

రాముల పాండురంగమాహాత్మ్యకవి, తెనాలి, ఉద్భటారాధ్య

వికటకవిలక్షణములో ఉండదగిన మహాకవి. భాగవతులు ఆశ్వాసాంతములలో(?) పాలకుర్తి రామకవిలో ఎవరు రాసినారని ~~[illegible]~~ నమ్మలేదు కదా రాముల పాండురంగమాహాత్మ్యకవి రాసినాడని వారు చెప్పేవారు.

(1)

శ్రీనాథుని ఉద్యోగ స్తన పద్యం ద్వారా ... భారతీయులకు నైవేద్యంగా రచించి పాఠకులకు రంజింప చేసిన కవి ప్రతిభ నిజ స్తనలకు అనుగుణంగా, భక్తిభావ సౌందర్య విధానంగా వస్తురూపమైన సనాన్ని ఎన్నుకొనడంలోని కవి ప్రతిభ ప్రశంసనీయంగా ఉంది.

సాధారణంగా శబ్దసౌందర్యమును చూపి అర్థ సౌందర్యం

మనుష వంజి మాడు

కవిత్వ నమూనాలుకోట చి

గొప్పదనం

15

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

లోపిస్తుంది. కాని శబ్దార్థాలకు ప్రాధాన్యం చేకూర్చి కనులకు
వాటి ద్వారా తన కవితా పంక్తులకు విశిష్టత కల్పించారు.
చెవిలో పడ్డ వెంటనే శబ్దం దాని శ్రావ్యతవల్ల సుఖానుభూతి
కలిగిస్తుంది. పద్యం వివరించే అర్థం మనసుకి
హత్తుకునేదిగా ఉంటుంది. ఈ విధంగా శబ్దార్థాలచే చిత్రవిచిత్ర
విన్యాసాన్ని ఈ సాహిత్యవేత్త చేయించారు. పైన పేర్కొన్న
కొన్ని పద్యాలే గుండెలను దారకాలు. (3) అట్టి ప్రయోగాలను
సందర్భములలో తగు (4) ఈ శతక కర్త ఉపయోగించినాడు.
సున్నితమైన పల్లవులు, సుకుమారమైన భావాలు
ఈ శతకం నిండా చల్లని పలుకులు, శబ్దసౌందర్యం,
చిత్రవిచిత్ర సమాసాల పదగుంభనం, వక్రోక్తి కనిపిస్తాయి.
ఇవన్నీ రసజ్ఞులకు ఎంతో విందుభోజనం సమకూరుస్తాయి. (5)

ఈ శతకములోని కొన్ని పద్యములలో సంభాషణాత్మకశైలి
కనిపించుచున్నది. స్వామి ఎవరు నన్నెట్లు బ్రోచెదవు కవి
సంభాషణ ధోరణిలో ప్రశ్నించెను. "రమణీ మణులతో రథమెక్కి
ఊరు వీధులలో [illegible] ఊరేగినావు చెప్పవే మమ్ము"
"అపకీర్తి గాదె లోకములందు వస్త్రావస్త్రములతో వరలినావు"
మొదలగు పద్యాలు చిత్రించి. కవి హృదయమున గల తీవ్రమైన
(6) ఆవేదన ప్రతిపద్యమునందును స్పష్టమగుచున్నది. నారాయణుని
పరిహసించుటకు, వ్యంగ్యాలతో నిందించుటకు ఈ కవి ఎంచిన
(7) సునిశితమైన శైలిని సంతరించుకొనినది.

22 ఉదాహరణకు: "బొమ్మ చేపట్టిన ముద్దు బిడ్డయున్నది
లోకేశ్వరున సల్లాపము గలవా" అని పద్యము

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

ఆంధ్రనాయక శతకమంతా వ్యాజస్తుతుల ద్వారా పరిపూర్ణమైంది. దానితోపాటు అందులో (8) అక్కడక్కడ వక్రోక్తి కూడా చేరినట్లు కనిపిస్తుంది. వ్యంగ్య రచనా విధానానికి ఈ శతకం పరమోత్కృష్టమైన ఉదాహరణగా చెప్పవచ్చు.

~~దీనికి (ఉదా) పద్యాలు చూద్దాము~~:

మామ యింటికి బోవ మంచి యర్థము లేదు 93 పద్యం
చెలికత్తె కారణం బలదేవ సుతుకు
పెనుక కంటకు లేదు పుట్టింటి గల మేలు
డెందు వన్నెలు బెట్టు నేమి గొప్పు?
మరదు మాత్రం బైన మగవ నెరాపదు
కోడలా పెట్టునే అలుకల్లు మాని
యున్నది మేహాండమున్న దిబ్బెదొక్క
లొట్టిగద్దది దీని దాటునేమి?
వివ్వరింటికి బోయిన నేమి ఫలము
ఉన్నచో నుండి పెరుగు చెంపొందు మయ్య
~~చెలితే~~ చెలితే — —

విష్ణువుని మామ యింటికి వెళ్లవద్దని అక్కడ మంచినీరు కూడా పుట్టవని కవి చెప్తున్నాడు. యిద్దరైన వారింటి యింటికి కూడా వెళ్లవద్దని అటుపై నిచ్చి కరువుడని చెప్పాడు తన్నుకాపాడెన వాన్నపుని యింటికి కూడా వెళ్లవద్దని అటుపై బొక్క రచ్చ నోటికి అడ్డతెరవ వివరిస్తున్నాడు. యిందులోని అంతరార్థం వ్యాజస్తుతి అని అంటున్నాడు. ~~అప్పుడు~~ విష్ణువింటికి వెళ్లినా ఏమీ ~~లభించదు~~ లభించదని, స్వామిని శ్రీ కాకుళం క్షేత్రంలో నిత్యం వసించమని కవి శ్రీ ప్రార్థించాడు.

12

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

కాసుల పుణ్యపురుషకవి చేసిన ఆంధ్రనాయక

శతకాన్ని ఆ దేవదేవునికే అంకితం చేశాడు. భక్తివైభవం

శతక మంగీకరింపుము జగతి జనుల దర్శ

దర్శ కావ్యస్తి భూపాల వలెం నల్ల"

అని పలుకుతూ అతని వినయానికి తార్కాణమవుతున్నది.

పుణ్యపురుష కవి రచించిన ఈ శతకమును

విని తెలంగాణ అంకితమై శ్రీ కాకుళాంధ్ర దేవుని

అనవరతము ప్రసన్నవదనుడైనాడు. ఆంధ్రనాయక శతకమునకు

అంతకంటె సార్థకత ఏమున్నది?

ఆంధ్రనాయక శతకం తెలుగు సాహిత్యంలో ఒక

విశిష్ట శతకంగా పేరుపొందింది. భక్తి ముక్తికి గ్రంథకర్త

అద్భుత రచన వెనుకటి మాటలు తెలుపదని అనేకమంది

పెద్దలు భావించినారు కనుకనే విజ్ఞుల శతకాలలో ఇది

ఎనుకువంతమైనదని పేరొందినట్లున్నది. ఆంధ్ర సాహిత్య

సరస్వతి కంఠమున కాసులవారి ఆంధ్రనాయక శతకం

"కాసులపేరు" వలె ప్రకాశించు చున్నది.

ఆంధ్ర సాహిత్యమున మహాకావ్య రచన చేయక,

కవీంద్రుల సరసన పేరుపొందిన కవి పుణ్యపురుష

కవీంద్రుడు తప్ప అన్యులు లేరు. దీనికి మూలకారణము

అద్భుతమైన శ్రీ ఆంధ్రనాయక శతక రచనయే.

— ० —

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

ఒక వ్యక్తి ని నిందించేటప్పుడు ఆ వ్యక్తి ని నిందించబడానికి మాత్రమే పరిమితం కాకుండా అతని కుటుంబ సభ్యుల్ని యొక్క బంధువర్గం లోని వారి యొక్క లోపాల్ని కూడా ఎత్తిచూపి దెప్పి పొడవడం లోక సమాజం ... ఈ లోక సమాజ నిందా పద్ధతి కి ప్రతిబింబిస్తూ కాసుల కవి వారు -

Introduction (X) ఆంధ్రనాయక శతకము వ్యాజస్తుతి శతక రాజము గా వెలుగొందడానికి అందులోని వ్యాజస్తుతి శిల్పపు గొప్పదనమే కాక ఈ శతక పద్యాల్లోని కవిత్వ రామణీయకత, భక్తితత్పరత లకూ నిందర్భం కూడా అందుకు దోహదం చేసింది.

ఆంధ్రనాయక దేవాలయాలు అక్కడ ఉండా పురాణేతిహాసాల్లో చేయుండాడు అని కవి ని ఉద్రేకపరిచాయి. ఆ సందర్భంలో అసలు దేవుని మీదనే దండెత్తినాడు కవి. హేళనించాడు. పరిహాసాలాడాడు. సరసోక్తులు ప్రవచించినాడు. సాధింపులకు దిగినాడు.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

15-7-06

సుబ్బయ్య పాత్రలో మనస్తత్వ చిత్రణ

ఒక వ్యక్తి వ్యక్తిత్వాన్ని, అతడి అంతరంగాన్ని - అవగతం చేసుకునేందుకు ప్రముఖ మనస్తత్వ శాస్త్రవేత్తలలో ఒకరైన ఆల్ఫ్రెడ్ అడ్లర్ ప్రతిపాదించిన సిద్ధాంతాలలో ఆత్మన్యూనతకు సంబంధించిన సిద్ధాంతం ముఖ్యమైనది. రాచకొండ విశ్వనాథశాస్త్రి రచించిన 'అల్పజీవి' ఆల్ఫ్రెడ్ అడ్లర్ ప్రతిపాదించిన "ఆత్మన్యూనతాభావం" (inferiority complex) సిద్ధాంతం నేపథ్యంలో రచించబడిన నవల.

last para లో రాయాలి!

ఒక వ్యక్తి తన బాల్యంలోని ఎదుర్కొన్న కొన్ని సంఘటనల కారణంగా ఆ వ్యక్తిలో ఆత్మన్యూనతాభావం ఏర్పడుతుందని, ముఖ్యంగా బాల్యంలో తల్లిదండ్రుల ప్రభావం ఒక వ్యక్తిపైన బలంగా ఉంటుందని అడ్లర్ సిద్ధాంతీకరించాడు. అయితే వ్యక్తి జీవితంలో ఏదైనా తీవ్రమైన సంఘటన జరిగి, బాల్యదశలోని పరిస్థితిని గుర్తుకుతెచ్చి, దాని స్వరూపాన్ని స్పష్టంగా గ్రహించడంవల్ల, ఆ వ్యక్తి ఆత్మన్యూనతా భావంలోంచి బయటపడవచ్చునని కూడా అడ్లర్ సూచించాడు. 'అల్పజీవి' నవలలోని సుబ్బయ్య పాత్ర ఈ సిద్ధాంత ప్రాతిపదికగా సృష్టించబడిన పాత్ర.

8 lines

నవల ప్రారంభంలోనే సుబ్బయ్యలో ఆత్మన్యూనతాభావం ఎంత తీవ్రంగా స్థిరపడిపోయిందో రచయిత స్పష్టంగా చెబుతా

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

"సుబ్బయ్య సుందరుడు కాడు"
అది సుబ్బయ్య అభిప్రాయం
"సుబ్బయ్య పిట్ట చావు దద్దమ్మ"
అదీ సుబ్బయ్య అభిప్రాయమే.
ఈ వాక్యాలతో 'అల్పజీవి' నవల ప్రారంభమవుతుంది.

తనను గురించి తాను చాలా తక్కువగా అంచనా వేసుకోవడం ఆత్మన్యూనతా భావానికి లోనయిన వాడి ముఖ్య-లక్షణం. ~~[తను సుందరుడు కాను. తను పిట్ట చావు దద్దమ్మ అని సుబ్బయ్య అనుకుంటాడు.]~~ తనను గురించి తాను ఇంత తక్కువగా అంచనా వేసుకునే వాడిని బయటి ప్రపంచం కూడా చాలా తక్కువ వాడిగానే చూస్తుంది. సుబ్బయ్యను అతని భార్య సావిత్రి, అతని బావమరిది వెంకట్రావు, అతని తాలూకు తమల, అతని కొడుకు కృష్ణుడు, అతని ఆఫీసులో పనిచేసే హెడ్ క్లర్క్ మొదలైన వాళ్ళంతా వట్టి భయస్తుడు, పనికిమాలినవాడు, అసమర్థుడు అని భావిస్తారు. మొత్తం సమాజం అతన్ని "సుబ్బయ్య పాపం వట్టి భయస్తుడు" అని నిర్ణయించేసింది. ఇలా ఆత్మన్యూనతా భావంతో బాధపడుతున్నవాడి జీవితం ఎలా ఉంటుందో మనం సులభంగానే ఊహించుకోవచ్చు.

సుబ్బయ్య ఏ పనీ ధైర్యంగా చెయ్యలేడు. ఎవరి

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

లోపల సమాజంలో ప్రవర్తించే తీరు. తనగురించి అందరూ పిరికివాడని చెప్పుకుంటున్నారని బాధపడలేదు. "నేను పిరికివాణ్ణి" అన్న అభిప్రాయం అతనికి ఉంది.

సుబ్బారావు జీవితంలోని 'phobia' లను, అంటే అభ్యసనలను, మనస్తత్వ శాస్త్రవేత్తలు చెప్పినట్లుగా అతని బాల్యజీవితంలో జరిగిన సంఘటనలే కారణం. సుబ్బారావుకు పదేళ్ళ వయసప్పుడే అతని తల్లి చనిపోయింది. అతని తండ్రి సవతిని రెండో పెళ్ళి చేసుకున్నారు. సుబ్బారావు సవతితల్లి వికృతంగా ఉండటమే కాకుండా చాలా క్రూరంగా కూడా ఉండేది. ఆమెను మొదటిసారి చూసినప్పుడు సుబ్బారావు జడుసుకొని తండ్రి చుట్టూ చేతులువేసి గట్టిగా పట్టుకొని నిల్చుండిపోయాడు. ఆమె వచ్చిన మరునాడే సుబ్బారావును కొట్టింది. ప్రశ్నిస్తే రెట్టింపు కొట్టేది. అకారణంగా తిడుతూ కొడుతూ ఉండేది. ఆమె ఉన్నన్నాళ్ళు సుబ్బారావు నరకయాతన అనుభవించాడు. 15 సంవత్సరాలు వచ్చేవరకు ఆమె సుబ్బారావు తండ్రితో కాపురం చేసింది. తర్వాత ఎవరితోనో లేచిపోయింది. అలా ఆమె ఆ ఇంట్లోంచి వెళ్ళిపోయినప్పటికీ ఆమె సుబ్బారావులో సృష్టించిన భయం మాత్రం అతనిలోంచి వెళ్ళిపోలేదు. సుబ్బారావులో స్థిరపడిపోయిన అభ్యసనలను భ్రాంతికి ప్రధాన కారణమేదో దీనికి తోడుగా సుబ్బారావు పనులలో

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

"primal trauma" అనటం ప్రసిద్ధి.

(సుబ్బయ్య తన చిన్నతనంలో ఒకసారి తండ్రి)

సోమయ్యతో కలిసి రాత్రివేళలో నిర్మానుష్యమైన వీధిలో వెళుతూండగా ఒక ఘోరమైన సంఘటన జరిగింది. ఎవరో ముగ్గురు దుండగులు బాకులు తీసుకొని వాళ్ళను చుట్టుముట్టారు. తర్వాత కొట్టటం మొదలెట్టారు. సోమయ్య సుబ్బయ్యను ఎత్తుకొని పారిపోయేటందుకు ఫలితం లేకపోయింది తండ్రికి దెబ్బలు తగిలాయి. సుబ్బయ్య ఓ ప్రక్కనపడి భయంతో వణికి పోయాడు పడిపోయాడు. తలకు దెబ్బ తగిలింది. అతని తండ్రి వాళ్ళు కొడుతున్న దెబ్బలకు తాళలేక "అమ్మో! నాయనో!" అని కేకలు వేశాడు. ఆ కేకలు పసివాడైన సుబ్బయ్య గుండెల్లో లోతుగా లోతుగా నాటిపోయాయి. భయం అతని గుండెల్లో గూడు కట్టుకుంది. పెద్దయిన తర్వాత కూడా సుబ్బయ్యకు ఆనాటి దృశ్యం కళ్ళకు కట్టినట్టుగా కనబడేది. ఒక్కసారిగా అర్ధరాత్రి నిద్రలోనుంచి లేచి తుళ్ళిపడేవాడు. "నాన్నని ఎవరో కొడుతున్నారు. చంపేస్తున్నారు" అని అరుస్తుండేవాడు. రాత్రుళ్ళు ఒంటరిగా ఎక్కడికీ వెళ్ళలేకపోయేవాడు. భయంతో బిక్కుబిక్కుమంటుండే వాడు. ఈ భయమే సుబ్బయ్యను ఆత్మన్యూనతకు గురిచేసింది. ~~ఆ park~~ సుబ్బయ్యలోని ఆత్మన్యూనతాభావానికి కారణమైన ఈ particular complex గురించి తెలియనివాళ్ళు అతడిని 'పిరికిపంద' అనేవారు. తనలో చిన్నతనంనుండే

"can be mentioned

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

పెరుగుతున్న 'భయం' కారణంగానే సుబ్బయ్య ఆఫీసరును, తప్పుచేస్తున్న భార్యను, బావమరిదిని, అందరికీ భయపడుతూ ఉండా వచ్చాడు.

సుబ్బయ్య భార్య సావిత్రిది చాలా అందమైన రూపం. తనమీద తనకు విశ్వాసం, గౌరవం ఉన్నది. ఆమెకు వివాహమైన త్వరలోనే సుబ్బయ్యమీద ఏవగింపు కల్గింది. అలాగే పిరికివాడని అతని అసహ్యించుకోవడం మొదలుపెట్టింది. సుబ్బయ్య పనిచేసే ఆఫీసులో కూడా అందరూ అతన్ని అసమర్థుడని, పిరికివాడని చిన్నచూపు చూసేవాళ్ళు. డిస్పాచ్ సెక్షన్లో పనిచేస్తున్న సుబ్బయ్య ఆఫీసులో జరిగిన కొన్ని మార్పుల కారణంగా అకౌంట్స్ సెక్షన్లో కొస్తాడు. ఈ సెక్షన్లో లంచాలు తీసుకొనే అవకాశం ఉన్నా "కేవలం భయం కారణంగా" సుబ్బయ్య లంచాలు తీసుకొనేవాడు కాదు.

అతని బావమరిది వెంకట్రావుకు ఒకసారి పదివందల రూపాయలు అవసరమొచ్చాయి. గవరయ్య అనే ఒక కాంట్రాక్టర్ ఫైల్ సుబ్బయ్య దగ్గరకొస్తుంది. వెంకట్రావు సుబ్బయ్య దగ్గరకొచ్చి గవరయ్య దగ్గర పదివందలు లంచం తీసుకొని తనకిమ్మని అడుగుతాడు. "నేను లంచం తీసుకోనని" సుబ్బయ్య అంటాడు. కానీ వెంకట్రావు వత్తిడివల్ల సుబ్బయ్య గవరయ్య దగ్గర పదివందలు లంచం తీసుకొని ఆ డబ్బు

can be Mentioned

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

కరువటంటే కష్టం కోసం విడవమంటే పాడుకోసం పరిస్థితి లో వెంకట్రావు కిస్తాడు. ఈ విధానం ఆ జీవులో పొక్కపోదు. పెడ్డర్గ్ సుబ్బయ్య సేవను మార్పిస్తాడు. సుబ్బయ్య గవర్నయ్య పని చేస్తే పెట్టుబడి పోవడంలో తన డబ్బు లేకి (లేకపోతే కాపురంలో గాలిస్తానని బెదిరిస్తాడు) ఇవ్వమని గవర్నయ్య. ఇప్పుడైనా సుబ్బయ్య దగ్గర డబ్బు లేదు. భావపరంగా వెంకట్రావు పుచ్చుకున్న డబ్బు లేకి ఇవ్వకపోగా డబ్బు మొట్టి తీసుకుంటున్నాడు (x) గాలంలో సుబ్బయ్య యొక్కరమైన మానసిక వేదనకు గురవుతాడు అతనికి పిచ్చెక్కినట్లుంటే, అతని పిచ్చాసుపత్రిలో చేర్పిస్తారేమో అన్నట్లగా అతడి ప్రవర్తన మారిపోతుంది. ఇలాంటి విషవలయంలో చిక్కుకున్న పిరికి గాళ్ళ మనస్తత్వం, అలాగా పిరికితనంతో బాధపడిన లోకులూ 'అల్పజీవి' నవల అద్భుతంగా మన ముందుంచాడు. ఈ ప్రధాన కథ తో పాటు సుబ్బయ్య వ్యక్తిత్వ లోతుల్ని రచయిత అడుగడుగునా ఆవిష్కరిస్తారు. లోకంలో అందరూ తనను చూసి నవ్వుతున్నారని అనుకోవడం సుబ్బయ్య మనస్తత్వం. అందుకే సుబ్బయ్యకు లోకం అందవికారంగా కనిపిస్తుంది. "వెధవ లోకం! వెధవ మనుష్యులు. ప్రళయం వచ్చి అంతా అంతమైతే బాగుంటుంది" అనుకుంటూ 'ముక్కు ఆలోచనలు' చేసేవాడు.

ఇంతగా కుంగిపోయిన స్థితిని సుబ్బయ్య సాగించే ఊహలగానాలే ఇంకా లోతైనంగా. 'ఆల్ప'

* "ఆల్ప్నానెట్ (బ్రాండ్)" కి స్వప్నానికి fantasies సన్నాహం.

(ఎడమ అంచున: కరువుల్లో సుబ్బయ్య సిలె వెంకట్రావు 1000 అప్పు తీసుకున్న ...)

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

అయితే సుబ్బయ్య ఊహాలోకాలన్నీ తన కాపురం కంటే,
పేదరికంకు వచ్చిన కష్టాలే ఎక్కువగా ఉంటాయి. కోరుకోని
పెరుగుతున్న ఖర్చుల భారం చూపినప్పుడల్లా సుబ్బయ్య
ఖర్చుల భారం బాధిని అయినప్పటికీ ఆనందిస్తూ ఉంటాడు.
ప్రతిరోజూ ఉదయం పేపరు చదువుకుని తన ఇంటి నుండి
నుంచి వెళ్లి ఫ్యాక్టరీ చేరే వరకు - భర్త, ఉద్యోగిలా ఉండి
బతికేస్తూ, బాధ్యతలు తెలియని స్థితిని సృష్టించాడు సుబ్బయ్య
ఆఫీసు కొలువుకు కూడా సృష్టించాడు. ఇక తన
ఇంటి నుండి నుంచి వెళ్లి ఇద్దరు ఆడపిల్లలకు ఒక సవతి
తల్లిని, ఆ సవతి తల్లి వల్ల వాళ్ళు పడుతున్న కష్టాలని
ఊహిస్తాడు. ఇదే తీరులో ప్రతిరోజు తన ఇంటి నుండి
నుంచి వెళ్లి మున్సిపాలిటీ 'మునిసిపాలిటి వాడి' అని
నామకరణం చేసి - అతనికి ఓ దేవుడి చేత శాపం ఇప్పిస్తాడు.
ఈ ఊహాలోకాలన్నింటి వెనుక - సుబ్బయ్యలోని అసంతృప్తి,
అతని అచేతనలో అణిచివేయబడిన లైంగిక వాంఛలు
ఉన్నాయి. మనోరమను చూసినప్పుడు కూడా సుబ్బయ్యలో
ఈ తరహా Ego-morphism కనిపిస్తుంది. ఆమెకు
'నల్లపిల్ల' అని నామకరణం చేసి - ఆమె గురించి కథలు
అల్లుకుంటూ ఉంటాడు. అతని భార్య అర్థంలేని పరిధికి
వెళ్ళిపోతాడు. మళ్ళీ పెద్ద [illegible] వాడు.
చేసుకుందామనుకున్నప్పటికీ ఆమెకి నచ్చిన వాళ్ళని వెతికి
కానీ భగవంతుడు సుబ్బయ్యని వాళ్ళకు సృష్టించలేదు. ఇక

can be sublimated

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

ఇంకో కథలో అసాధకనలు పెళ్ళి కాలేదు పెళ్ళి చేసుకోనని చెప్తుంటూ ఉంటుంది. కాని - సుబ్బయ్యను చూడగానే ఉద్రేకం పొందుతుంది. ఎందుకో కథలో మనుషులంటేనే నమ్మకం లేనటువంటి ఆమెకూడా సుబ్బయ్యను చూసి మనుషులమీద నమ్మకం పుట్టుకొస్తుంది. అంటా - అన్ని fantasies లోను సుబ్బయ్య గారి తక్షణ నాయకుడు. స్త్రీ హృదయ విజేత.

సుబ్బయ్య fantasies లో ఎంతటి conquering hero dreams మాత్రమే కాక - suffering hero dreams కూడా కొంటాయి. అన్ని మనస్తత్వ ప్రాంతానికి గురైనవారికి ఈ రెండు లక్షణాల ప్రకటనలు సహజమే. సుబ్బయ్య అంతం లేకుండా నివేదనలో చెప్పుకున్నాడు ఆత్మన్యూనతలో ఒక విధమైన స్వార్థపరత్వం లోనవుతాడు. ఆ సందర్భంలో ఒక సారి - తాను ఆత్మహత్య చేసుకొని అందరి నిరాశ భావాన్ని పొందినట్లు ఊహిస్తాడు. ఆత్మన్యూనతను పోగొట్టుకోడానికి చేసిన "masculine protest" తనపట్ల ఈ ఎంతటి ప్రకటన కలిగిన సామూహిక ద్వారా లభించే అధికారం కలిగింది!

23-

ఇది ఏమైనా, ఈ నవలలో మొదటి నుంచీ, చివరి వరకూ ఒక 'అర్థరహిత' అంతరంగం కనపడుతుంది ఆ అంతరంగంలో చెలరేగే సంఘర్షణలను అర్థం చేసుకోడానికి రచయిత చైతన్యస్రవంతి విధానాన్ని వాడారు

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

దీపమైపోతున్నారు. "ఎవరైనా వచ్చి బల్లెంతో పొడిస్తే
సరిగ్గా మీద వేస్తే......
ఎవరికోసమో నా వేదన బాధలు ....
కళ్ళు మూసుకున్నా తెరుచుకున్నా వెంటాడుతోంది.....
నల్లచీరావిడ.... ఏదో వస్తే బావున్ను...
ఇలాంటప్పుడే..... నాకెప్పుడూ అమ్మ అలా ఉన్నారేం....
ఆకలివేస్తోంది....

మంటో చెప్పిన ప్రవర్తన స్వగతాల్లో సుబ్బయ్యకు చిన్నతనంలో తల్లి దూరమవడం వలన కలిగిన basic anxiety, పెద్దతనంలో సంఘంలో పొందిన న్యూనతాభావం, అభద్రతలో ప్రాబల్యమైన తీవ్ర వాంఛలు, అవన్నీ కలగాపులగంగా కనబడతాయి.

ఆత్మన్యూనతాభావంతో బాధపడుతున్న వ్యక్తికి అండగా నిలిచే వ్యక్తి కావాలి. అతని సమస్యను అర్థం చేసుకుని అతనిమీద సానుభూతిని, ప్రేమను, జాలిని వర్షించేవాళ్ళు కావాలి. అలాంటి వ్యక్తులు దొరికినప్పుడే ఈ మానసిక వైకల్యానికి గురైనవాళ్ళు మామూలు మనుషులు కాగలుగుతారు. సుబ్బయ్య జీవితంలోకి ప్రవేశించిన మనోరమ సరిగ్గా అలాంటి స్త్రీ. సుబ్బయ్యలోని ఆత్మన్యూనతాభావాన్ని బద్దలు చెయ్యగల్గింది. సుబ్బయ్య అభద్రతలో 'ఆధిక్యత' (superiority) కోసం జరుగుతున్న

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

<u>అలాంటప్పుడే మనోరమ సంతృప్తి నిస్తుంది. దబ్బు...</u>

అల్పజీవి నవలను రా.వి. శాస్త్రి ప్రతీకాత్మకంగా ముగించాడు. చివరలో తన్నున్న సుబ్బయ్యను మనోరమ వచ్చి పలకరిస్తుంది. అతడు ఆనందంలో ఉప్పొంగి పోతాడు. ఈ నవల చివరి వాక్యంలో చెప్పినట్లు "ఈ సముద్రం కదులుతుందా ఉప్పొంగుతుంది!". జీవితం అంటే మార్పు - మనిషంటే మార్పు - మనిషి ఎప్పుడూ ఒకేలా స్థిరంగా ఉండడు - సుబ్బయ్యలో కూడా మార్పు వస్తుందన్న ధ్వనితో రా.వి. శాస్త్రి 'అల్పజీవి' నవలను ముగించాడు.

విషయం లో కూడా గవరయ్య బారి నుంచి మనోరమే సుబ్బయ్యని రక్షిస్తుంది. ఇంత చేసిన మనోరమ నవల చివర్లో చివరి కలవడానికి రమ్మంటే సుబ్బయ్య భయపడతాడు?.. ఆవిడ పెళ్ళి చేసుకుంటుందా, డబ్బు అడుగు

"వెనక్కి తిరిగి చూస్తున్నాడు
శైశవం బాల్యం యౌవనం.
అంతా బాగా ఉంది"

ఆ దారుల వెనక్కి పోతుంది
ఈ వెలుగు ముందుకి లాగుతోంది
ముందు ఇలా నానా రకాలు చూస్తాడు.

"ముప్ఫయ్యేళ్ళకి మూలసూత్రం
సేఫ్, సెక్యూర్, సెటిల్.
అందుకోసం -
అందరి దగ్గరా ఒదుగు"

"పుట్టించే ఈ అస్తిత్వం, ఈ అందర్నీ చూసి నిమిషం నిమిషానికి వాదులాడల
అందరి దగ్గరా అమ్ముడవుతాం 'దాసోహం, దాసోహం'
ఈ క్షణం వరకూ అలా వెళ్ళింది జీవితం భయంగా, దీనంగా, క్షుద్రంగా
దౌర్భాగ్యంగా, దైన్యంగా.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

గబ్బిలం - జాషువా కవితా వైశిష్ట్యము

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~. నవ్య వస్తువును సంప్రదాయక పద్యం లో పొదిగి తనదైన శైలి లో విశిష్ట కవిత్వం సృష్టించినవాడు జాషువా. ~~[illegible]~~

జాషువా కవిత్వాన్ని అతని వ్యక్తిత్వం నుండి విడదీసి చూడలేము. అవి ఒక దళితుడి కారణాలు, ఉపాలంభనాలు అవిభాజ్యంగా కలిసి మండిన అనలజ్వాలలు. 'నా కవితావధూటి వదనంబు నెగాదిగ జూచి ... "భళీ భళీ" యన్నవాడె "మీదే కుల" మన్న ప్రశ్న వెలయించి, చివుక్కున లేచిపోవుచో బాకున గ్రుమ్మినట్లగును ...' అని చెప్పుకున్నాడు జాషువా. జాషువా కవిత కు ఊపిరి అతని ఆవేదనలు వాగ్దానమైన అవిరి.

కవీంద్రుని కవిత్వం ఎలా ఉంటుందో స్వయంగా జాషువా నే చెప్పిన పద్యాల ఆయన కవితా దృక్పథం ధ్వనిస్తున్నది. ఆ దృక్పథమే జాషువా కవితా స్వరూపానికి అక్షరాలా వర్తిస్తుంది.

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad
Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

" మదమరాళంబుల కుదురైన నడలా
వరకవీంద్రుని కావ్య ప్రపంచమందు
ప్రతిపదంబున మదికి దర్శనమొసంగు "

ఈ పద్యం లో ఉత్తమ కవిత్వానికి ఉండవలసిన <u>సమగతి</u>, <u>[illegible]శక్తి</u>, <u>ప్రౌఢి</u>, <u>మార్దవం</u>, <u>మాధుర్యం</u> సూచించబడ్డాయి.

1) <u>సమగతి</u>: జాషువాకు పద్యాన్ని చెక్కి పెట్టడం తెలుసు. భావాన్ని చిత్రచిత్రాలుగా మార్చడమూ తెలుసు. కవి ఎప్పుడో తప్ప అతడి దారి తప్పలేదు. సూటిగా, సెలయేటిధాటిగా, వాడిగా, వేడిగా, రసావేశజీవనాడిగా కవితలు చెప్పడం అలవరుచుకున్నాడు. అతని కవిత్వానికి ఆవేశం జీవం. జర్మన్ మహాకవి గేథే అన్నట్లు "True art cannot exist without emotion". జాషువా అనుభూతితో చూస్తాడు. ఆవేశంతో రాస్తాడు. ఆ ఆవేశాన్ని వెల్లువలా కాకుండా పిల్లకాల్వలా పారిస్తాడు. ప్రణాళికాబద్ధంగా ప్రవహించే రసావేశమే ఉత్తమ కవిత్వాన్ని సృష్టించగలుగుతుంది. థామస్ వర్డ్స్ 'Poetry is emotion put into measure' అన్న నిర్వచనం పరమార్థం ఇదే. అందుకే జాషువా కవిత్వం ఎక్కడా గతి తప్పి ఆవేశం లో కొట్టుకుపోదు. కావ్యమంతా ఇదే సమగతి పోషింపబడుతుంది. ఇందుకు 'గబ్బిలం' <u>కావ్యమంతా</u> నిదర్శనమే.

~~[illegible] - [illegible]~~

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

2) <u>వక్రోక్తి:</u> శ్రీనాథుని లాగానే జాషువా సాహిత్యం లో కూడా వక్రత / వక్రోక్తి ఉంటుందని సి.నా.రె. గారు 'సమీక్షణం' లో వివరించారు. 'గబ్బిలం' కావ్యం లో

'చెలువు తెంగలింప, కటిలి తేనియలూరు' అన్నప్పుడు

లకార పునరావృత్తి వర్ణవిన్యాస వక్రత ని సూచిస్తుంది.

3) <u>ప్రౌఢి:</u> అభ్యుదయ దృక్పథం లో నవ్య వస్తువుని స్వీకరించినా పద్యం లోనే కావ్యం వ్రాసిన పాండిత్యం జాషువాది. 'గబ్బిలం' లఘుకావ్యం లో

'కలదప్రాంతమున లోగడగా ...

- ...

- -

- - పూర్వచళుక్య భూపతుల రాజ్యస్థాపితాస్థానికన్' అనే

పద్యం లో ద్విత్వాక్షరాల్ని, సంయుక్తాక్షరాల్ని విరివిగా ప్రయోగించి తన ప్రౌఢి ని ప్రదర్శించారు.

4) <u>మార్దవం:</u> జాషువా తరుణ హృదయం లో చెలరేగిన బాధాగ్ని వేదనా స్ఫులింగం బాధాగ్ని ఖండకృతి గా రూపొందింది. అతని హృదయం లోని వేదన కి ఆర్ద్రత కి అతని పద్యాలని మార్దవం సాక్ష్యం గా నిలుస్తుంది.

'నాదు కన్నీటి కథ సమన్వయము సేయ

నార్ద్ర హృదయంబు గూడ కొంతవసరంబు' అన్న

పంక్తుల్లోని మార్దవం అనుభవించలేని రసహృదయం ఉండదు.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

5) <u>మాధుర్యం:</u> శ్రీనాథుడు ప్రకటించిన సరసత్వాన్ని జాషువా.. 'మధుర రసం' గా రూపొందించాడని సి.నా.రె. గారు వివరించారు. అందరూ అసహ్యపు పక్షి గా చూసే గబ్బిలం గొప్పదనాన్ని ఎవ్వరూ ఊహించని కోణం నుంచి చూసి మనకు చూపించిన జాషువా కవిత్వం లోని మాధుర్యమిది

'బిడ్డల గతి పాలిచ్చెడు
దొడ్డతనంబున్న పుల్గ దొరసానివి నా
కష్టపడ దిగిన వేలుపు
గడ్డివి నా మనవి నాలకించెదవు గదా' అని

మాతృత్వ మాధుర్యాన్ని కూడా ధ్వనింపచేశాడు.

6) <u>పద్యం నడక:</u> పద్యం నడక లో కూడా శ్రీనాథుని ముద్ర జాషువా పై స్పష్టంగా ఉంది. గలగలపారే మాటల గారడీల మధ్య, ప్రౌఢగంభీరంగా సాగే సమాసాల మధ్య పాద మధ్యంలో, ప్రారంభంగా యతిస్థానంలో చిన్న సంబోధన విసరడం ఇద్దరికీ అభిమానంగా అలవడిన అలంకారాలు. అందుకే జాషువా 'తబిసిపిట్టా! నీకు మేలయ్యెడున' అంటాడు.

7) <u>అన్య పదాలు:</u> జాషువా లాగా గ్రంథానుగ్రంథంగా ఉర్దూ, పార్సీ పదాలను ప్రయోగించినవారు లేరు. అవి కేవలం ప్రయోగ వైచిత్రి కోసం స్వీకరించినవి కావు. జనం మధ్య నలిగిపోయినవే.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

'పరదా' 'ఫిరంగు' 'డేరా' 'సిఫారసు' 'నమాజు' 'మహాలు' వంటి అన్యదేశ్యాలు 'గబ్బిలం' కావ్యంలో కన్పిస్తాయి. ~~(కవి మాతృభాషా, అన్యభాషలా తనను నిర్బంధించినప్పుడు కాకుండా కాయిబెరి పంచలో ఇస్త్రీలు గడపాడలేదు. ఈ ఉర్దూపదాల ఉపయోగం ఈ సహజంగా ఘటించిందని గమనించవచ్చు.)~~

వ్యవహారంలో ఉన్న పదాలు ఏ భాషవైనా స్వేచ్ఛగా కావ్యాలలో ప్రయోగించాలన్న ఆధునిక దృక్పథాన్ని కూడా ఏనాడో సమర్థించాడు. తాను ఛందోబద్ధంగా పద్యాలు వ్రాసినా, భాషా విషయంగా వ్యావహారిక పదప్రయోగాలకే బాసటగా నిలబడ్డాడు. ఛందో నిబంధనలను కొంతవరకు సడలించాలన్నాడు. 'క' కూ 'ష' కారాలకీ యతి లేదన్న వారిని నిశితంగా విమర్శించాడు. (క - ష)

8) <u>పదాల పొదుపు</u>: జాషువా పదాల పొందికలలో కూడా పొదుపును పాటించాడు. శ్రీనాథుని 'కవితాలక్షణాల్లో' ముఖ్యమైన చిక్కబిగువును అతడు చేసిన అనవసర సమాసాడంబరం వైపు మొగ్గు చూపలేదు. లోచనంలో లా లాగించేయడం, నాలుగు చెప్పవలసి వచ్చినప్పుడు చేయి సాగి వేయడం జాషువా పదప్రయోగ విశిష్టతలు. ఈ ఒరవడిలో ప్రాదెలుగు పలుకుబళ్ళు కరళ్ళు కరళ్ళుగా దొరలుతాయి. తెనునాటి నుడికారాలు తళుకులీనుతుంటాయి. పరభాషా పదాలు పల్లటీలు కొడతాయి.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

9) <u>రసపోషణ:</u> జాషువా 'ఈనాడు రచింతు; సిద్ధ కరుణా .. .. పరిశుద్ధరస ప్రబంధమును' అని స్పష్టంగా కరుణారస ప్రాధాన్యాన్ని ప్రకటించినాడు. అయితే సి.నా.రె. గారు జాషువా కవిత్వంలో 'కరుణావీరం' రసమని ప్రతిపాదించారు. కరుణారసానికి సంచారి భావాలు దైన్యం, గ్లాని, జడత, చింత, నిర్వేదం మొ॥. వీర రసానికి సంచారి భావాలు అమర్షం, క్రోధం, వితర్కం, ఆవేగం, ఉగ్రత మొ॥. జాషువా పద్యాల్లోని కరుణావీరం వికారాలలో దైన్యాన్ని, ప్రబోధాన్ని, నిర్వేదాన్ని, క్రోధాన్ని, జడతను, ఉగ్రతను చింతనూ, అమర్షాన్ని - ప్రత్యక్షీకరిస్తుంది.

'వాని తలమీద పులమిన --
-- --
-- --
మోటు ముత్యాలకును గూడ కొదువలేదు'

అన్న పద్యాలలో నిర్వేదంతో నిండిన ప్రబోధమే వెల్లివిరుస్తుంది.

"పులిమూల పెండ్లి సేయుటకు వందలు వేలు --
-- --
-- --
-- -- భాగ్యవిహీనుల క్షుత్తులారునే"

పద్యంలో ప్రతిఘటన రేఖ నొంచి ఎగిరింది.

అభ్యుదయ కవిత్వంలా కరుణావీర ప్రతిపాదనమే ప్రత్యేకంగా కనిపిస్తుంది. ఇందుకు జాషువా ఆద్యుడు.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

పద్యం పై ప్రేమ : [అభ్యుదయకవిత్వం లోని వర్గసంఘర్షణ, ఆర్థిక వ్యత్యాస నిర్మూలనం, పీడిత వర్గాలపై అనురాగం, సమసమాజ నిర్మాణం, సమర విజయాలు, శాంతి ప్రియత్వం వంటి ఆశయాలు బాపూజీకి ఉన్నాయి. అయితే ఇతని మార్గం వేరు. బాణీ వేరు.] అభ్యుదయ కవులు స్వీకరించిన స్వేచ్ఛందస్సునూ, వచన కవిత్వాన్నీ ఇతడు చేపట్టలేదు. శిష్ట వ్యావహారిక శైలిని అనుసరించలేదు. వ్యావహారిక సన్నిహితమైన గ్రాంథిక శైలిలో ఛందోబద్ధంగా చక్కని పద్యాలనే రచించాడు.

10) భావుకత : ఒక దృశ్యాన్ని కళ్ళముందు బొమ్మ కట్టించడానికి, ఒక సన్నివేశాన్ని మనసుకెక్కించడానికి అక్షరాలనే మాటల బొమ్మలు గీసే కవుల కోవలోని వాడు కాడితడు. ఒక దృశ్యాన్ని చూపించడానికి ఒక్క బొమ్మ వేస్తాడు. అదీ చాలు హృదయం మీద మృదుల ముద్ర వేయడానికి. గబ్బిలాన్ని గురించి

'ముక్కు మొగమ్ము చీకటి ముద్దవోలె
వికారరూపము చేయనగ్గె గబ్బిలమొకండు'

గబ్బిలాన్ని రూపుకట్టించడానికి ఇంతకు మించిన ఉపమానం ఎక్కడ దొరుకుతుంది ?

లఘుకావ్యాలు : రసావేశం లో తూగిసలాడు ఋషులలో స్ఫూర్తి తో కవిత్వాన్ని విసిరే కవి నేల విడిచి నిలకడగా కూర్చుని గ్రంథరచన చేయడు. బాహ్యం మౌనికంగా ఆవేశం తరుముతుంటే

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

కలం అందుకున్న కవి. అందుకే ఆ కలం నుంచి రాబాలు రాసులుగా వచ్చి లఘుకావ్యాలు, ఖండకావ్యాలూ వెలువడ్డాయి. 'గబ్బిలం' అట్టి ఒక లఘుకావ్యము.

11) <u>ఉక్తి వైచిత్రి</u>: శ్రీనాథుని లాగానే జాషువా కవిత్వశక్తి ఎప్పుడూ ఉక్తివైచిత్రి మీదనే సాగుతుందని పొట్లపల్లి సీతారామారావు గారన్నారు. మాటను చమత్కారంగా, భంగ్యంతరంగా చెప్పడమే ఉక్తివైచిత్రి.

'ప్రాక్తనంబైన ధర్మదేవతకు గూడ
నలికి పడు ఇబ్బు గలదు వీడున్నచోట!'

ధర్మపరులైన వారు కూడా ఆతన్ని చేరరానివ్వడం లేదని భంగ్యంతరంగా చెప్పబడింది.

మరో పద్యం

'నరుని కష్టపెట్టి నారాయణుని గొల్చు
ధర్మశీలురున్న ధరణిమీద
కాలుమోపలేక గబ్బిలమెగిరినటే
చరణయుగళి దివికి సాచి నడచు'

మొత్తాని అధిక్షేపంతో మాటబాణమును కట్టి చిత్రాలను వాస్తవికునేటట్టు చేయడంలో ఇతడు సిద్ధహస్తుడని తెల్పుతుంది పద్యం. ఇది జాషువా భావుకతాచమత్కృతులకీ, వాస్తవికతాపరిణతికీ ఎత్తైన దీపంలా భాసిస్తుంది.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

<u>అలంకారాలు</u>: రసావేశం గల భాషా ఆవేశాన్ని విరిచేసే శ్లేషల జోలికి యమకాల జోలికి పోలేదు. ఆయన ఒకటి రెండు సందర్భాలు కూడా భావనారమ్యంగానే ఉన్నాయి.

'జీర్ణ దేవాలయములు వసియించలేక
కటిక చీకటులని చాకని గూబలు
అవతారము చేసి ఇచ్చి దివాంధ మొకటి
<u>పగలు</u> వలదని శ్లేషగా పలుకసాగె'

ఈ పద్యంలో శ్లేషను అవమానంగా ప్రయోగించాడు. పగలు అంటే దినమని, విరోధాలని స్పష్టం.

12) <u>సామెతలు - జాతీయాలు</u>: భాషా అవకాశం లభించినప్పుడల్లా చక్కని సూక్తులను, సామెతలను, జాతీయాల్ని వాడుతాడు.

'ధర్మమునకు జరిగి అపమృత్యువు లేదు'
'సత్య వాక్యమునకు చావు లేదు'
'పేదవారికిన చెల్లపెకదా! బలాధికులనేయము'
'వృక్షములు గావు పెద్దల పరిచయములు'
'అసలే మునిగిన దానిమీద పడిసెంబున్నట్లు' మొదలైనవి ఇన్ని అందుకు ఉదాహరణాలు.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

"కరుణారసమొసంగె కఠిన రాష్ట్రములు
హృదయములను గెలిచి మదులు గొల్చు
వేడికంటె నీటి విలువ సమాజమైన
చలువలేను అశ్రువులకు వేదు" (ముసాఫర్లు)

కావునా కృతుల్లని కరుణవీరాని & కెలకమూ మేలకమూ ~~ఆయన~~ పద్యమిది.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

13) ధ్వని : జాషువా కవిత్వంలో ధ్వని దర్శనం కూడా ద్యోతకమౌతుంది. 'గబ్బిలం' కావ్యంలో

'వార్ధక్యమున దాపై పెంపెడ తెల్లనైనది నాశిరస్త్రీక'

అని తెల్లవారవచ్చిందనే విషయాన్ని ధ్వనిగర్భితంగా చెప్పాడు.

'స్వార్థమున నిన్ను గాటమెట్టువలె గారంపు
గడుపునిండిన భాగ్యవంతులము గాను'

అన్నప్పుడూ ధ్వనిగర్భితమైన ఉక్తివైచిత్రి ద్యోతకమౌతుంది.

'హృదయములు గెల్చి నవరసాయితమునేను' అని చెప్పుకున్న జాషువా నిజంగానే ప్రజల నాలుకలయందు జీవించే సుకవి.

['గవ్వకుసాటిరాని పలుగాకుల మూకలసూయచేత న
న్నెవ్విధి దూరినన్ నను వరించిన శారద లేచిపోవునే ?'

అని ధైర్యంగా ప్రశ్నించిన జాషువా తన గంటంతో రవ్వల రాశి ఆంధ్రవాణికి అలంకరించాడు.]

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

Gist

Intro → కథా వస్తువు + పద్యలఘుత్వం

'మద మాతంగంబుల ఉద్ధతైన నడలా ____'

1) సమగ్రత
2) వక్రోక్తి
3) ప్రౌఢి
4) మార్దవం
5) మాధుర్యం
6) పద్యాల నడక
7) అన్వాద్యాలు
8) పదాల పొందిక
9) ఉక్తి వైచిత్రి
10) ధ్వని
11) భావుకత
12) కరుణ రసం
13) సామెతలు

ముగింపు →

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

'గబ్బిలం' కావ్యంలోని వేదనను గుర్తించి కరుణారసావిష్కరణను చర్చించండి.

చేదుబాధల చిగుళ్ళను మేసి స్వాదుకవితలు ఆలపించిన కవికోకిల గుర్రం జాషువా. ఆయన 'గబ్బిలం' కావ్యం ఆ. తెలుగు సాహిత్యంలో విలక్షణమైన కావ్యం. అస్పృశ్యుని ఆత్మఘోష 'గబ్బిలాని'కి అంతరంగం.

సి. నారాయణరెడ్డి గారన్నట్లు 'అసమసమాజం బాకులు గుచ్చినప్పుడు, అంటరానితనం విషాగ్నులు చిమ్మినప్పుడు, దుర్భర దారిద్ర్యం వెక్కిరించినప్పుడు, దురంతవేదన గుండెల్లో సలసల ఉడికినప్పుడు జాషువా గర్జిస్తాడు'. అదే 'గబ్బిలం' జన్మహేతువై వస్తుంది.

'గబ్బిలం'లో అస్పృశ్యుని ఆత్మ సందేశం ప్రధానవస్తువు కాగా దేశవర్ణనం, ప్రాచీన కళావైభవ స్మరణం ఆనుషంగికాలు. ఈ కావ్యనాయకుడంపునది "తుకతుకనుడుకు నెత్తుటి సందేశము".

'చిక్కిన కాసుచే (దనివి చెందు నమాయకుడెల్ల కష్టముల్
బొక్కెడు బువ్వలో మరచిపోవు క్షుధానల దగ్ధమూర్తి..'

పంక్తుల్లో దరిద్రుని దుస్థితి, వేదన వ్యక్తమౌతున్నాయి.

గర్భదరిద్రుడైనా ఆ పేద దేశభక్తుడు.

"ముష్టి ఘటించి వీని కులమున గబళించి దేహమున
చిప్పుయొనర్చు నీ భరత వీరుని పాదము లందకుండగా
చెప్పులు కుట్టి జీవనము సేయును గాని నిరాకరింపదే

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

ఎప్పుడూ నష్టపడ్డది సుమ భరతాంబని వేని సేవకున "

అస్పృశ్యుడు తనకు అపకారం చేసేవారికి కూడా ఉపకారం చేసే అరుంధతీ సుతుని గొప్పతనం, వాడు పడుతున్న కష్టాల లోతుదనం తెలుస్తాయి.

'వాడు చెమ్మటలోడ్చు ప్రపంచమునకు
భోజనము, పెట్టు వానికి భుక్తి లేదు'

అన్నం పండిస్తూ

కష్టపడినా ఫలితం దక్కని వాని హృదయంలో దహించే వేదన వెల్లడౌతుంది. అందరికీ అన్నం పెట్టే వాడికి మాత్రం అన్నం దొరక్క పోవడం ఎంత ఆవేదనా భరితమో కవి వెల్లడిస్తాడు.

explain సామాజిక లేని జాడ్యం
పరిష్కారం లేని సమస్య

అందరి పాపాల్ని కడిగే గంగ కూడా వాని తలమీది పాపాన్ని కడిగి వేయడానికి కరుణించదు. సర్వ సృష్టి లోనూ పంచ భూతాల్ని దర్శించే హైందవ వ్యవస్థ పాములకి పాలు చీమలకి పంచదార వేసే/పోస్తారు.

అలాంటి కర్మ భూమి లో

హిందూ ధర్మదేవతకి అస్పృశ్యుల పేరుల ఒకర్ని మానసికంగా చిత్రవధకి గురి చేయడం అధర్మంగా కనిపించడం లేదని ఆవేదన .. ఎగతాళి

'ప్రాక్తనంబైన ధర్మదేవతకు, గూడ
నులికిపడు జబ్బుగలదు వీడున్న చోట'

అంటూ ధర్మాన్ని ఆచరించేవారు సైతం అంటరానితనాన్ని అధర్మంగా గుర్తించడం లేదని అస్పృశ్యుని దైన్యాన్ని వెల్లడించాడు.

భగవంతుడే వాళ్ళని ఉద్ధరించడం లేదు, ఇక మనుషులేం కనికరిస్తారు అని నిర్వేదం చెందుతాడు. అసలుకి వాడేం పాపం చేసుకున్నాడో కూడా తెలియని దైన్యస్థితిలో పరితపిస్తున్నాడని వేదనాభరితంగా నివేదిస్తాడు.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

ఆ దౌర్భాగ్యుని రక్తాన్ని ఆహారించి జీవనం చేస్తుందని వాని దారిద్ర్యపు దుర్భరత్వాన్ని తెల్పుతాడు.

'పులవాటు వేసి నేను కాడుకుల కుట్టించి
ఊరు యజ్ఞాంతమందె త్రాయవలెనె
భార్యయేల కుట్టు బాలిసకని వాడు
కరుపసాగె బ్రహ్మర్బబత్ర దీక్ష'

అనే పద్యము పేదవాని అనంత వేదనకి నిలువుటద్దం. ఒక వ్యక్తి ఎంత దైన్యాన్ని అనుభవిస్తే ఆ జీవితం ఇంకెవరికి వద్దనుకుంటాడో, ఆఖరుకి ఉద్యోగం లేని వైవాహిక జీవితాన్ని త్యాగం చేయడానికి సిద్ధపడ్డాడో తేటతెల్లం చేసి అంత వేదనని ఒలికించింది పద్యం.

ఉదయం నుంచి సూర్యాస్తమయం దాకా రక్తమోడ్చి కష్టించినా వానికి దక్కేది గుక్కెడు గంజి మాత్రమేనని తెలుస్తుంది. ఈ దారిద్ర్య బాధలకు తోడు వారినందరూ కసురుకోవడం మరింత బాధాకరం.

'గసరి బుసకొట్టు నాతని గాలిసోక
నాల్గు పడగల హైందవ నాగరాజు'

అని ఏ తప్పూ చేయకుండా పైపెచ్చు తోలించి మొదలు తమకు చాకిరీ చేస్తున్నా ఇంతా సుకరం లేకుండా నాలుగు వర్ణాల వారూ పంచముని పై కసరి బుసకొట్టటాన్ని చూపించి వేదనని వరదలా పారించాడు జాషువా.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

'మనుష్ని వంటి మానవులకు లేని గౌరవపదునం
దుల దూగెడు గబ్బిలాల రాణించిగదా' ఇప్పుడూ అంటరాని ఒక పక్షి కూడా తనకన్నా ఉన్నత స్థితిలో ఉన్నదన్న భావన ఆ అస్పృశ్యుని హృదయంలో చిమ్మే వేదాంత్యాన్ని చూపుతుంది.

'దొరకు దిబ్బరు నానంద కిరణాలవలె' అని తన జీవితంలో అన్ని విషాదచీకట్లేనని తెల్పుతాడు.

ఇలా కావ్యంలో నిండినది దీనుడి ఆర్తికి సంబంధించిన కరుణారస తంతువు. జాషువా కవి స్వయంగా '<u>శ్రీ నా నాడు</u> <u>రచింతు రిద్ద కరుణా</u> <u>పరిణాద్ధ రస ప్రబంధముల్</u>' అని చెప్పుకున్నట్లు 'గబ్బిలం'లో ఆ కరుణారసాన్ని ఆవిష్కరించాడు. 'గబ్బిలం' కావ్యంలో పైన వివరించినట్లు దళితుని, దరిద్రుని దీనస్థితిని వేదనని వర్ణించిన ప్రతి అక్షరం కరుణారసాన్ని చిందించేదే. జాషువా కరుణారసావేశానికి 'గబ్బిలం' కావ్యం ప్రత్యక్షాకృతి. అట్టి ఆ కరుణారసాంకితమైన తన జీవితగాథ వినడానికి కొంత ఆర్ద్ర హృదయం కూడా ఉండాలని కావ్యనాయకుడు అంటాడు.

'నాదు కన్నీటి కథ సమస్తాయము సేయ
నార్ద్ర హృదయంబు గూడ గొంత వసరంబు'

అని స్వతి అనడం వెనుక కరుణారస ప్రాధాన్యం వెల్లడౌతుంది.

'<u>ఆయన ప్రతి పంక్తికలూ, కావ్యానికి ముక్తాయింపు కరుణారసం.</u>'

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

మనః పరిపాకం. ఏ సామాన్య వస్తువును గ్రహించినా కరుణారసంలోనే రంగరించి శ్రోతృ పాఠకుల మనస్సులను కరిగించి కొత్త మనుషులుగా చేయగల అసామాన్య శిల్పం ఆయనది' అని తిరుమల రామచంద్రగారన్నది నిజమే. 'గబ్బిలం' లో కూడా ఈ శిల్పం అడుగడుగునా ద్యోతకమౌతుంది.

కరుణారసాన్ని వర్ణించిన కవి జాషువా. అయితే సి.నా.రె. గారన్నట్లు జాషువా కవిత్వం చిందించే కరుణారసం ఉత్త కన్నీళ్ళది కాదు. ఉప్పెనలను దాచుకున్నది. జాలి లో బావగారేది కాదు. జ్వాలలను వదిలే ముడుచుకున్నది. ప్రార్థనాత్మకమైనది కాదు. ప్రతిఘటన పూర్వకమైంది. జాషువా 'తుకతుక ఉడుకు నెత్తురు సందేశాలు' అన్నప్పుడు [redacted] ధ్వనించే దిదే.

జాషువా కరుణారసం లో నుండి వీరరసాన్ని పొంగించిన కవి. అతడు చిందించే కన్నీళ్ళు అగ్నికణాలు. అవి దహించేవి కావు. గుండెలను గుద్ది పలకరించేవి. అందుకే సి.నా.రె. జాషువా 'గబ్బిలం' లో 'కరుణావీరం' రసమని అంగిరసమని చెప్పారు.

" ప్రతిమల పెండ్లి సేయుటకు వందలు వేలు వ్యయింతు గాని దుః
ఖిత మానవులైన పేదల ఫకీరుల కూడుకులైన పాత్రలన్
మెతుకు విదల్పదీ భరతమేదిని ; ముప్పదిమూడు కోట్ల దే
వత వెగటుపడ్డ దేశమున భాగ్యవిహీనుల క్షుత్తులారునే "

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

అనే పద్యం లో ప్రతిఘటనం లేకి విప్పింది. కరుణ రసానికి సంచారి భావాలు దైన్యం, గ్లాని, జడత, చింత, నిర్వేదం మొ॥. వీరరసానికి సంచారి భావాలు అమర్షం, క్రోధం, వితర్కం, ఆవేశం, ఉగ్రత మొ॥. జాషువా కృతుల్ని గమనించి కరుణావీరం ఏకకాలంలో దైన్యాన్ని, ప్రబోధాన్ని, నిర్వేదాన్ని, క్రోధాన్ని, జడతను, ఉగ్రతను, చింతను, అమర్షాన్ని - ప్రత్యక్షీకరిస్తుంది -

ఇందుకు ఉదాహరణగా

"వాని తలమీద ఫలియించిన పంకిలమును
కడిగి కరుణింప లేదయ్యె గగనగంగ
వాని నైవేద్యమున సంతుష్టపడరె నాడు
మూడు మూర్తులకును గూడ కూడులేదు"

అంటరానితనాన్ని బలవంతంగా పుట్టుకతోనే వాడి మీద రుద్దారు! దాన్నుంచి బయటపడే మార్గమే లేదు గంగ కూడా దాన్నుంచి బయటకు పడేయలేదు.

అనే పద్యాన్ని సి.నా.రె. చెప్పారు. ఈ పద్యాలు నిర్వేదం నిర్వేదం తో కూడిన ప్రబోధమే వెల్లివిరుస్తుంది. అస్పృశ్యుని పాపాన్ని కడిగి కరుణించలేని స్థితిలో గంగ ఉన్నదని నిర్వేదం చెందుతాడు - అయితే అంటరానివాడు పండించిన ధాన్యాలనే నైవేద్యాన్ని చేస్తారు. అందువలన ఆ నైవేద్యాన్ని అంటూనిదని ఆ దేవతలే అనుకుంటే వాళ్ళకు కూడు లేదు. పూజార్లకు పడ లేదు. అందుకే అంటరానితనం అర్థరహితమైందని దాన్ని రూపుమాపించాలని ప్రబోధం.

అభ్యుదయ కవిత్వం లోనూ 'కరుణావీర' ప్రతిపాదనమే ప్రముఖంగా కనిపిస్తుంది. ఇందుకు ఆద్యుడు జాషువాయే.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

అట్టడుగు వర్గాల ప్రజల దుస్థితిని సమాజంలోని ఇతర వర్గాలకు తెలిపి వారి హృదయాలను కరిగించి వారిలో మార్పు తేవడం ద్వారా సమసమాజ స్థాపనకు అనువైన వాతావరణాన్ని కల్పించాలనే ఆశయంతో జాషువా కలం పట్టాడు. అందువల్ల కరుణారసం అతని కావ్యాలలో కాలువలై పారడం సహజం.

జాషువా కావ్యాలలో కరుణారసాన్ని అంతర్లీనం చేయటం కూడా ఒక ప్రత్యేక పంథాలో నడుస్తుంది. పాఠకులకు కరుణారసావిష్కారం ద్వారా వ్యక్తి/వస్తువు మీద సహానుభూతి కలిగించి 'కెథార్సిస్' లాంటి అనుభవాన్ని కలిగిస్తాడు. సహానుభూతి కలిగించే పద్ధతి రసమార్గానికి చెందినటువంటిది. జాషువా సహానుభూతి ద్వారా ఒక విధమైన మానసికోద్వేగ ప్రక్షాళనకు తోడ్పడే పద్ధతిని తన కావ్యాలలో అంతర్లీనంగా చూపించాడు. ఈ మార్గంలో కరుణారసావిష్కారం గావించడం ద్వారానే జాషువా తాను కోరుకున్న మార్పును ప్రజలలో తేగలుగుతాడు. ఆచార్య జి.వి.యస్ గారు దీనిని 'విషాదగంభీరం' గా పేర్కొన్నారు. అందుకే జాషువా 'కరుణారసాన్ని వర్ణించిన కవి' అయ్యాడు.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

'... మహా నక్షత్ర ప్రపంచంబులో
బుడబుడంబులుటలుం గాక వేదలకు నాప్పల్ చుట్టు పక్కంబులు
న్నలకే ...'

అది అస్పృశ్యుని ఏకాంత/ఒంటరి జీవితం లోని వేదనని చిత్రించి కరుణారసాన్ని పొంగులు వారిస్తాడు. ఘులుగ ఘటులే తనను అస్పృశ్యుని చెప్పి గబ్బిలం లాంటి తన గోడు వెళ్ళబోసుకుంటాడు.

'గిరుల గుండెలు కరిగి నిర్ఝరములట్లు
బుడబుడచున్నవి దాల నన్యా అడింప
బట్ట కళ్ళలో గాదర ప్రజల సంఘ
నిర్గమించెనే యొక్క కన్నీటి చుక్క.'

ఈ పద్యంలో కవి ప్రకృతి తనని ఓదార్చేందుకు కన్నీళ్ళని సెలయేళ్ళ గా పారిస్తున్నదని తన లాంటి మానవుడు మాత్రం ఒక్క కన్నీటి చుక్క కూడా కార్చలేని పాలియ్యాడని చెప్పి పాఠకుల గుండెల్లో అస్పృశ్యుని కోసం తపించే తపనని కలిగించేసేంతటి కరుణారసాన్ని చిత్రించాడు. ప్రాణం లేని ప్రకృతి వాడి వేదనని అర్థం చేసుకున్నప్పుడు ప్రాణమున్న లాంటి వారం మనం స్పందించలేక పోవడం, జాషువా గారి రచనలు చదివిన తర్వాత అసలు సాధ్యం కాదు.

'కుదుపు లేక పదం రాదని నా నమ్మిక' అని చెప్పిన జాషువా కవిత్వం లో అక్షరం అక్షరాలో కరుణారసం తొణికిసలాడుతూ తన వేదనని తన వర్గం వారందరి వేదననీ వెల్లడిస్తుంది. పై నుంచి పెదాల నుంచి రావటం కాక కాల్తున్న కడుపు చివర నుంచి దూసుకు వచ్చే కవిత్వం హృదయాల మీదికి ప్రసరిస్తుంది. ఇలాంటి జాషువా కవిత్వం సజీవంగా నిలుస్తుంది.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

హాస్యం & దాని వెనకనున్న ఆధిక్షేపం రెండూ చెప్పాలి...

గురజాడ కథానికల్లో సభ్య హాస్యం

తెలుగు సాహిత్యంలో ఆధునిక భావ సాహిత్యాల యుగాన్ని ఆరంభించిన మహాకవి ప్రజాకవి గురజాడ. వాడుక భాషకు పట్టం గట్టి భావ సాహిత్యాలను ప్రజల ముంగిటికి తెచ్చినవాడు గురజాడ. తన సమకాలీన సమాజంలో ఉన్న వైరుధ్యాన్ని వివిధ సాంఘిక విశ్వాసాల పట్ల ప్రజలకున్న మూఢనమ్మకాల్ని ఆనాటి దాంపత్య సంస్కరణల పేరా భావజాలాన్ని తన కలం ద్వారా ఎండగట్టినవాడు గురజాడ. ఆయన కథానికలకు మనసుల్లోకి చొచ్చుకుపోయే శక్తి నిచ్చింది ఆయన వాడిన ఆధిక్షేపంతో కూడిన సభ్యహాస్యమే.

గురజాడ రచనలన్నింటిలోనూ ఆరోగ్యకరమైన సభ్యహాస్యం అలరిస్తూనే ఉంటుంది. ఆ తరం లోని పానుగంటి, చిలకమర్తి, కందుకూరి వారి రచనలు ఇంకా కొన్ని ఆంగ్ల రచనల ప్రభావం కూడా గురజాడ సాంఘిక విమర్శకు హాస్యాన్ని ఉపయోగించుకునేందుకు దోహదం చేశాయి. చెప్పదలచుకున్న అంశాన్ని మరీ సూటిగా చెబితే అది మనసుల్ని నొప్పించడమే గాక సాహిత్య సౌందర్యాన్ని కూడా కోల్పోతుంది. ఏదైనా ఎదుటి వారిని నొప్పించకుండా చెప్పడం ముఖ్యం. అందుకు ఆధిక్షేపణతో కూడిన హాస్యం చక్కగా ఉపయోగపడుతుంది.

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

గురజాడ కథానికల్లో ప్రధానంగా కన్పించేది.
అధిక్షేపక హాస్యమే అయినా దానితో పాటు (1) సన్నివేశజనితమైన హాస్యము, (2) పాత్రల స్వభావం చేత జనించే హాస్యము, (3) పాత్ర పలికే భాష ద్వారా కూడా హాస్యం ఒలికించడం కన్పిస్తుంది.

'దిద్దుబాటు' కథానికలో రచయిత చక్కని హాస్యం పండించాడు. కథానాయకుడు గోపాలరావు (1) "మీ అమ్మేదిరా?" అని తన భార్యని ఉద్దేశించి అడిగినపుడు నౌకరు "మా అమ్మా? ఉంటున్నది బాబూ." అంటాడు. అలాగే గోపాలరావు "'ప్రియ' (2) పేరు 'అయ్యా' నాడికి వచ్చెనా?" అనగానే నౌకరు "పెయ్య పోయిందా బాబూ!" అనడం గ్రామీణుల భాష ద్వారా రచయిత సాధించిన హాస్యం. గోపాలరావు కమలిని లేకుండా తాను బతకలేనని చెప్పుమని రాముడికి వివరించి ఏం చెప్తావని అడిగ్గా రాముడు "అదంతా నాకేం తెల్దు బాబూ... పట్నంలోకి బంగారం బొమ్మలాంటి సానెమ్మొ రొచ్చినారు.. ఆ (3) సానెమ్మొర్తి సూసేదాన్నుంచీ పంతులు మనసు, మనసులాగ లేదు నా మాటిని రండి. లేకుంటే మీ సిత్తం. అంటాను" అనడం పాత్ర స్వభావం వలన జనించే హాస్యం. ఇక కథ చివర్లో పుట్టింటికి వెళ్ళిందనుకున్న కమలిని మంచం కింద నుండి బయటకు వస్తుందని తెలియగానే సగటు పాఠకుడు

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

ఆశ్చర్యం తో పాటు ఆ సన్నివేశం (4) తెచ్చే మలుపు ద్వారా అప్పటి దాకా ఆ విషయం తెలిసీ రాముడు చేసే నాటకం తెలుసుకుని మనసారా నవ్వుకొంటాడు.

"మీ పేరేమిటి!" కథానిక గురజాడ

మనవాళ్ళయ్య - కలెక్టరు హాస్యకథ

హాస్య సంద్రం లో మరో కెరటం. వైష్ణవులైన నాయుళ్ళు 'నామాలకి నామం పెట్టి (1)' శైవం పుచ్చుకుంటున్నారని చెబుతాడు. పదప్రయోగం లో సాధించిన హాస్యమిది. గుండం లోకి వాడు మనవాళ్ళయ్యేనా నిశ్చయం కాగానే 'చేతుల్లో (2) యెవరికీ కానరాలేదు గాని మనవాళ్ళయ్య నోరు వెళ్ళబెట్టాడు' అన్న వ్యాఖ్య హాస్యాన్నిస్తుంది. రామినాయుడు మనవాళ్ళయ్య తో "సీతమ్మ గుండంలో ఆనపకాయ బుంబలాగ తేలి యాలాడితే నీ ముఖం అజప్పులాడా! యెట్టకట్టె కబుర్లు మానేసి ---- అగ్గిదాల్కి!!" అన్నప్పుడు ఆ భాషలోంచే హాస్యం పొంగులు వారుతుంది. వైష్ణవులు గుండం లోకి దూకేందుకు చేస్తున్న యత్నం గమనించి 'ఈ గడబిడ కనిపెట్టి కృష్ణమాచార్లు ఆటోకి (3) దూక్కొచ్చాడు' అని రచయిత చేసిన వ్యాఖ్య హాస్యం పండించేందుకే.

భార్యాభర్తల మధ్య వయసు అంతరం అధికంగా ఉన్నందున అనుమానపు భర్త తో భార్య పడే అగచాట్లు ను చిత్రించే 'మెటిల్డా' కథ లో మాత్రం రచయిత హాస్యం కన్నా 'ఒకరి మంచి కొదవనడానికి మన మంచేం తగలడుతుంది?' లాంటి వ్యంగ్యోక్తులే అధికంగా ప్రయోగించాడు.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

'మీరా పేరేమిటి?' కథ లో అధిక్షేపాత్మక హాస్యం పాలు ఎక్కువ. 'ఈ దేశంలో పాండవులు(4) ఉండు గుహాలూ, సీతమ్మ వారు స్నానమాడిన గుంటలూ లేవు' అంటూ అర్థం లేని మూఢ నమ్మకాల్ని వ్యతిరేకించారు. (బుద్ధ) విగ్రహం మీద మనసుపడ్డ బ్రిటీషు దొరకి విగ్రహం అమ్మజూపిన శరభయ్యని దొంగగా గుర్తించక ఆ దొర పరమ మహేశ్వరుడేటు చేత ఆ విగ్రహాలను కోరినాడని, భక్తవాత్సల్యం చేత శివాజ్ఞ అనుసరించి శరభయ్య విగ్రహాన్ని పెకలి వెళ్ళాడని దేశం నుంచి పారిపోవడంలో వృషభ రూపంలో రంకె వేసి మరీ దాటించాడన్ని కథ అల్లుతారు. దీనిపై కంసాలి వీరయ్య ద్విపద(5) కావ్యం రచించి అచ్చు వేస్తాడు, ఆ ఉభయుల కీర్తి దిగ్దంతులకు వెల్లి వేస్తుంది. రచయిత చెప్పిన ఈ కథ ఎంత హాస్యాన్ని కల్గిస్తుందో అంతగా మతం పేరుతో పబ్బం గడుపుకునే దొంగ భక్తుల్ని, ప్రజల మూఢభక్తిని అధిక్షేపిస్తుంది.

వైష్ణవుల్లో ఎవరు గుండం లూగాలన్న విషయంలో పడ్డ అర్జన భర్జనలు, దేవుని మీద భక్తి కన్నా చేదాక పులిహోర, (చక్కెర పొంగలి) సక్కెర పొంగళం పోతుందని ఎవరినో బకరిని గుండంలోకి తోసేద్దామన్న(6) ఆలోచన దాకా వివరిస్తూ రచయిత చేసిన కథాకథనమంతా హాస్య స్ఫోరకమే. విగ్రహారాధన మీదా అవతారాల మీదా, మతాల మీదా రచయిత రాసిన అధిక్షేపణల్లోనూ హాస్యం ప్రదర్శితమైంది.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

'సంస్కర్త హృదయం' కథానిక గురజాడ

ఆంగ్లం లో రాసిన దానికి తెలుగుసేత. ఏమూంటేనేగాని ఉద్యమంలోని ఆశ్రితయంలోని, సంస్కర్తల హృదయాల్లోని డొల్లతనాన్ని బాగా వెల్లడిస్తుంది కథ. 'పగలల్లా (1) తాను ఏమూంటే నాచనని, రాత్రుళ్లు మటుకే ప్రోనాచనని' బారకు లీడరు చేత చెప్పించడం లో అధిక్షేపంతో నిండిన హాస్యం కన్పడుతుంది. మునసబు గారు సొస్త్రబద్ధ జీవితం పొగట్టేందుకే నాజూకు భోగం పిల్లను సంపాదించి, కాలక్షేపం కోసం తన భార్య చేత ఉంచడం భార్యా కోసమో (2) ఆయన కోసమో! వేశ్యల గురించి చెబుతూ 'భోగం పడుచులకు ప్రోనాచ్ వచ్చిళ్లంటే వాళ్ళల్లో ఉచ్ఛితులలో అభిమానం పుట్టుకొచ్చింది. తమ కోసం తమ పరువు ప్రతిష్ఠల్ని నిలబెట్టడం కోసం రెండు పద్యాలుగానైనా చిలుకలు ఎంతైనా సాహసం చూపిస్తున్నారు, తమ ప్రియురాళ్ళ మీద వారికెంతటి దయాభిరుచులో! దీనికి ప్రతిఫలంగా, యథాపూర్వమైన ఆనందాన్ని ప్రోనాచ్ వారికి భోగం పడుచులు అడపా దడపా అందిస్తూనే ఉన్నారు నాచి సంస్కరణావాదుల పేరు చెబితే, నాచి పిల్లల వాళ్ళ గంగ వెర్రులెత్తుతోంది.' అని వ్రాసిన పంక్తుల్లో గురజాడ వారి హాస్యరచన తొంగిచూస్తుంది. (x)

'మతము: విమతము' కథానిక లో గురజాడ హాస్యం అధిక్షేపణగాను బాగా లోడయ్యింది. పల్లెం బొట్లు [illegible]. కనబడవేమి కాబట్టి లెగిసి నేనో పాదాం అన్న నారాయణ భట్లు తో 'మళ్ళీ మెట్టినే నాకే

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

మావాడాలికి (1) ఊనప కాళ్ళు కావ్య గదా?' 'దానికి సిగ్గేసిన గోపురం గోపురమన్నది మీకు కావలసివంటే మా ఊరు రండి' అనడం భాష నుంచి నుడికారం నుంచి జనించే హాస్యాన్నిస్తాయి. గుడి పగలగొట్టి మ్లేచ్ఛులు మసీదు కట్టారని నారాయణ భట్లు అనగానే పుల్లం భొట్లు '(2) వెధవ దేవుడు మూరవున్నాడు, స్వామి' అని అనడం ఆ పాత్ర అమాయకత్వాన్ని తెలుపుతూ హాస్యాన్ని ఇచ్చినా నిజానికది మత మూర్ఖత్వం లో కళ్ళు మూసుకుపోయిన వారందరికీ కళ్ళు తెరిపించే ప్రశ్న. ఓ పక్క గోపురం గుడి కూడ లేవని నారాయణ భట్లు బాధపడుతుంటే 'ఏమి తీరుగా కట్టాడు (3) స్వామి, మసీదు!' అన్న పుల్లం భొట్లు అనడం సంభాషణలో హాస్యం పండిస్తుంది. 'దేవుళ్ళకి వి పాట్లూ లేవు. మన సాపాటు (4) మాట ఆలోచించరేం?' అన్నప్పుడు హాస్యం వెనుక ఈ మతభేదాలు మనుషులకే గాని దేవుళ్ళకి కాదన్నది ధ్వని.

ఈ విధంగా గురజాడ గారి కథానికల్లో హాస్యం ఉత్తమశైలిలో సామాజిక వాస్తవాలను ఎండగట్టడంలో తోడ్పడింది. కఠినమైన చేదు నిజాల్ని ఒక్కొక్కసారి హృదయాల్ని ద్రవింపజేసే కష్టాలను దాచేందుకు హాస్యం వాడబడింది. సామాజిక పరిస్థితుల్లో లోతైన గల ఆవేదనలు దాగుంటే వాటిని చులకనగా విమర్శించడంలో హాస్యం వాడిన వేడిని ప్రదర్శించింది - గురజాడ దుఃఖపు బాధను విమర్శ ఘాటును హాస్యం మాటున దాచి నింపినాడు. ఈ కథలని గొప్పగ మెరక విషయాలని

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

చర్చిస్తూ కేవలం హాస్యం కోసం హాస్యం కాకుండా సామాజిక విమర్శ కొక సాధనంగా ఆయన హాస్యాన్ని వాడుకున్న తీరు హాస్యం లో గురజాడ చేసిన రచనా లాస్యం.

'ఏమి తీరుగా కట్టాడు స్వామి, మసీదు!'

'వాడి శ్రాద్ధం కట్టాడు!'

(x) ~~ఈ~~ కథాంతంలో 'సంస్కర్తలంటే ఇదే! ఒకర్ని తోవనెత్తుకోబోయి మనమే కింద బడ్డాం' అనే మాటలు 'వినబడగానే ప్రొఫెసరు తప్పించుకోడానికి పారిపోవడం ఆ తర్వాత వేగంగా ఊరొదిలి పెట్టడం/ ఊరి నుంచి ఉడాయించడం ఆ సన్నివేశం సున్నిత హాస్యం అందించినా చివరి మాటున సంస్కర్తల హృదయాలలోని డొల్లతనం మీద సునిశితమైన విమర్శ కన్పిస్తుంది.

- సరళ తో తను స్నానమేటు ఎక్స్‌పెరిమెంట్లు చేస్తాడనే సంగతి కొంతమంది విద్యార్థులు పసికట్టారు.
- 'ప్రపంచపు చివర వరకూ' అన్న మాటలు రంగనాథయ్యరుకి తగలడం

⊙ సరళ ని పెళ్ళిచేసుకోవడానికి ఎవర్నో తేవాలా అని అలా కాంచి చివరికి సరళకి తగ్గవారెవ్వరూ దొరకరని తనకే పెళ్లి కాకుండా ఉంటే ఎంత బాగుండునని ప్రొ॥ అనుకోవడం!

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

గురజాడ కథానికల్లో స్త్రీ పాత్రల ఔన్నత్యం

తెలుగు సాహిత్యంలో ఆధునికతకు వైతాళికుడు గురజాడ అప్పారావు గారు. తెలుగులో కథానికకు ఆద్యుడాయనే. భాష, భావం, వస్తువు, పద్ధతి, శిల్పం, ప్రక్రియ ఇలా అన్నింటిలోనూ ఆధునికుడు గురజాడ. గురజాడ సాహిత్యం యావత్తూ స్త్రీ జాతి పట్ల గొప్ప అభిమానంతో మత భావం పట్ల ఆవేదనతో రచించింది, ఇదే ఆయన కథానికల్లో కూడా గోచరిస్తుంది.

కె.వి. రమణారెడ్డి గారి మాటల్లో చెప్పాలంటే "గురజాడ సాహిత్యానికంతటికీ సామాన్య లక్షణాలలో ఒకటేమిటంటే పురుష పాత్రల మీద స్త్రీ పాత్రల ఆధిక్యమనాలి. వేశ్య కావచ్చు, వ్యభిచారిణి కావచ్చు. అక్షరాలా నేరజాణ ఎవత్తైనా ఎవతైనా సరే, స్త్రీ విషయంలో అప్పారావు అభిమానం సదభిమానంతో కూడుకున్నది. కథలలో గుండెనిబ్బరం గల నాంచారమ్మ మేట్'s గొడ్డు వంటి మెటిల్డా పక్కన, సూదంటు రాయి లాంటి వేశ్యాయువతి సరళ, భర్త మనస్సును తన మీదికి ~~మరలించుకునే~~ మరలించుకునేందుకు యుక్తి పన్నవలసి వచ్చిన కమలిని లాంటి సామాన్య సంసార స్త్రీ పక్కన నిలిచి స్త్రీ పురుష సంబంధాలకు గల కలతకేటు రూపాలలో కొన్నింటికి రూపు కడుతున్నారు."

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

తొలి తెలుగు కథానిక అయిన 'దిద్దుబాటు' లో, కథానాయిక కమలిని వేశ్యాలోలుడౌతున్న భర్తను సరిదిద్దేందుకు తాను అతనికి కనబడకుండా పుట్టింటికి వెళ్ళినట్టు ఉత్తరం వ్రాసిపెట్టి ఇంట్లోనే మంచం కింద దాక్కుని భర్త స్పందన గమనిస్తూ అతడు పశ్చాత్తాపపడినట్లు అర్థమైంది. కిలకిల నవ్వులతో బయటకు రావడంతో కథ ముగుస్తుంది.

ఈ కథలో ప్రధానంగా స్త్రీలు తమ సమస్యలను తామే గుర్తించడం, వాటికి పరిష్కారాలను తామే కనుగొనడం అనే విషయాన్ని తెల్పారు. విద్యావంతులయిన స్త్రీలే వాటిని సమర్థంగా సాధించగలరని కమలిని ద్వారా నిరూపించారు. ఆ రోజుల్లో సానికొంపలకు వెళ్ళే భర్తలను చాలామంది భార్యలు అది సహజవర్తనంగా భావించి క్షమించి వదిలేసేవారు. అయితే కమలిని మాత్రం తన భర్త అక్రమ వర్తనానికి దాసుడవుతున్నాడనే అది తన భవిష్యత్తును ప్రభావితం చేసే సమస్య అని గుర్తిస్తుంది. దారి తప్పుతున్న భర్తను సరైన మార్గానికి మళ్ళించడం యోగ్యురాలైన భార్య కర్తవ్యం. ఈ కర్తవ్య పాలనను ఆమె పరులపై ఆధారపడటం కంటే తన స్వశక్తి పై ఆధారపడటమే మేలని తలచి తన కార్యం నెరవేర్చుకుంది. తన సమస్యకు పరిష్కారం చూపడానికి కమలినికి తన విద్య తోడ్పడింది.

ఈ కథలో కథానాయకునిచే "భగవంతుడి సృష్టిలోకల్లా ఉత్కృష్టమయిన వస్తువ విద్య నేర్చిన స్త్రీ రత్నమే" అని "ఇంగ్లీషు వాడు భార్యను 'బెటర్ హాఫ్' అంటాడు

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

అనగా పెళ్ళాం మొగుడికన్న పెద్దది అన్నమాట." అని గురజాడ వారు పలికించడం స్త్రీల ఔన్నత్యాన్ని చాటేందుకే, స్త్రీవిద్య అవసరాన్ని చెప్పేందుకే. అలాగే గోపాలరావు నౌకరు రాముడితో నీ కూతుర్ని బడికి పంపుతున్నాంకదా, "మా వాళ్ళకంటే అప్పుడే దానికి ఎంత నాగరికత వచ్చిందో చూడు" అనిపించడం కూడా స్త్రీవిద్య అవసరాన్ని, విద్యనేర్చిన స్త్రీ ఔన్నత్యాన్ని చాటేందుకే.

"మీ పేరేమిటి?" కథానాయకులో దొంగభక్తి మూఢనమ్మకాలతో ధనికుడైన సారధినాయుడ్ని వైష్ణవ లాంటి చేజారి పోకుండా చేసేందుకు గండం తొలగించేందుకు వైష్ణవులు ఎవర్ని ఎన్నిక చేయాలో తర్జన భర్జనలు పడుతుంటారు. అప్పుడు వారికి మార్గదర్శిని నిలిచి సమస్య పరిష్కరించిన ధీరురాలిగా నిలిచేది నాంచారమ్మ పాత్ర.

"ఆ ఇంటికి వెలుగు తెచ్చినది ఆ కృష్ణమాచార్యులు భార్య నాంచారమ్మ. ఆమె తల్లీ తండ్రి కూడా పండితులతో చేరి ఆంధ్ర గీర్వాణముల యందు మంచి జ్ఞానం సంపాదించింది. పురాణం ఆ ఇల్లాలు చదివినంత శ్రావ్యంగానూ, రసంగానూ యెవరూ చదవలేరు" అని రచయిత నాంచారమ్మని జ్ఞానవతి గా పరిచయం చేస్తారు. ఇలా ఆవిడ రూపంలోనూ రూపానికి సదృశమైన గుణసంపత్తి కలిగినది. ఇల్లా వైష్ణవులు కూడా ఆమె చర్చ పెట్టుకుంటారు అని నాంచారమ్మ నిర్వహణా సామర్థ్యాన్ని

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

తెల్పాడు.

వైష్ణవులు ముసలివాడు కూడా చూడకుండా . .
నాంచారమ్మ మామగారు రంగాచార్యుల్ని గండం గట్టెక్కిద్దామనుకుంటారు.
వెంటనే మూడు వైపుల నుంచి ఒక చేతి కర దీపముతో వేరొక చేతి
సూరకత్తి కట్టుకుని నిబ్బరంగా అడుగు వేసుకుంటూ వచ్చింది
నాంచారమ్మ. మామగారి శీలు పట్టుకున్న నాయకుల వంక బాకు
చూపి "దుష్టుల్లారా! ఈ పరమ పవిత్రమైన బ్రాహ్మణ్ణి
వాదుల్లారా. బాకుకు బలి ఇచ్చేదా?" అని అడిగింది.
వాంఛాత్యాగా వచ్చిన ఆ 'వీర రూపము' ను చూచి అందరి ధైర్యాలూ
అడుగంటాయి. ఆ తర్వాత సంఘటనలో నాంచారమ్మ అసలు
భక్తి దేవుడి మీద గాదని ద్వాదశి శర్కర పొంగలం, పులిహోర మీదని
బండారం బయట పెడుతుంది. 'ఏ దేవుడిమీదనయినా
నిజమైన నమ్మకం ఉన్నది ఏదైనా ఒక్క గండమే కాదు, అన్ని
కష్టాలూ తరించవచ్చును' అని కళ్ళు తెరిపించే మాట అంటుంది.
నేను మీ మామగారి పేరు స్మరిస్తూ గండం గట్టెక్కాలను వెంట రాగల
వైష్ణవులెవరున్నారని అడిగ్గా ఎవ్వరూ పలుకలేదు. (ముసలాయన్ని కిటికీ
లోంచి పై నుంచి చూడ్డానికి మీరందరూ వేరులా అని నిలదీస్తుంది.
(నిరసనగా ఓ నవ్వు నవ్వి) చివరకి తురక వాడైన పీరుసాయిబు
చేత గండం గట్టెక్కించే ఉపాయం చెప్పి సమస్య పరిష్కరిస్తుంది.
"ఈ దాచి తురకకి గండం గట్టెక్కించే భగవంతుడు సావాసధైర్యాలు
ఇచ్చాడు గనుక మ వైష్ణవ మతం గొప్ప అంటాడి తురక మతం
గొప్ప?" అని మతమూర్ఖత్వం మీద చురక అంటిస్తుంది.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

కష్టాన్ని / కష్టసాధ్యాలను సాధించిన సంతోషంలోంచి పొర్లుచుండగా పై నిమిషంలో ఎదురైనప్పుడు నారాయణమ్మ ప్రేమ పరిహాసములు మెరుగైన దృష్టితో చూసెను, అని చెప్పి రచయిత స్త్రీ సర్వకార్య సమర్థురాలని నిరూపించాడు. వేదాంతానికి లౌకికానికి వారధి అయిన స్త్రీ మూర్తిత్వాన్ని నారాయణమ్మ చాటుతుంది.

'మెటిల్డా' కథలో నాయిక 'బంగారు బాయిలు తేరిన మేని సొంపు నెమలి పింఛము వలె ఒడలును కమ్మి చెదరిన తలకట్టు' గల సౌందర్యవతి. ఆమె భర్త 'ముసలి పులి'. అనుమానాల ముసుగు పెట్టి బాధల్ని మౌనంగా అనుభవిస్తున్న స్త్రీ ఆమె. ఎదురింటి కాలేజీ కుర్రాడి వల్ల తన కాపురంలో చిచ్చు రేగినప్పుడు తెలివైనదయిన వారి దోవన వారిని పొమ్మని 'ఉత్తరం' రాసి పంపేయమంది. బస ఎత్తేసి పోదాం అనుకున్న ఆ కుర్రాణ్ణి ఆ ఉత్తరమే ఆపుతుంది. చివరికి ఆ విద్యార్థుల కారణంగానే మెటిల్డాకి చెర వీడుతుంది. రచయిత ఈ కథలో కూడా స్త్రీ విద్య స్త్రీల సమస్యా పరిష్కారాల్లో తోడ్పడటం అన్న అంశాన్ని స్పృశించారు.

'సంస్కర్త హృదయం' కథానికలోని వేశ్య యువతి సరళ మధురవాణిని మరపిస్తుంది. సరళ చక్కని మనిషి. తెలియని సంస్కారం. శాస్త్రీయ సంగీతాన్ని చక్కగా అభ్యసించింది. ఏయే సమయాలలో, ఉత్సవాలలో, ఏయే పాటలను పద్యాలను పాడాలో నేర్పుగా నేర్చుకుంది. ఎవరికీ రాన్ని సంస్కృత శ్లోకాలూ, తెలుగు పద్యాలూ, కృతులు నోటికి ధారాళంగా వచ్చును. యాంటీనాచ్ ఉద్యమం కోసం

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

అహోరాత్రములూ శ్రమించే రంగనాథయ్యరు కి చందర్ అనే స్నేహితుడు యుండేవాడు నాటి ఉన్నత అశాస్త్రీయ అభ్యాసాల ధోరణి ని తెల్పేందుకు సరళ ని ఆయుధంగా వాడుకుంటాడు.

రంగనాథయ్యరుని ప్రోత్సాహించేందుకు సరళ రెండు సంస్కరణ శ్లోకాలు రాసి పంపడం ఆమె పాండిత్యాన్ని తెలుపుతుంది. "సృష్టిలో అనాది నుంచి పాపం, పుణ్యం ఒక దాని ప్రక్క ఒకటిగా ఉంటూనే ఉన్నాయి". "విజ్ఞానం ఉదయించే వరకూ, మంచి చెడ్డ ఒక సరసనే పెరిగాయి కదా! మాయ అనేది ఒకటుందంటున్నాను. ఆ మాయ కి, నీతి అవినీతి అనేవి రెండూ రెండు కవల పిల్లలు. మరి మాయ లేని సృష్టి లేదు!", సరళ అన్న ఈ మాటలు ఆమె తాత్విక జ్ఞానానికి నిదర్శనాలు. ఒక వేశ్య అయినా ఎంతటి జ్ఞానాన్ని సొంతం చేసుకున్న సరళ ఔన్నత్యం గొప్పది. వివాహం గురించి 'అంటే ఎవడో ఒక ఛండాలుడికి నేను కలకాలం పూర్తిగా బానిసనై పడివుండాలని మీ తాత్పర్యం' అంటూ వివాహ బంధం లోని అసమానతల్ని ఎండ గట్టింది. "నా బోటి భోగం పిల్లను ఏ మర్యాదస్థుడు పెళ్ళాడతాడో చెప్పండి మరి!" అని సరళ వేసిన ప్రశ్న ఆమె వాస్తవిక ఆలోచనలకి దర్పణం.

వ్యభిచార నిర్మూలన ఎలా సాధ్యమో, ఎలా అసాధ్యమో రంగనాథయ్యరు ఆలోచించలేదు. పుస్తకాల్లోని సిద్ధాంతాలు వల్లె వేయడం తప్ప అవి బతుకులలో వర్తింప చేయడం ఎలాగో ఆలోచించని రంగనాథయ్యరుకి తనని సంస్కరించవచ్చిన సంస్కర్త కి వాస్తవాన్ని బోధించిన నేర్పరితనం సరళది.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

'సౌదామిని' అనే ముత్యాల కథా సంపుటంలోని అసంపూర్ణ నవల. స్త్రీ స్వేచ్ఛ, సాహసం, స్త్రీలకు గౌరవాన్ని కాపాడుకోవాల్సిన అవసరం మొదలైనవాటన్నిటికీ భాష్యంగా నిలుస్తుంది సౌదామిని. 'వయసులో చిన్నదైనప్పటికీ ఆమె భావాలు ఉన్నతమైనవి. మనుషులను జయించిన వాడికున్న గొప్ప గర్వభావం ఆమెకున్నది. ఆమె ఒక నెపోలియన్' 'తరచుగా జరిగేటట్టు రాచరికంలో గాక ప్రేమలో కూడా ఉన్న అధికార చైతన్యం ఆమెది' అన్న రచయిత వ్యాఖ్యలు సౌదామిని ఔన్నత్యాన్ని ఉన్నత శిఖరాలను చేరుస్తాయి. సౌదామిని శుద్ధవిద్య లో ఆరితేరింది. సంస్కృత శ్లోకాల్లో పురాణ జ్ఞానంలో ప్రావీణ్యం గలది. సౌదామిని అనంత స్వేచ్ఛా కామిని.

ఈ విధంగా గురజాడ కథానికల్లోని స్త్రీ పాత్రలన్నీ పాఠకుల మనసు మీద చెరగని ముద్ర వేసేంత ప్రభావితమైనవి. "ఈ సమాజంలో స్త్రీల కష్టాలు గాథలకు కారణం నాకు తెలుసును. తిరిగి వివాహమాడకూడదనే నియమం, విడాకుల హక్కు లేని కారణం, ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యం లేకపోవడం స్త్రీల కష్టాలు గాథలకు హేతువులు" అని అర్థం చేసుకున్న గురజాడ విద్యావంతురాలైన స్త్రీ తన సమస్యలను సమర్థవంతంగా పరిష్కరించుకోగలదని 'ఆధునిక మహిళలు భారతదేశ చరిత్రను తిరిగి రచిస్తారని' విశ్వసించారు, ఈ

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

విశ్వాసమే గురజాడ గారి సాహిత్యమంతటా ప్రతిబింబించింది.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

కృష్ణ పక్షము - ప్రకృతి కవిత్వము

1) ముగ్ధ ప్రకృత్యారాధనము Pantheistic feeling

ఉదా: ఆకులో ఆకునై పూవులో పూవునై

- -

2) పలాయనవాదం వ్యక్తీకరించేందుకు

ఉదా: స్వేచ్ఛాగానము

3) పల్లె కవిత్వం లో భాగంగా 'మైకేల్' లిరికల్ బల్లాడ్స్ పీఠిక లో...

ఉదా: పెత్రిపాటు

4) ప్రణయ కవిత్వం లో భాగంగా

ఉదా: తేటివలపు, ఏల ప్రేమింతును?, నా విరుల తోట...

5) ప్రకృతి లోని ఆత్మ మానవీకరించడం

ఉదా: విరిబోడె, లోకము, తేటివలపు

6) ఉపమానాల కోసం

ఉదా: అన్వేషణము

7) బాల్యస్మృతి స్మరణం ---

8) విషాద మాధుర్యం చే ప్రకృతి పై విషాదాన్ని ఆరోపించడం...

→ కంటికి కనిపించిన ప్రకృతి గాక గుండెకి స్ఫురించిన ప్రకృతినే.

వర్ణన -- Apocalypse
Spiritual Consecration

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad
Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

Q. కృత్రిమాలంకారములకన్న సహజ సౌందర్యము మిన్న మనోహరమైందని వెల్లడించబడెనా ? లేక ప్రత్యేక జీవన సాఫల్యానికి అనాడే పట్టం కట్టబడెనా ? — పింగళి సూరన సుగాత్రీ శాలీనుల కథ ద్వారా చెప్పదలచినదేమో వివరించండి.

Ans:

పింగళి సూరన సుగాత్రీ శాలీనుల కథ

సమకాలీన ప్రబంధాలకు అన్ని విధాలా భిన్నమై విలక్షణంగా భాసిస్తుంది. కృత్రిమాలంకారములకన్న సహజ సౌందర్యము మిన్న మనోహరమైందని ఇటు సుగాత్రి వంటి (స్త్రీ) సౌందర్యపరంగాను అటు "కావ్య కన్య" పరంగానూ కవి వెల్లడించారు. అలాగే కృత్రిమ రాజ భవనాల సౌందర్యం కన్న "ప్రకృతి"లోని సహజమైన సౌందర్యం బాగుందని నిరూపించారు. (x) ~~ఆ యుగమున మహారాజులు చేసే వేడుకలు ఉన్నా సుగాత్రీ శాలీనులే భారతీయ గృహ జీవనం స్వీయంగా కాముకులు చేస్తూ) ప్రత్యేక జీవన సాఫల్యానికి పింగళి సూరన చేతనే నాడే పట్టం కట్టించారు.)~~ 1

ప్రత్యేక జీవన సాఫల్యాన్ని పింగళి సూరన నిజంగా (ప్రేమికుల) మనసులకి చిత్రించారు. అత్త లేకపోయినా నియమించాకనే శాలీనుడు శారదా దేవి పూజకి ఉపయోగపడుతుందని 2

అధిక మోదంబుతో నతడాదరించె
సంతతంబు లేదేక నిష్ఠల దలిర్చు
— — —
నా పూవుదోట నుతికెక్క బెంచెను
— —

అని సూరన వర్ణించారు. ఈ వాక్యాల్లో పని ఇష్టపూర్వకంగా స్వీకరించడం కన్పిస్తుంది. అలాగే

(x) కోటీశ్వరుని కూతురు పేదవాడైన శాలీనుని పెళ్ళి చేసుకోవడం ద్వారా ప్రేమ వివాహానికి సౌందర్యానికి సూరన అనాడే పట్టం కట్టాడు!

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

స్వీకరించిన పనిని ఎంతో నిష్ఠ తో ఏకాగ్ర చిత్తము తో ఎల్లప్పుడూ బాధ్యతాయుతంగా చేయడం పని పట్ల శ్రద్ధ, ఇష్టాల వల్లనే సాధ్యమౌతుంది. కాలినడక కి ఇవన్నీ చేయడం అతనికి పనిపట్ల ఆసక్తి వల్లనే. 'అనితరము పెంచెన' అన్నప్పుడు తల్లి బిడ్డ ను పెంచడం ప్రేమ గా కాక ఎంత మమకారానందంతో పెంచుతుందో కాలినడక కి లోటుగలా పెంచాడనిపిస్తుంది. లోటుపాటు చేయడం సులువైన విషయమేమీ కాదు.

'నీ కెత్తు వేళల నీ కెత్తు బండు వా
మునుపు గాలువలు పండగ నమ్మిట్టి
— — — విరితంబు'

పద్యం ఇందుకు నిదర్శనం.

నీకెత్తేందుకు కాలువలను పండగా తవ్వడం, తప్పాటలు పెట్టేందుకు కట్టె, గుద్దలి, మొదలైన పరికరాల్లో తగిన పరిమాణాలు, ఆకారాలు ఉన్నవాటిని ఎన్నుకోవడం, మొక్కలకు సరైన పాదులు తవ్వడం కాలినడక చేశాడు. అంతేగాక అభిమాన పడకుండా స్వయంగా తానే గంపల్లో ఎరువు తెచ్చి చల్లేవాడు. అట్లు కట్టేందుకు తగిన లోత 3 తావ్వలను తగిన పద్ధతులలో వంచి అట్లు కట్టేవాడు. నారు పోయాల్సిన చోటు నారు పోయడం, కొమ్మ నాటాల్సిన చోటు కొమ్మ నాటడం చేశాడు. అయితే వీటిలో ఏ ఒక్కదాన్ని విసుగు చెందకుండా కాలినడక 'అంత కంతకును హెచ్చు వాళ్ళతోడ ను' అవిరితంబు గా చేశాడనడం లో అతడు ప్రేమైక జీవన సౌభాగ్యాన్ని ఆస్వాదించడం కన్పిస్తుంది. ప్రసన్నాయ వృత్తం లోని వాటికి ఈ పనిలో

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

శ్రమ ఉత్సాహం కలిగించడం శైతుల ద్వారా మనం వింటూనే ఉంటాం. శాలీనుడి లో విగ్రహ సూరన చిత్రించినది ఏదే.

'అంగ పరిచ్ఛేదము నైయొంగడ' శాలీనుడు ఆసక్తి లో ప్రయాణించి తులసి, సేవంతులు, మల్లెలు, సురంగలు ఇత్యాది సర్వవిధాలైన పూల మొక్కలను వ్యవసాయంగమంగా పెంచాడు. సూర్యకిరణాలు 4
ఎక్కడా సోకడానికి కూడా వీలు లేని దట్టమైన నీడ లో, పుప్పొడి లో నుండి, మకరందపు జల్లు లో, చల్లదనము కల్గిన సర్వశోభా సంపన్నంగా ఉన్న ఆ పూదోట ను చూసిన శాలీనుడు మనసు లో అమితానందాన్ని పొందాడు. తాను కష్టించి సాగు చేసిన పొలం పచ్చగా ఎదిగితే ఏ రైతుకైనా ఆనందం లో మనసు నిండి పోతుంది. అలాంటి సగటు రైతును శాలీనుడు లో విగ్రహ ప్రతిబింబిస్తున్నాడు.

శ్రమైక జీవనమే పుట్టుకతో శాలీనులని చూపాలి దగ్గర కు చేర్చినట్లు గా చిత్రించడం సూరన సాధించిన వైవిధ్యత. 5
లోకమున్న భర్త వాత్సల్యము శ్రమ లో తాను పాలుపంచుకోవాలనే తపన లో సూరన చివరికి తన సిగ్గు ను వదలించి తానూ తోట పనుల్లో దిగుతుంది.

కృత్రిమాలంకారములు లేని సహజ సౌందర్యమే ముఖ్యమని పరమైందని వెల్లడించడానికి కవి ఈ విగ్రహ ఆవిష్కారం చేసింది.
తాను సౌందర్యం చేయడానికి భర్త ఒప్పుకోకపోయినా బలవంతంగా 6
పనులు అందుకోవడం లో సూరన కూడా ఇష్టపడి పనిచేయడం కన్పిస్తుంది. పని కి ఆభరణాలు అడ్డం కాబట్టి 'నా ముద్దుటిల్లు [illegible] నిగ్గి' చీరను పరిచుట్టు చుట్టుకొని పనిలోకి దిగింది.

సమకాలీన ప్రబంధాలలో నాయికలను వివిధ ఆభరణాలలో మిక్కిలిగా అలంకరించిన కృత్రిమ సౌందర్యాన్ని

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

అందునా నాయికల నీచుల సౌందర్యాన్ని మాత్రమే విపరీతంగా వర్ణించారు. కాని సూరన ఈ సందర్భంలో ఇలాటివి చూపక మామూలు రైతు మహిళ నిరలంకృత సహజ సౌందర్యాన్ని అందునా శ్రామిక చలత్సౌందర్యాన్ని వర్ణించడం సహజ 7 సౌందర్యం మన్ను మహోన్నతమైందని చాటేందుకే.

" కొరరెంత్లు జమిదలు ముక్కంతల నిడంగ
దట్టు బొట్టు గద్దెంటు దవ్వి దవ్వి
ప్రేగైన పెలుదు బల్లిడి కలంపంగ
పడి నిట్టునిట్టును నడచి నడచి
చెమటను కప్పుకుని చెలువు ఒద్దంబులై బర్వ
మళ్ళను మడవలు మార్చి మార్చి
నడుము వీడిపోయి నకనకలు గుడువ, నిం దేని
పున దగు మొలకలు మెలసి మెలసి
బుజము చెమట బొట్టు వింతగ గ్రమ్ముకొనగ గోడ
గాముడు మేనొప్పు, సారెకు గొప్పు వదల
నెమిటుకై పైన దామున్న యేగి యేగి
మొల్ల పూలు నాచి సిందిపోసు మెసగ "

ఈ పద్యం లో సుగాత్రి సహజ నిరలంకృత చలత్సౌందర్యం సరసంగా ఆహ్లాదకరంగా ఉంటుందిగాని తర్వాతి ప్రబంధాల్లో వలె మితిమీరిన అసభ్య అసహ్య వర్ణనలా కన్పించదు.

తన పనుల్లో సాయపడేందుకు వచ్చి బిచ్చి రాలే చేస్తున్న భార్యను శాలీనుడు 'వెళ్ళిపదమా! ఎంత మాత్రమున

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

నెలకొంగెడు దాచవ్వ గావ్వ, నీవు దాటు పూల కెంత దూరం మోసటాం!
అంటూ తన కన్నతల్లియైన మల్లమ్మతో ఆమె నుదుట చెమట బిందువులు
తుడవడం పరస్పరం లాలించి ప్రేమించే గ్రామీణ జీవుల పరస్పర 8
ప్రేమానురాగాలకు, శ్రమైక జీవన సౌందర్యానికి పట్టం
కడుతుంది.

నాటి ప్రబంధాల్లో అధికంగా ఆకాశ హర్మ్యాల్లాంటి
రాజభవనాల గొప్పలు, వాటి కృత్రిమ సౌందర్యం మధ్యనే మానవ జీవిత 9
చిత్రణ జరిగేది. కవి సూరన ఈ కథలో ప్రకృతి సహజత్వం
మధ్యనే నడిపించాడు.

ప్రతీకాత్మకత, (ఇది ప్రతీకవాదం నుంచి పుట్టాలా
భిన్నమైంది, దానితో ఏ సంబంధం లేనిది) లేదా రసాస్వాద
ప్రాధాన్యం దృష్ట్యా చూస్తే ఇందులో సహజ సౌందర్యానికే పట్టం
కట్టడం కన్పిస్తుంది. ప్రబంధ ప్రక్రియ వర్ణనకు పెట్టింది పేరు. శబ్దార్థ
అయితే నాటి ప్రబంధాల్లో అధికంగా అర్థరహితమైన అలంకార ప్రయోగాలు
మితిమీరిన వర్ణనలు పెరిగి పోయాయి. సూరన ఇలాంటి ఆడంబర
అలంకారాలు కావ్యానికి సౌందర్యాన్ని పెంచక పోగా కావ్య సహజ సౌందర్యాన్ని
మరుగున పడేస్తాయని భావించాడు. అనవసర అలంకారాల భారం వల్ల
కావ్యానికి మేలు కన్నా కీడే ఎక్కువని తలచాడు. అందుకే సుగాత్రీశాలీనుల
కథలో వాడుకొన్నాడు. శబ్దార్థాలంకారాలను మాత్రమే సమయోచితంగా 10
ప్రయోగించి మిగిలిన కథంతా రమణీయమైన స్వభావోక్తి లోనే నడిపించాడు.
తన ఈ భావాన్ని కవి తన పద్యాల్లో రచన చేయడం
మాత్రమే గాక కథ లోని పాత్రల ద్వారా కూడా ప్రతీకాత్మకంగా
చెప్పడం విశేషం. సుగాత్రి కావ్యకన్య అయితే ఆమె సహజ
సౌందర్యం చేతనే ఆదరింపబడినట్లు చూపడం కావ్యపు సహజ

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

సౌందర్య మధుర మనోహరాల్ని చూపించడమే. కథ చివర్లో ఏ గౌరీ దేవియో సావిత్రీ దేవియో ఆశీర్వదించినట్లు గా గాక సరస్వతీ దేవి ఆశీర్వదించినట్లు గా కవి చిత్రించడం లో ప్రబోధాత్మకత కు బలం చేకూర్చే అంశం.

ఈ కథ లో నాయికా నాయకుల్ని ఎన్నుకోవడం లోనే కవి ప్రత్యేక జీవన సౌభాగ్యాల పట్ల అభిమానం కన్పిస్తుంది. భరతుడి వర్గీకరణ ప్రకారం దివ్యపాత్ర గాని, దివ్య-మానవ పాత్ర గాని, మానవ పాత్ర గాని ఇలా మూడు ప్రకృతులు ఉంటాయి. సమకాలీన ప్రబంధాల్లో మానవ పాత్రలు నాయికా నాయకులు కావడమే అరుదు. ఒకవేళ మానవపాత్రలు నాయకులైతే అప్పుడా వారిని గొప్ప రాజులు గానో లేదా గొప్ప బ్రాహ్మణ వంశం వారిగానో చిత్రించేవారు. ఇక మానవపాత్ర గా సామాన్య అయితే గొప్ప రాజు గా, రాజవంశం గా చిత్రించబడేది. కాని పింగళి సూరన ఈ కథ లో సమకాలీనుల కంటే 11
ముందుకు పోయి పొలం పనులు చేసే సామాన్య రైతు ను, భర్త కు తోడు గా ఉంటూ మెచ్చిన ఉత్సాహం లో పొలం పనులు చేసే రైతుమహిళ ను నాయికా నాయకులు గా స్వీకరించి రాజే కాదు రైతు అయినా నాయకుడే అనిపించారు. రాజకుమారి, రత్నాభరణాలు ధరించిన ఆమె కన్నా రైతుమహిళ, ఆమె సహజ సౌందర్యాలు కృత్రిమ సౌందర్యం కన్నా నిగ్గు తో ఆహ్లాదకరమైనవని నిరూపించారు.

సమకాలీనుల కథ లో పింగళి సూరన ఇలా 13
ఆడంబర కృత్రిమాలంకారాల కన్నా సహజ సౌందర్యమే మధురమనోహరమైందని డిక్కైతే చాటి చెప్పారు. ఇటు ప్రత్యేక జీవన సౌభాగ్యం సాటిలేనిదని సమకాలీనుల కంటే ముందుగా సూరన ఆధునిక భావాలను సమకాలీనులు అంతా మెచ్చకపోయినా ఆధునికులు గుర్తించి గౌరవిస్తున్నారు.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

గ్రామీణ మహిళ సహజ సౌందర్యానికి ప్రతీక

నిరలంకృత సుగాత్రి లో (అందుకు ఎదురుగా అలంకృత సుగాత్రి ఉన్నప్పుడే) తీవ్ర విరహాన్ని అనుభవిస్తున్నప్పుడు కూడా సూరన చక్కగా వర్ణించారు. నిజానికి ఇక్కడ ప్రత్యక్షంగా కళాపూర్ణోదయం లో పాల్కి సహజ నిరలంకృత సౌందర్యాధిక్యతని కవి స్పష్టం చేసి 12
చూపారు. ఎదురుగా ఉన్నది తాను విరహం పొందుతున్న స్త్రీయే కాదు సాలినడి లో ఏ బలమూ లేదు. అందుకు కారణం ఆమె అలంకృతయై ఉండడం, అతని మనసు కోరుకుంటున్నది విరహం పొందుతున్నది ఆమె నిరలంకృత రూపం లో, ఈ [illegible] పాల్కి స్థితి ని కవి

"అది యొక యింటిముంగిట నరయంగ నైటుగ యాలత తత్తఱికన
మది గడు నాటుచున్న ప్రథమంపు దదాకృతి యొప్పిదంబు లా
చెదరిన వన్నె, యా నుదుటి చెయ్యి ఘనత్వర, యా విలోకి, యా
పదిలపు ప్రేమ యా రతుల భంగులు కాల విరాళి గొల్పగన్."

పద్యం లో రమణీయంగా చిత్రించారు. పాద సంవాహనాలు సల్పుతున్న సుగాత్రినే మాత్రం పట్టించుకోకుండా లోకం లో ఊహిస్తున్నప్పటి ఆమె సహజ సౌందర్యాన్ని తలచుకోవడం ఉండడం ఆ సహజ సౌందర్యానికి అతనెంతగా ఆకర్షితుడయ్యాడో తెలుపుతుంది.

మాక్సిం గోర్కీ 1934 ప్రథమ సోవియట్ రచయితల సమావేశం లో

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

Gist

1) Intro → సమాజ సౌందర్యం < స్త్రీ సౌందర్యం, కావ్య ", ప్రకృతి " ఆత్మైక → శైలజ, శైలజ మహేశ్, నాయికానాయకులు

2) ఆత్మైక ... ప్రేమికుల మనసెరిగి ... "అధర మోదంబులో..."
అనగా చెంచెన తల్లి బిడ్డని ప్రేమగా కాక మానసిక ఆనందంలో

3) తొలిచూపు సలుపుగాదు .. "నీకొత్త వేళల ..." వినసు చెందక
అంతకంతకు పెచ్చు పెరిగే ... ఆలింగనంబు ... ఉత్సాహం వల్ల ప్రేమ తెలియు

4) అంగపరిచేదము తెలియక " వివిధ భావములలో హృదయరంగమంటూ
... సుక్షేత్రాలు పూరబడలేకలే ఇట్టుగా ఆగడు పెంచి ... మానసికానందం ...
... సగటు శైలజ

5) కాలీక ప్రేమ దంపతుల్ని దగ్గర చేయడం (6) " సామాజిక సౌందర్య కల్పనం, సౌకుమార్యం వల్లనూ ముఖ్యుగనబడి చెప్పే అవకాశం "

6) సూక్తి చలత్సౌందర్యం " తొలగింపు జనుదోయి ... "

7) " ఎంత మెప్పించ తెలిసింది ... " పరస్పరం కలిసి ప్రేమించే ప్రేమజీవులు
పరస్పర ప్రేమానుభూతులు

8) రాజభవనాలు శృంగార కార్యాలు కాక పచ్చని ప్రకృతి

9) శమాస్వాదం -- స్వభావోక్తి -- పద్యాల్లో + ప్రతీకాత్మకంగానూ
సరస్వతీ దేవి ... బలమైన ఊరు

10) కృత్రిమ / అలంకారయుతల సూక్తి వదిలే ఉన్నా ఆమె నిరలంకృతల రూపంలో
కాలేనుడి వికసం

11) దివ్య, దివ్య-మానవ, మానవ పాత్రలు --
మానవ పాత్రలయితే రాజు / రాణి కాని సూరన శైలజ & శైలజ మహేశ్
ఆటవి నాయికా నాయకులు ఎంపిక లోనే ఆ. జీ. సౌం. & పట్టం గట్టాడు

12) ముగింపు → సమాజ సౌందర్యం + ఆత్మైక జీవన సౌందర్యం
రెండూ ఒక కాలం లా చిత్రించాడు

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

APPOINTMENTS	PHONES TO MAKE	PRIORITY

సినారె "ఆధునికాంధ్ర కవిత్వము" లో పాశ్చాత్యుల & మరి వచ్చే విప్లవాలు

కాల్పనికోద్యమపితామహుడైన రూసో ప్రతిపాదించిన Revolutionary Naturalism (ప్రకృతివిశ్వాసం పునరుద్ధరణవాదము), Humanism (మానవతావాదము) పాశ్చాత్య కాల్పనికోద్యమానికి తాత్విక పునాదులు. రూసో "Social Contract" మానవులందరూ సమానులని ప్రతిపాదించింది. రూసో "స్వేచ్ఛావాదం" ప్రజాస్వామ్యతత్త్వాన్ని ఉద్బోధించింది.

ఆంగ్లేయ కాల్పనికోద్యమం పై రూసో మానవతావాదం బలమైన ముద్ర వేసింది. షెల్లీ, వర్డ్స్‌వర్త్, కోలరిడ్జ్ మున్నగువారు రూసోను ఆదర్శప్రాయం గా ఆరాధించారు

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

12
MAY
FRIDAY

PRIORITY	PHONES TO MAKE	APPOINTMENTS

లో / చిత్రించటంలో కూడా ప్రభావిత
పని చేసింది.

భాగవతంలో ప్రహ్లాదోపాఖ్యానంలో
ఉద్దేశితమైన పెళ్ళిపాటలలాంటి నాయికానాయకుల
చిత్రణలో, కూడా ప్రభావం చెరగని ముద్ర
వేసింది.

కావ్యాలకు కథలు ప్రకృతివర్ణనల
అవినాభావసంబంధమును ఆకల్పనగా వర్ణించడానికి
కూడా సిద్ధాంతాలే ~~ఆత్మసంస్థితులుగా~~ పనిచేశాయి.

2000 MAY 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad
Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

APPOINTMENTS	PHONES TO MAKE	PRIORITY

కాల్పనిక కవులు ఆధ్యాత్మిక ప్రతీకాత్మకంగా

కల్పన (imagination) & అనుభూతివాదం చెప్పారు.

ఆదర్శాన్ని అద్భుతత్వాన్ని సమర్థించుకున్నారు.

కైవల్యంలో శ్రీ ఆయన 'ప్రకృతి' ని రహస్యాలు పైకి

తెచ్చారు. స్వేచ్ఛా స్వప్నాలు & మార్మికత చెప్పారు.

అనుభూతి తీవ్రతలు & వేదనం చెందారు.

కాల్పనిక కవిత్వ లక్షణాలు :

"To see a world in a grain of sand
A heaven in a wild flower
To hold infinity in the palm of the hand
And eternity in an hour —"

— బ్లేక్

తెలుగు కాల్పనిక కవిత్వ ప్రధాన గుణాలు

1) ప్రకృతి ప్రేమ 2) స్త్రీ చైతన్య పునరుద్ధరణ

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

15
MAY
MONDAY

PRIORITY	PHONES TO MAKE	APPOINTMENTS

3) ప్రాచీనత్వము 4) అంతర్ముఖత్వము
5) అద్భుతత్వము 6) సాంప్రదాయ విరోధత్వము.

ప్రకృతి ప్రీతి

ప్రకృతి ని సంప్రదాయవాదుల్లో లాగా భావనాత్మకం గా చూడడం లా వర్డ్స్‌వర్త్ ది ఆరాధన దృష్టి. ఆయనకి ప్రకృతి కేవలం బాహ్యసౌందర్యమైనది కాదు అది దివ్యనిధానం. షెల్లీ కి కీట్సు కి ప్రకృతి సౌందర్యాత్మకమని భావించారు. కొందరు ప్రకృతిని ~~Apocalyt~~ Apocalypse (భగవత్ సాక్షాత్కారం) గా తలచారు. ఆయనకి మనం నిత్యం చూసే కొండలు, గుట్టలు, నదులు, తరులు, పశువులు, పక్షులు అన్నీ సౌందర్య మూర్తులు గా సాక్షాత్కరించినవి.

2000 MAY 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Downloaded at : ourstudycircle.in

84

APPOINTMENTS | PHONES TO MAKE | PRIORITY

16 MAY TUESDAY

వర్డ్స్‌వర్త్ మానవులను కూడా ప్రకృతిలో దర్శించాడు. అందుకే వాల్టర్ రాలే "He saw men and women as trees walking" అన్నాడు. వర్డ్స్‌వర్త్ ప్రకృతి తత్వ విధానానికి నిదర్శనమిది.

"To me the meanest flower that blows
Can give thoughts that do often lie
too deep for tears"

[అతి సామాన్య మైనదైనా పుష్పాలు జీవన మర్మాలను భాసింపజేస్తాయని వర్డ్స్‌వర్త్ అభిప్రాయం.]

ప్రకృతిని ఆధ్యాత్మికంగా కాక ప్రకృతి సందర్శనం వల్ల మానవులలో కలిగే మనః ప్రవృత్తులను వాటి పరిణామాలను ప్రతిఫలింపజేయటంలో ఆయన ప్రత్యేకత.

2000 JUNE 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad
Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

కాల్పనిక ఆదర్శవాదం = Romantic Idealism

17
MAY
WEDNESDAY

PRIORITY	PHONES TO MAKE	APPOINTM ENTS

ప్రణయ తత్త్వము

కాల్పనిక కవులలో షెల్లీ, కీట్సు, బ్రౌనింగ్ ముఖ్యులు ప్రణయ తత్త్వాన్ని రసవత్తరంగా ప్రతిపాదించారు. వీరు ప్రతిపాదించిన కాల్పనిక ఆదర్శవాదానికి వీరి ప్రణయ సిద్ధాంతానికి ప్లేటో తత్త్వమే మూలాధారం.

స్త్రీ పురుషుల ఆత్మలు ఒకే అఖండాత్మయొక్క ఆ అఖండాత్మ రెండుగా విడివడి స్త్రీ పురుషులు ఏర్పడ్డారని చివరికి ప్రణయ సూత్రం ద్వారా స్త్రీ పురుషులు మళ్ళీ ముడివడిపోయినప్పుడు — అప్పుడు ఆ ఖండాత్మలు [illegible] నూతన [illegible] అఖండాత్మగా — అఖండత్వం సిద్ధిస్తుందని ప్లేటో తత్త్వము.

ఈ ప్లేటో తత్త్వాన్నే కాల్పనిక కవులు ఆదరించింది. షెల్లీ ప్రేయసిని "Spirit's sister" అనడం వెనుక రహస్యం ఇదే. షెల్లీ తన "Love's Philosophy" లో ఈ ప్రణయతత్త్వాన్ని ఇలా ప్రతిపాదించాడు.

2000 MAY 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

✓ రొమాంటిక్ కవులైన షెల్లీ, కీట్సు, బైరన్ మొదలైన కవులు ప్రణయతత్త్వం రసవత్తరంగా ప్రతిపాదించిన కవులు. వీరు దర్శించిన రొమాంటిక్ ఆదర్శవాదం కి ప్లేటో తత్త్వం మూలం. స్త్రీ పురుషుల ఆత్మలు మొదట అఖండంగా ఏకంగా ఉండేవని ఆ ఆత్మలే తర్వాత రెండుగా విడిపోయి స్త్రీ పురుషులుగా రూపొందినవి మరల వీరిద్దరు ప్రణయసూత్రం లో ముడివడి పోయినప్పుడు ఆ రెండాత్మలకే ఏకరూపం కలుగునని ప్లేటో తత్త్వము. ఈ తత్త్వమునే రొమాంటిక్ కవులు ప్రతిపాదించినది. షెల్లీ ప్రేయసిని 'Spirit's sister' అని సంబోధించుటలో ఈ తత్త్వమే అభివ్యక్తమౌతుంది. ఈ ప్రేమతత్త్వాన్ని షెల్లీ 'Love's philosophy' గేయం లో చక్కగా ప్రతిపాదించెను.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

19
MAY
FRIDAY

PRIORITY	PHONES TO MAKE	APPOINTMENTS

"The fountains mingle with the river
And the river with the ocean
The winds of heaven mix forever
With a sweet emotion
Nothing in the world is single
All things by a law divine
In one spirit meet and mingle
Why not I with thine?"

[illegible] [illegible] ప్రేమ [illegible] [illegible] చేయలేదు. ఆమె [illegible] [illegible] గా స్వీకరించాడు. మానవులకు [illegible] గా [illegible] వారికి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] వారు విశ్వసించారు.

2000 MAY 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

APPOINTMENTS	PHONES TO MAKE	PRIORITY

షెల్లీ పాటల క్రింద ఉండలేక లేదా పురుష జీవితం ప్రణయ శక్తి చేత భగవంతుని. భగవత్ శక్తిలో లీనమౌతుందని ఇది అభిప్రాయం — షెల్లీ లాగ కాల్పనిక కవులు స్త్రీత్వం సంయోగ సుందర ప్రణయాన్ని దర్శించలేదు. ప్రధానంగా వియోగ శృంగారము ను విషాద మాధుర్యమును పీడ-చిత్రించారు.

"Our sweetest songs are those that tell of saddest thought"

— షెల్లీ

లాక్షణికులు దశావస్థలని చెప్పిన "చక్షూరాగమనస్సంగాలు" దశలలో ఏవి చక్షూరాగమును, మనస్సంగమమును, ప్రలాపం (పిలుపు) ను ద్వైవిధ్యంగా చెప్పారు. పూర్వ సంప్రదాయంలో ఇవి సంయోగ శృంగారానికి ప్రాణాలైతే / సోపానాలు మాత్రమే. ఇటువంటి వీటికి ప్రాధాన్యమివ్వటంలోనే

కాల్పనిక కవుల ప్రత్యేకత ఉంది.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

22
MAY
MONDAY

PRIORITY	PHONES TO MAKE	APPOINTMENTS
అద్భుతత్వము		

Romance శబ్దానికి అర్థం 'అద్భుతం'. వీరికి కవి భావన, ఊహలకు అపార స్వేచ్ఛ నుండి విముక్తి పొందాలని, ఎక్కడో ఏ సంధ్యాసీమలో - ఒంటరిగా తెల్లని గువ్వలా ఎగిరిపోవాలెనని కాల్పనిక స్వప్నాలు కంటుంటారు. కాలరిడ్జ్ అద్భుతత్వాన్ని ప్రతిబింబించే రచనలు చేశారు. Lyrical Ballads లోని కాలరిడ్జ్ రచనలు అద్భుతరసాత్మకాలే!

స్వేచ్ఛా ప్రియత్వం — బైరన్
మానవతావాదం / ఆదర్శవాదం — షెల్లీ
సౌందర్యారాధన — కీట్సు
పల్లెల సౌభాగ్యం — బర్న్స్

A thing of beauty is a joy for ever
— Keats

2000 MAY 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

APPOINTMENTS	PHONES TO MAKE	PRIORITY

మానవతా వాదము

ఈ దృక్పథం సంపూర్ణమైన సాంస్కృతిక తత్వం ప్రసాదించింది. కులమతభేదాల్ని మూఢవిశ్వాసాల్ని పెళ్లగించి ఖండించింది. మానవులందరికీ స్వేచ్ఛ, సౌఖ్యాలు ఉండవలెనని ఎలుగెత్తి చాటినది. వ్యక్తిస్వేచ్ఛను బలపరిచింది. అంధవిశ్వాసాలకు స్వస్తి చెప్పి విజ్ఞాన చక్షుస్సు అందించింది. శాస్త్రీయ దృక్పథాన్ని పెంపొందించింది. వాస్తవికత కు పట్టాభిషేకం చేసింది.

2000 JUNE 01 02 03 **04** 05 06 07 08 09 10 **11** 12 13 14 15 16 17 **18** 19 20 21 22 23 24 **25** 26 27 28 29 30

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

PRIORITY | PHONES TO MAKE | APPOINTMENTS

ఆంతర్యచిత్రణము

భావకవిత్వమునకు ఆంతర్యచిత్రణము ప్రధానగుణం.

దీనివల్ల భా.క. కి క్రింది లక్షణాలు చేరాయి.

1) స్త్రీ శరీరపు బాహ్య సౌందర్యానికి బదులుగ అంతస్సౌందర్యం గుణసౌందర్యం చిత్రించే వర్ణనలువచ్చాయి.

2) కవి తనకి నచ్చిన స్త్రీని: ప్రేయసిని దేవతగా తలచుకొని పెద్దగా వెల్లడించుకొన్నాడు.

3) ప్రకృతి వర్ణనలలో బాహ్య విషయాలకి బదులుగా సుకుమారమైన సౌందర్యతత్వం నిర్దేశించారు. అంటే చర్మచక్షువులు చూడని ప్రకృతి గాక మనోనేత్రాలకి భాసించిన ప్రకృతియే వర్ణితమైంది.

4) ఆధ్యాత్మికతత్వం, ఆరాధనతత్వం వంటివి చోటుచేసుకున్నవి. అంతశ్చేతనములోని చైతన్యాలు వాదనలు ప్రేరణగాని వెలువడింది.

5) సామాజిక నైతిక సంప్రదాయాలకి బదులుగా స్వేచ్ఛాప్రణయాన్ని

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

88

25
MAY
THURSDAY

APPOINTM ENTS	PHONES TO MAKE	PRIORITY

ఆత్మీకరించడం కూడా ఉన్నది.

6) కవి తన అనుభవాలను ఇతరులవిగా అనుభవించి

తన వ్యక్తిత్వాన్ని విస్మరించాలి, ఇతరుల సుఖదుఃఖాలను

తన్మయీభావస్థితి ఏర్పడాలి. దీన్ని Keats

'Negative capability' అన్నాడు.

2000 JUNE 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

26
MAY
FRIDAY

PRIORITY	PHONES TO MAKE	APPOINTM ENTS

ప్ర) "అభ్యుదయ రచయితల : విప్లవదృష్టి"

అనే వ్యాసం లో అభ్యుదయ రచయితల మీద విప్లవం

తెచ్చినటువంటి ప్రభావం పరిశీలించండి. "వీరు తెచ్చిన

విప్లవం సామాజికమైనది, సాహిత్యానికి సంబంధించినది.

సాహిత్యం పట్ల భావోద్వేగం పరిగణించే దృక్పథం మీద

వీరు తిరగబడుతున్నారు. వీరి రచయితలకు ప్రజలే

ప్రమాణాలు. కొత్త రాగాలవల్ల సాహిత్యానికి దూరమై

-పోయిన ప్రజల జీవితాలను మళ్ళీ సాహిత్యంలో చిత్రించాలని

అనుకున్నారు. వీరి రచయితలు వాదిస్తున్నారు."

ఈ "కొత్త రాగాలలో" సాహిత్య చరిత్ర

సమస్తం కలిసి ఉంది.

మార్క్స్ చెప్పిన ఆర్థిక

దృష్టి సంబంధం అన్వయించారు. [illegible]

సమాజంలో [illegible] పరిణామాలు సమస్త ఉండాలి.

2000 MAY 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

APPOINTMENTS	PHONES TO MAKE	PRIORITY

ఇందువలన ఏనాడు వర్గభేదాలు లేవు. ప్రజల జీవితాలనుండే పాటలూ కథలూ వెలువడ్డాయి.

తర్వాత బానిసయుగం వచ్చింది. ఈ యుగంలో యజమానులు బానిసల నోళ్ళనొక్కి సారస్వతమును తమవైపు తిప్పుకున్నారు.

తర్వాత వచ్చిన జమిందారీ యుగంలో సారస్వతం జమిందారుల చేతిలో కీలుబొమ్మైపోయింది. విధేయులైన కవులు రాజుల్నీ భోగుల్నీ ఆశ్రయదాతలుగా చేసికొని రచనలు చేశారు. ప్రజలు తెరమరుగున పడిపోవాల్సి వచ్చింది.

తర్వాత వచ్చిన పెట్టుబడిదారీ యుగంలో సారస్వతం పెట్టుబడిదారుల అభిరుచి ప్రకారం మారిపోయింది. ధనికుల, భూస్వాముల అధికార వర్గాలు ; వారి జీవితాలు, సమస్యలు కావ్యవస్తువులై పోయాయి.

శ్రామిక పోరాటాలు వీరి పిడికిటిలో ఉన్నందున

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

29
MAY
MONDAY

PRIORITY	PHONES TO MAKE	APPOINTM ENTS

ప్రారంభమైన ప్రజల సాహిత్యానికి మార్క్సిజమే ఆధారం
ప్రస్తుత సమాజం లో శ్రామిక వర్గ చైతన్యం మార్క్సిజం
గా విప్లవాత్మకమైన సాహిత్యంలో నాటి కవుల
సమస్యలు చర్చించారు లక్ష్యం ప్రతిఫలించింది
అదే సాహిత్యం అభ్యుదయ సాహిత్యమని అన్నారు
అభ్యుదయం. మార్క్సు ప్రతిపాదించిన చారిత్రక
భౌతికవాదం (Historical Materialism) అనే
అన్న 'కార్మిక వర్గాల' వెనుక సిద్ధాంతం ఉంది.

2000 MAY 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

Q. చారిత్రక - సామాజిక దృక్పథం లో ప్రస్తావించండి.

పరదా పద్ధతి మార్చిరే కలికి గుప్పల వాసి యంగళ్ళయం
దరు మాంగళ్యము లమ్మి లాటచట వమ్ముల్ వచ్చె మధురా
యుర గండాండు మహేంద్ర వైభవములన్ నాంధ్రక్ష్మా మండలి
స్ఫూర్తి పాలించిన నాటి పెద్దల దలంపన్ మేను గంపించెడిన్.

Ans: క్రీ.శ. 20 వ శతాబ్దంలో జాతీయోద్యమ నేపథ్యం లో పూర్వ వైభవ సంకీర్తనను పునః పునః ప్రస్తుతిస్తూ గుర్రం జాషువా గారి 'గబ్బిలం' లోని పద్యమిది.

గుర్రం జాషువా గారి 'గబ్బిలం' కాళిదాసుని మేఘ సందేశము వలె సందేశ కావ్యము. అయితే దళితుడైన ఒక దళితుని మనోవేదనను పరమేశ్వరునికి గబ్బిలం చేత సందేశం పంపించే నెపంతో కవి దేశారాధన చేయడం ఈ కావ్యం లో ప్రధానాంశం. కవే స్వయంగా "నిజముగ కర్తని యుద్దేశ్యము దేశారాధన" అని తెల్పడం ఎందుకు నిదర్శనం. శివుని వద్దకు వెళుతూ దారిలో దర్శించవలసిన ప్రదేశాల ను, వాటి గొప్పతనాన్ని వర్ణిస్తూ పుణ్యక్షేత్రాలు గురించి వర్ణించే సందర్భంలో ఈ పద్యం వస్తుంది. విజయనగర సామ్రాజ్య సంపద ప్రాభవాన్ని వర్ణిస్తూ అంగళ్ళలో బహిరంగంగా ... తెల్పాడు. ఆనాడు శ్రీకృష్ణదేవరాయలు మహామాత్యుల ను ... ఆంధ్ర భూభాగాన్ని మహేంద్ర వైభవం లో పరిపాలించిన ఆ గొప్పదనాన్ని తలచుకున్నంత మాత్రాన శరీరం పులకాగ్రాలతో కంపించిపోతుందని పద్య సారాంశం.

క్రీ.శ. 16 వ శతాబ్దం లోని దాంపత్యాల్లో

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

హంపి నగరం రాజధానిగా శ్రీకృష్ణదేవరాయలు విజయనగర
సామ్రాజ్యాన్ని సర్వరంగాల్లో కీర్తిశిఖరాన్ని అందిస్తూ వైభవోపేతంగా
పాలించిన దేశచరిత్రలో ఆ కాలాన్ని సువర్ణాక్షరాలతో
లిఖింపదగినది. దాన్ని స్మరించడమే ఈ పద్యంలో ఉంది.

నిజానికి ఈ పూర్వవైభవ స్మరణ అంతా
జాతీయోద్యమానికి ఊపు నిచ్చిందని. బ్రిటీషు వారి పాలనలో
భారతీయ జాతి అవమాన భారంలో కృంగి పోయి ఉంది. నిరాశామయమైన
స్తబ్దత కి గురై ఉంది. ఈ భావాలు పోగొట్టి ఆత్మవిశ్వాసం
కలిగించడానికి, వలసవాద చరిత్రకారులు భారతదేశం బలహీన
మైందని చూపడాన్ని ప్రతిఘటించడానికి జాతీయ చరిత్రకారులు
ఒకప్పుడు మనదేశం చాలా గొప్పదని రచనలు చేశారు.
గత్రం జాతీయవాదం మీద ఆ ప్రభావం పడింది. అందువల్ల ఆధునిక
కవులు చేసిన దేశవైభవ సంకీర్తన అంతా జాతీయోద్యమంలో భాగమైన
పూర్వవైభవ సంకీర్తనమే.

బ్రిటీషు వారు తాము రాకముందు భారతదేశం
అనేక చిన్న చిన్న రాజ్యాలుగా ఉండేదని తామే సమైక్యత పాలన తెచ్చామని
అసలు భారత జాతీయత సృష్టికర్తలు తామేనని చెప్పుకొన్నారు.
నాటి వలసవాద చరిత్రకారులు తప్పించి ఇతరులెవ్వరూ దీని అంగీకరించలేదు

ఇంకెందరు జాతి గా భారతదేశం ఎప్పటి నుంచో
ఉందని దాన్ని వ్యక్తం చేసే అవకాశం ఇచ్చింది ఆంగ్లేయులే అన్నారు.
ఇందుకు ఉదాహరణగా క్రీ.శ. 300 ప్రాంతం లోని గుప్తుల కాలం
లోని కాళిదాసు ని మేఘసందేశం లో దేశవర్ణన ఉండటాన్ని చెబుతున్నారు.

జాషువా ఆ కాలాన్ని ఈ మేఘసందేశం మనస్సులో
ఉంచుకొని రాశారు. అందువల్ల గబ్బిలం లో కవి పూర్వవైభవ సంకీర్తన
ద్వారా జాతీయతా భావ పునరుద్ధరణ చేశారని చెప్పవచ్చు.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

Q. రాజకీయ దృక్పథం లో వ్యాఖ్యానించండి.

పూర్వవైభవ సంకీర్తన చేయడం ద్వారా జాతి కి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని, నూతన శక్తిని అందించి తద్వారా జాతీయోద్యమానికి కొత్త ఊపిరి ఊదడమే రాజకీయత సింహభాగమ్ము గుర్తించాల్సినది 'గబ్బిలం' లోని పద్యమిది.

(x) ఇంతటి ఘనచరిత్ర మనది అని గుర్తు చేసి తద్వారా భారతీయుల్లో అభిమానాన్ని పెంపొందించి అంతటి గొప్పతనం గల మనం ఇప్పుడిలా బానిసలుగా జీవించడం ఏంటని ప్రతి భారతీయుడూ పౌరుషం తెచ్చుకొని స్వాతంత్ర్యం కోసం పోరాటస్ఫూర్తి తెచ్చుకుంటాడని

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

Q. ఆల్పీయత దృక్పథం లో వ్యాఖ్యానించండి.

హృదయము వేగి లోకమనసయి ఇది మోక్షల బుద్ధిమంటుగా
సుదయము తోర్పుగా నడచుచుండు సనాతనధర్మ ధేనువుల
పొదుగు విడుమ పేదల అభాగ్యపు (శ్రీ) గలవారి యాజ్ఞలో
బెదరి గడప్పుకాల కరవిందభవ ప్రముఖామృతాంధసుల.

Ans: ఇది గాంధీగారి హరిజనోద్ధారోద్యమ ప్రభావాన్ని ఇటు ధనిక-పేద అంతరత్వాన్ని మార్చేటట్టు భావజాలాన్ని తెలుపుతున్న ఈ పద్యం గుర్రం జాషువా గారి 'గబ్బిలం' కావ్యం లో ఆధునికత్వం లాంటి ఆల్పీయతా పద్యం.

జాషువా గారి 'గబ్బిలం' కాళిదాసు 'మేఘసందేశం' వలె సందేశకావ్యం. ఇందులో ఒక దళితుడు తన మనోవేదన ను 'శంకరునకు నా సందేశము' ను ఒక గబ్బిలం చేత కైలాసానికి పంపిస్తాడు. ఆ దళితుడు ఆ గబ్బిలానికి తన సందేశాన్ని వినిపిస్తూ దళితుడు అటు ధనం చేత ఇటు దారిద్ర్యం చేత ఎదుర్కొంటున్న విపత్తులను చెప్పే సందర్భంలోని ఈ పద్యం ఉన్నది.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

Q. మనస్తత్వ దృష్టాంతం లో వ్యాఖ్యానం

మనుజభవ ప్రభావుఁ డగువాని వసిష్ఠ సపత్నుఁ గౌశి ము
న్యనఘు నిధిలోన మునిగిన యనంత సత్త్వుడు నిన్ను దిట్టి యా
యనిమిషు లెల్ల వానికి భయంబడుచుందురు రట్టి యట్టి ధా
పసుకడ కిల్లు డగుమని పంపిరి యప్పుడి నన్ను బంపగన్.

నన్నయ శకుంతలోపాఖ్యానం లో చూపిన మనస్తత్వ చిత్రణా వైభవానికి పరాకాష్ఠ గా ఈ పద్యం లేదా ముగ్గురి మనస్తత్వాలు ప్రతిఫలించిన ఈ పద్యాన్ని చెప్పుకోవచ్చు.

భారత వంశకర్త అయిన భరతుని పుట్టుక ఈ శకుంతలోపాఖ్యాన ఘట్టం లో చెప్పబడింది. అతని కి ఉత్తమ వారసత్వాన్ని అందించిన తల్లి దండ్రులుగా శకుంతలా, దుష్యంతుల ఘనత ఈ కథ లో వివరించబడింది. అట్టి శకుంతల జన్మవృత్తాంతం ద్వారా భరతుని తాత, అమ్మమ్మల గొప్పతనాలని వ్యక్తీకరించే కథాభాగమే ఈ పద్యం. భరతుని తాత విశ్వామిత్రుడు. ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~.

బ్రహ్మ మహిమ వంటి మహిమ గల వశిష్ఠుడికి వైరం చేసినవాడు, తపస్సాగరం లో మునిగినవాడు, ఆ అనంతసత్త్వుడు విశ్వామిత్రుడు. నీవు మొదలుగా దేవతలందరూ ఆ మహర్షి అంటే భయపడుతూ ఉంటారు. అట్టి భయంకర కోప స్వభావుని పైకి తపస్సు భంగానికి నీ మీద ఇష్టపడి నన్ను పంపమని చెప్పటం న్యాయం కాదని మేనక ఇంద్రుని తో పలికింది.

ఈ పద్యం లో మాట్లాడుతున్నది మేనక,

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

మాట్లాడినది ఇంద్రుని తో, వర్ణించేది విశ్వామిత్రుని గురించి కాబట్టి, మేనక, ఇంద్రుడు, విశ్వామిత్రుడు వీరి ముగ్గురి మనస్తత్వాన్ని ఇందులో చూడవచ్చు.

మేనక మిగిలిన తోటి దేవతలందరి లాగానే తాను భయపడటం ఇక్కడ ప్రత్యక్షంగా కన్పిస్తుంది. దానితో పాటే తాను ఆయన జోలికి వెళితే వశిష్ఠుని లా నష్టపోతానేమోనన్న భీతి వెల్లడౌతుంది. దాని తర్వాత సంభాషణ లో 'అయినను నా పేర్చు విదంబున నమ్మునివరు చిత్తంబు మెత్తన చిత్తజాయత్తంబగునట్లుగా జేసెద' అనడం వలన పరోక్షంగా ఆమె ఆత్మవిశ్వాసం వెల్లడి అవుతుంది. ఇంతటి ఉగ్ర స్వభావుడైన విశ్వామిత్రుడిని వశించి అయినా వెళుతాననడం చేత ఇదంతా ఆమె స్వోత్కర్ష కన్పిస్తుంది. తన మాటల్లోనే ఇంద్రుడి మనస్తత్వాన్ని ఎదుటి లోపాల్ని ఎత్తి చూపింది. నర్మగర్భంగా మాట్లాడగల మేనక నేర్పరితనానికిది మచ్చుతునక.

విశ్వామిత్రుడు వశిష్ఠుని అపత్యశోకం లో ముంచాడు. అందుకు కారణంగా అతని లోని ఈర్ష్య, మాత్సర్యాలనే మానవ గుణాల్ని చెప్పవచ్చు. దేవతలకి శాపమివ్వగల శక్తి ఇతనికి ఉంది, అందుకే వారు భయపడుతున్నారు. ఈ శక్తి ఆధిక్యత చేత ఆయనకి దేవతలంటే భక్తి భావన వంటిదేదీ లేదు. అతడు "ఉగ్రకోపి" గా ఉన్నాడు, అందుకే ఇలా బ్రహ్మర్షి కాలేక పోతున్నాడు.

ఇంద్రుని మనస్తత్వాన్ని కూడా మేనక మాటల్లో చూడవచ్చు. తన పదవి మీద విపరీత వ్యామోహం గలవాడు. తన పదవిని కాపాడుకోవాలని ప్రయత్నించడమే ఒక లోపం. దాని కోసం ఎంతకైనా ఒడిగట్టేందుకు సిద్ధపడడం మరో లోపం. తన వద్ద తన కొలువు లో సేవలందించేవారిని రక్షించడం యజమాని విధి. అలాంటిది

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

ఇంద్రుడు తన వద్ద పనిచేసే వ్యక్తిని అందునా ఒక స్త్రీని తన పదవి కోసం తెలిసి తెలిసి ప్రమాదకరమైన పనికి నియమిస్తాడు. అంటే తన సేవకులు తన కోసమే పని వాళ్ళని ఏ విధంగా నయినా వాడుకోవచ్చనే భావం గలవాడిగా / మనస్తత్వం గలవాడిగా ఇంద్రుడు కన్పిస్తాడు.

ఈ విధంగా పదాల పొందిక లో పలువురి మనస్తత్వాల్ని పట్టి అందించిన ఈ పద్యపుష్పం మనస్తత్వ చిత్రణా నైపుణ్యం లో సదా గుబాళిస్తుంది.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

4Q4. చారిత్రక - సామాజిక దృక్పథంలో ప్రాశస్త్యం

శ్రీకైలాసాద్రింగురుమ నొక్క యోజన మహాకుంభమున్ పెక్కించి, వా
ఙ్మయాంబుధిన మందరాద్రియగు దీపాంకూరముల మొదికై
మెక్కింప్రోచి ఘృతంబు నించి నిజ వస్త్రాంతంబు నంటించి చే
నొక్కన వత్తిగ నేతదా చేను శశిన యోగంబు వైభవమున.

క్రీ.శ. 9 - 14 శతాబ్దాల మధ్య ప్రబలంగా సాగిన భక్తి ఉద్యమాన్ని అందిస్తూ 15 వ శతాబ్ద కాలంలో భక్తిభావాలు, క్షేత్ర-పర్వ మాహాత్మ్యాల గొప్పదనాన్ని పునరుద్ధరించే ఉద్దేశంలో వెలువడిన గుణనిధి కథా పద్యమిది.

పరమ పాపి అయిన గుణనిధి తన సంకల్పం లేకుండానే శివభక్తి మహిమ చేతనే సద్గతి పొందడం గుణనిధి కథాంశం. కొడుకు చెడునడతని దాచి తనని మోసగించిందని గుణనిధి తల్లిని అంతటైన యజ్ఞదత్తుడు వెళ్లగొడతాడు. దాంతో అన్నాదరించేవారెవరూ లేక గుణనిధి దిక్కులేక తిరుగుతుంటాడు. తినడానికేమీ దొరక్క రోజంతా పస్తుంటాడు. శివరాత్రి శివాలయంలో ప్రసాదం సంగ్రహించేందుకు జనమంతా నిద్రపోయేదాకా మేల్కొంటాడు. తర్వాత మెల్లగా గదిలోపల ప్రవేశించి పెద్ద అన్నం కుండ చూస్తాడు. గది చీకటిగా ఉండడంలో తాను తినదల్చిన పదార్థాలు తేటపరా చూసుకొనేందుకు మూల కొండెక్కుతున్న దీపాన్ని పైకి ఎగదోసి, తన పంచె కొంగు చించి, చుట్టి వత్తిగా చేసి, నేతిలో దీపం పాత్ర నింపి, వత్తి కొంచెం నేతిలో తడిపి అగ్గిలో సంధానించాడు గుణనిధి. అంటే ఈ యాదృచ్ఛిక చర్యయే 'దీపారాధన' అన్నట్టుగా మారడం

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

ఆస్వాద విశేషం.

చరిత్రకారుల ప్రకారం సంచార పశుపాలక తెగలైన వైదికులకి మన దేశం వచ్చేనాటికి స్థల, కాల మహిమల మీద విశ్వాసం లేదు. స్థానిక స్థిర ఆదిమ తెగల సంస్కారాలలో ప్రభావితమై క్రమంగా వారూ ఈ విశ్వాసాలకి అలవాటు పడ్డారు. అందుకే వేదాల్లో విగ్రహారాధన, స్థల-కాల మహిమలు కనబడవు, కానీ పురాణాల్లో మాత్రం ఇవన్నీ చోటు చేసుకున్నాయి.

క్రమంగా గుప్తుల కాలానికల్లా పౌరాణిక మతంలో శైవ, వైష్ణవ సంప్రదాయాలు వృద్ధి చెందాయి. పౌరాణిక దైవాల్లో శివుణ్ణి తమ పరమదైవంగా భావించేది శైవ సంప్రదాయం, గుణనిధికథ ఈ శైవ సంప్రదాయానికి చెందినదే.

అయితే క్రీ.శ. 9-14 శతాబ్దాల మధ్య రామానుజాచార్యుల మొదలైన గురువుల కారణంగా భక్తి ఉద్యమం ఉధృతంగా వ్యాపించింది. ఆధ్యాత్మికమైన అంతరంగిక అనుభూతే ముఖ్యమని అర్థరహిత ఆచారాలు, తీర్థ-క్షేత్ర యాత్రలూ అనవసరమని చెప్పారు. అంతరంగిక అనుభూతి, భక్తి భావం నిండిన అంతఃకరణం లేకపోతే ఎన్ని ఆచారాలు పాటించినా ఎన్ని తీర్థాలూ-క్షేత్రాలూ తిరిగినా ప్రయోజనం శూన్యమని భక్తి ఉద్యమం ప్రబోధించింది.

ఇలాంటి భక్తి ఉద్యమమే మరలా క్రీ.శ. 17 వ శతాబ్దంలో చైతన్యుడు, నింబార్కుడు మొదలైన భక్తులచే ఒక వెలుగు వెలిగింది.

ఈ మధ్యకాలంలో అంటే క్రీ.శ. 15,16 శతాబ్దాలలో భక్తి ఉద్యమాన్ని ఖండిస్తూ, ఆ ఉద్యమ భావాలకు వ్యతిరేకంగా అనేక రచనలు వెలువడ్డాయి. ముఖ్యంగా స్థల పురాణాల్ని పునరుద్ధరించి ఎన్నో క్షేత్ర మాహాత్మ్యాలు వెలువడ్డాయి. స్కాంద పురాణం లోని వారణాసి ఖండమునకు తెలుగు అనువాదమే శ్రీనాథుడు క్రీ.శ. 15 వ శతాబ్దం లో రాసిన 'కాశీ ఖండం'.

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

గుణనిధి కథ లో భక్తి ఉద్యమ ధోరణి

శాండిస్త్రాన్నట్లు గా పరమ పాపి అయిన గుణనిధి తన సంకల్పం లేకుండానే యాదృచ్ఛికం గా చేసిన చర్యలు శివరాత్రి పర్వ దిన ఉపవాసం, జాగరణ, దీపారాధన, శివదర్శనాలే ఆచారాలు గా మారి శివాలయం స్థలం లోనే యాదృచ్ఛికం గా మరణం పొందడం వల్ల ఆ ఆచార, క్షేత్ర, పర్వ మహిమల వల్ల సద్గతి పొందాడు.

ఈ పద్యం లో తాను రహస్యంగా తినదల్చిన ఆహారాన్ని తేరిపార చూడటానికి మాత్రమే వెలిగించిన దీపం దీపారాధన అనే ఆచారంగా పరిణమించి తగిన ఫలాన్ని దక్కించడం ఉంది.

ఈ విధం గా ఈ పద్యం ద్వారా నాటి చారిత్రక-సామాజిక అంశాలను ఆచార, విశ్వాసాలు, మత తత్త్వం దృష్ట్యా అంచనా వేయవచ్చు.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

Q1. మనస్తత్వ దృక్పథంలో వ్యాఖ్యానం :

అంతట లజ్జ క్రిందు పడ నగ్గలికంబుగ మించి మానసాం
తర్గత ఘూర్ణమైన పతిభక్తి కలంబున దల్లిమాటయు
త్రెంతయు దాను సైరణ, యెప్పటియట్ల యలంకృతాంగియై
యెంతయు నిశ్చలోగ్ర బుద్ధియైన ప్రియుడున్న వనంబులకేగెన్.

Ans: విలక్షణ, విచిత్రాభిరుచులైన ఒక మానసిక రోగం నే ఇతివృత్తంగా తీసుకొని రాయబడ్డ సుగాత్రీశాలీనుల కథలో తొలిరాత్రుల్లో శ్రమిస్తున్న భర్తకు సాయపడాలనే భార్య మనసులోని తపన, ఆ తపన ఆమెకిచ్చిన తెగువ ని చిత్రించే అద్భుత మనస్తత్వ చిత్రణా పద్యమిది.

పింగళి సూరన సుగాత్రీశాలీనుల కథలో తన సౌందర్య దాంపత్య జీవితంలో దగ్గరికి రాలేకపోతుండా ఈ పిల్లనిచ్చినప్పటినుండి శాలీనుడని అతని అత్తగారు తమ తోటలో పనికి నియమిస్తుంది. భర్త అలా కష్టపడుతుండడం భార్య సుగాత్రి ని కలవరపరిచింది. ఎలాగైనా అతడి శ్రమలో పాలుపంచుకోవాలనే తపన ఆమె పై స్త్రీ సహజ సిగ్గు మాత్రం ఉంది. ఆ సమయంలో ఆమె మనస్సులో ~~[illegible]~~ ఘర్షణ మానసిక ~~[illegible]~~ ఫలితంగా చివరికి సిగ్గు అధిగమించి తపన అధికమై సాధించింది. ఆ తర్వాత సుగాత్రి ఏం చేసింది ఈ పద్యంలో వివరించబడింది. సిగ్గు తరిగిన కాగా, ఉత్సాహంలో మునుపు లోని పతిభక్తి కారణంగా తల్లిమాట లెక్క చేయక, చక్కగా అలంకరించుకుని, తన భర్త యున్న ఉద్యానవనానికి ఆనందం లో సుగాత్రి వెళ్లడం ఈ పద్యం లోని విషయం.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

'లజ్జ క్రిందు పడ' అంటే దాని అర్థం సుభద్ర కి సిగ్గు పోయిందని కాదు. ఆమెలో సమయం చేయాల్సిన ప్రేమ-లజ్జ ల మధ్య ఘర్షణ ఉంది. ఆ పోటీలో చివరికి సిగ్గు బలం తగ్గి ప్రేమ బలం పెరిగిందని మాత్రమే అర్థం.

ఆ సమయంలో సుభద్ర తన తల్లి మాటలను కూడా లెక్క చేయలేదు. అందుకు ఆమె మనసు లోపల అత్యధికంగా అలరించిన పూర్ణమైన పతిభక్తి యే కారణం.

'ఎప్పటియట్ల యలంకారంబైన(?)' అని కవి ప్రత్యేకంగా పేర్కొనడం ఇతివృత్తంలో ఏదో కీలకాంశం కావడం వల్లనే. సుభద్ర అలంకరించుకోవడానికి కారణం, భార్య అలంకరణలు భర్త కు ఆయురభివృద్ధి కలిగిస్తాయని ఆమె విశ్వసించడం చేతనే. తన భర్త తనను దాంపత్య జీవితంలో దగ్గరకు రానీయక పోవడానికి ఈ అలంకారాలే అడ్డమని ఆమెకింకా తెలియక పోవడం చేతనే.

'ప్రియుడు' అన్న పదాన్ని కవి 'భర్త' పదానికి బదులుగా వాడడం గమనించదగినది. సుభద్ర కి కాంతుడు/భర్త భర్త మాత్రమే కాదు, ప్రియుడు కూడా అయ్యాడు. అంటే ఆమె అత్యాదరంగా ప్రేమిస్తున్న భర్త అని అర్థం.

'ఇంపు లోడ బుట్టెన్(?)' అని పేర్కొనడం ద్వారా కవి 'ఇంపు' పదానికున్న మూడు అర్థాలూ నిర్ధారిత కల్పించారు. ఇష్టం అనే అర్థాన్ని గ్రహిస్తే భర్త కష్టంలో పాలు పంచుకోవాలన్న కోరిక లో వెళ్ళిందని అర్థం వస్తుంది. ఆనందం అనే అర్థాన్ని గ్రహిస్తే భర్త కష్టంలో పాలు పంచుకోబోతున్నందుకు, భర్త ను చేరబోతున్నందుకు వెళ్తున్నానన్న సంతోషమనే అర్థం వస్తుంది. ఇక

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

ఇష్టమూ, ప్రియమూ లేని ఆశ్రమాన్ని స్వీకరిస్తే భర్త మీద సావిత్రి
ఉన్న అపార ప్రేమ చేత ఇంట్లో తెగింపు చేసి వెళ్తుందన్న
భావం స్ఫురిస్తుంది. నిజానికి అప్పటి సావిత్రి మానసిక స్థితిలో
ఆమె మనసులో ఈ భావాన్ని కలగలసి ఉండేవే. ఇలా ఇన్ని
మనోభావాల ను ఎంతో నేర్పుగా ఒక్క పదంలోనే ఇమిడ్చి
పింగళి సూరన తన మనస్తత్వ విశ్లేషణా నైపుణ్యాన్ని
అద్వితీయంగా చాటారు.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

9) కళా సౌందర్య దృక్పథం

తళ తళ మెఱుఁగులు మెఱయఁగ
పెళ పెళ నుఱుములు చెఱల్లి పెటిల్లన పిడుగుల్
నలు గడ బడ బెడదప్పు ధా
రలు గల బలు వాన జలధరంబులు గురిసెన్.

Ans: అను ధ్వన్యనుకరణ పదాలలో ఇటు వర్ణ విన్యాస వక్రత లో వర్షపు ధార ను ధాటి గా వర్ణించిన పద్యమిది.

'కళాపూర్ణ కథ' అయిన కళాపూర్ణోదయం సుదీర్ఘ గాథ లోని ఒక భాగం అయిన సుగాత్రి శాలీనుల కథలో అన మనోవృత్తి ను దాంపత్య జీవితం లో దగ్గర రావాల్సిందా ఉన్న ఇష్టతను పుట్టించడయిన శాలీనుడిని అటు అత్తగారు అమె ప్రాలలుడు లు మారి సమయమిస్తుంది. ఒక సారి ఒక భయంకర వర్షం ఆ రాత్రి ముంచెత్తగా పల్లెల కథన శాలీనుని భార్య సుగాత్రి ఆ వర్ష ప్రభావం ఆమె భర్త మీద పడకుండా కాపాడుతుంది. ఆ భయంకర వర్షాన్ని వర్ణించే సందర్భంలో ఈ పద్యం వస్తుంది. తళతళమని మెరుపులు మెరుస్తూ, పెళపెళ ధ్వనులతో ఉరుములు ఉరుముతుండగా, పెటిల్లు పెటిల్లు మని నలుదిక్కులా పిడుగులు పడుతుండగా మేఘాలు ధారలు గా పెద్ద వాన కురిపించాయన్నది ఈ పద్యం లోని విషయం.

వర్ణ విన్యాస వక్రత ధ్వన్యనుకరణ పదాలతో కలిసి ఈ పద్యం లో శబ్ద చమత్కారాన్ని నింపింది. ఏదైనా శబ్దాన్ని ధ్వన్యనుకరణ పదం వాడి ధ్వనింపజేస్తే అదొక రకం చమత్కారపు గొప్పదనం ఏమీ లేదు. ఈ పద్యంలో 'తళ తళ' 'పెళ పెళ' 'పెటిల్లు పెటిల్లు' అనేవి వరుసగా

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

మెరుపులు, ఉరుములు, పిడుగులను ధ్వన్యనుకరణ పదాలు.
కాని చివరి రెండు పాదాల్లో మాత్రం కవి ధ్వన్యనుకరణ పదాలు
వాడకుండానే ధ్వన్యనుకరణ పదాలు వాడిన లక్షణం తెప్పించాడు.
ఇది కవి గొప్పదనానికి అర్థమవుతుంది. వాన నీరు
ధారగా వేల మార్లైనా పడినప్పుడు 'నలుగడ బడ బెడిదపు'
పదాల్లోని శబ్దం లా ధ్వనిస్తుంది. అలాగే వాన నీరు కేవలం
జల్లుగా పడ్డప్పుడు ఆ చిటుజల్లు శబ్దం 'రలుగల బలు వాన జల'
పదాల్లోని శబ్దం లా ధ్వనిస్తుంది. కాబట్టి మొదటి రెండు పాదాల్లో
వర్ణవిన్యాస వక్రత లేదు, చివరి రెండు పాదాల్లో మాత్రమే వర్ణవిన్యాసవక్రత
ఉంది. ఇలా వర్ణవిన్యాస వక్రత లేని, ఉన్న పాదాల సమ్మేళనం
ద్వారానే వర్షం యొక్క పూర్తి చిత్రం మన కళ్లకు కదులుతుంది. అందువల్ల
ఈ సమ్మేళనం కవి ఉక్తి సౌందర్య పరంగా సాధించిన గొప్పదనం
అవుతుంది.

వైదర్భీరీతి, ఆరభటీ వృత్తి కి ఈ పద్యం మంచి ఉదాహరణ.
అలాగే ఇందులో ద్రాక్షాపాకము, ప్రసాద గుణము ఉన్నాయి.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

"Q" కళా సౌందర్య ప్రకృథం

మిగుల జగంబు బెగ్గడిల మించెద దుర్ధర వృష్టి యుద్ధతిన్
బుగులుచు, ఘుమా ఘుమౌఘు సముదగ్ర నిరర్గళ ఘర్ఘరార్భటిన్
లగన ఘనోచ్చల జ్జ్వల ఝళంఝళ నిర్ఝర ఝర్ఝరీభవ
న్నగ విగళచ్ఛిలాగణా ఘుణాంఘుణా ఘోషణ భీషణంబుగన్

Ans: ప్రబంధయుగ రచనల్లో ఆధునిక నవలాలక్షణాలు కలిగి అభిమానం విశిష్టమైన కళా సౌందర్యం లోనూ కళాపూర్ణోదయం లోనూ కళా సౌందర్య పూర్ణత్వాని కి మెచ్చుతునక ఈ పద్యం.

'కల్పనా కథ' అయిన కళాపూర్ణోదయ సుదీర్ఘ గాథ లోని ఏకదేశం అయిన సుగాత్రీ శాలీనుల కథ లో తన పుణ్యాత్మ ను దాంపత్య జీవితం లో దగ్గరి కి రానివ్వకుండా ఉన్న ఇల్లరికపుటల్లుడయిన శాలీనుడికి అతని అత్తగారు తమ పూర్వీకుల లో పని కి నియమిస్తుంది. ఒకనాటి ఓక భయంకర వర్షం ఆ రాత్రి ని ముంచెత్తగా పతివ్రత అయిన శాలీనుని భార్య సుగాత్రి ఆ వర్ష ప్రభావం తన భర్త మీద పడకుండా కాపాడుతుంది. ఆ భయానక వర్షాన్ని వర్ణించే సందర్భంలో ఈ పద్యం వస్తుంది. కొండల లాని రాళ్లు దొరలి పడుతూ శబ్దాలు చేస్తూ ఉండగా ప్రపంచం భయపడేలా భయంకరంగా ఆశ్చర్యకరం గా ఉరుముల తో వర్షం కురిసిందని చెప్పడం ఈ పద్యం లోని విషయం.

వర్ణవిన్యాస పటుత ఈ పద్యాన్ని చూడగానే కొట్టొచ్చినట్లు కనపడే కళా సౌందర్యాంశం. ఆరభటి వృత్తి కి దోహదం చేసే అక్షర చయనం అక్షర క్రమ నిర్మాణాలు

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

ఈ పద్యానికి ఒక విశిష్టమైన శబ్ద సౌందర్యాన్ని ఆపాదించింది. రెండవ పాదంలో 'ఘనా ఘనౌఘ' అనే పదాల్లో ఘ కారం మూడు మార్లు, ఆ ఘ కారమే 'ఘుర్ఘురా' లో రెండు మార్లు మూడవ పాదంలో 'ఘనోచ్చల' అప్పుడు ఒక సారి నాల్గవ పాదంలో 'ఘుణం ఘణా ఘోషణా' అనే పదాల్లో మూడు మార్లు పునరావృతం కావడం వలన వృత్త్యనుప్రాసాలంకారం ఏర్పడింది. 'సముదగ్ర' 'నిరర్గళ' అనే పదాల్లోని గ కార పునరావృత్తి నాలుగవ పాదంలోని 'విగళిత' 'శిలాగణ' అనే పదాల్లోని గ కార పునరావృత్తి లోనూ పద్యం లో ప్రాసాక్షరమైన గ కార ప్రాచుర్యం లోనూ కలిసి పద్యం మొత్తం మీద గ కార ప్రాచుర్యం రూపం లో ఉన్న వృత్త్యనుప్రాసాలంకారానికి దోహదం చేసింది. మూడవ పాదంలో 'ఝలం ఝళ' 'నిర్ఝర' అనే పదాల్లోని ఝ కార అనువృత్తి చవర్గ లోని మిగిలిన అక్షరాలైన చ ఛ జ ల 'ఘనోచ్చల' 'జల' 'ఝర్ఝర' 'విగళచ్ఛిలాగణా' అనే పదాలలో కనపడడం వల్ల; 'ఘోషణా' 'భీషణా' అనే పదాలలో 'షణా' అనే అక్షరాల జంట పునరావృత్తి వల్ల ఛేకానుప్రాసం ఏర్పడడం; ఆయా మాటల ఛేకానుప్రాసమే 'ఘనా ఘనౌఘ' లో 'ఘనాఘన' అలాగే 'ఘుర్ఘుర' 'ఝలం ఝళ' 'ఘుణం ఘణా' అనే పదాలలో కూడా ఉండడం ఈ శబ్ద సౌందర్యాన్ని ఇనుమడింప చేసింది. సంయుక్తాక్షరాల ప్రాచుర్యం, మహా ప్రాణాక్షరాల ప్రాచుర్యం ఆరభటీ వృత్తికి దోహదం చేయడం గమనించవచ్చు.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

ఇన్ని విధాలుగా శబ్ద సౌందర్య లక్షణాలు ఒక దానిలాగే మరొక అక్షరం
రావడం ఉండడం ఈ పద్యాలలో వర్ణ విన్యాస వక్రత ను
అనుసరించినట్లు ఉన్నది.

భావానుగుణమైన శబ్ద సౌందర్యం ఉండడం
బంగారంలో తావి అబ్బినట్లుగా ఉంటుంది. ఇక్కడ ఆరభటీ వృత్తికి
కారకమైన శబ్ద సౌందర్యం పద్యంలో వర్ణించబడుతున్న వస్తువు
భయానకత్వం, అద్భుతత్వం అనే భావాల దృష్ట్యా చక్కని
వర్ణించబడ్డాయి. ఈ పద్యాన్ని ఉదాహరణగా చెప్పొచ్చును.

రసానుగుణమైన రచన ఈ పద్యంలో ముఖ్య విశేషం.
కథ లోని రసవైవిధ్యానికి (లే) రసవైవిధ్యంలో భాగంగా చోటుచేసుకున్న
భయానక రసం ఈ సన్నివేశం ద్వారానే కథ లో ప్రవేశించడం జరిగింది.
భయానక రసానికి స్థాయీ భావమైన 'భయం' ఏ వస్తువు వల్ల
ఏర్పడుతుందో ఆ వస్తువే ఈ పద్యం లో వర్ణించబడింది.
ఈ పద్యంలో జగం లోని మనుషులందరూ ఈ భావనకు ఆలంబన
విభావాలుగా ఉన్నట్లు 'మిగుల జగంబు బెగ్గడిల' అనే పదాలలో
చెప్పబడింది. కాని కథ లోని అర్థాల భాగం ఈ భావానికి నాయకుడు
అయిన సూతుడు ఆలంబన విభావం కావడాన్ని తెలియ చేస్తుంది.
ఈ పద్యంలో వర్ణన జరగక పోయినప్పటికీ ఇక్కడ ఆ భావానికి ఆలంబన
విభావం నాయకుడు అయిన సూతుడే. ఈ వర్ణన అంతా ఆ భావానికి
ఉద్దీపన విభావం.

ధ్వని గర్భితంగా ఈ పద్యం పతివ్రత అయిన సూతుని
పాతివ్రత్య మహిమ ను ప్రకటించడంలోనే ఉపయోగపడుతుంది.
కథ లో అర్జునుడి వర్ణన లో సూతుని అనే పాతివ్రత్య మహిమ కు అనగా
భర్త మీద వర్ణ ప్రభావం లేకుండా చేయగలిగింది చూసినప్పుడు

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

10) ఆమె తన మహిమ లో ఎంత భయానకమైన వర్ణాన్ని తన భక్తుల మీద పడకుండా ఆపగలిగిందో ఈ పద్యాలలో భయానకాల్ల వర్ణన వల్లనే తెలుస్తుంది. కనుక సూరన వాటిలోని మహిమ ను భక్తులకు ప్రసాదించేందుకు కనుకనే శ్రీనాథుని ధ్వనింప చేస్తుంది పద్యం.

మిగిలిన ప్రబంధాల మాదిరిగా ప్రతి పద్య శబ్ద సౌందర్యానికై తాపత్రయపడకుండా ఎక్కడ వాడుతూ సమయోచితంగా మాత్రమే తన శబ్ద సౌందర్య రచనా శక్తి ని వినియోగించే సూరన అద్వితీయ కావ్యరచనా శిల్పాని కి నిదర్శనం గా నిలుస్తుంది పద్యం.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

"Q" కళా సౌందర్య దృక్పథం లో వ్యాఖ్యానం

"ఘుసృణ కుసుమమాలాకేళి పాటల్య లీలన్
గిసలయ ములబాయన్ నీరజం బంబుజాప్తుడు (అ)
విసృమర స్రుమర్శ్యా విభ్రమప్రౌఢి మింటన్
బిసరుహ హిత విస్ఫూర్తి పింగళత్వంబు నొందెన్."

Ans: కవి సార్వభౌమ శ్రీనాథ విరచితమైన ఈ 'మాలిని' వృత్త పద్యం సందర్భోచిత వృత్త వైవిధ్యం లో సాయం సూర్యుని అందాన్ని అందిస్తుంది.

గుణనిధి కథ లో పరమ పాపి అయిన గుణనిధి శివభక్తి మహిమ వలన తన సంకల్పం లేకుండానే మరణానంతరం శివలోకప్రాప్తి పొందడం చెప్పబడింది. తన కారణం గా తల్లి ఇంట్లోంచి గెంటివేయబడ్డాడు గుణనిధి దిక్కు లేక తిరుగుతుంటాడు. పాపి అయిన గుణనిధి జీవితం గొప్ప మలుపు తిరిగి అతడు సద్గతి పొందబోతున్న నాటి సాయం సంధ్య ఇక్కడ వర్ణించబడింది. కథ లో కీలకమైన ఈ మలుపు కు సూచకంగానే ఈ వర్ణన సాగింది. కుంకుమపూల దండల ఎర్రదనం లో, చిగురుటాకుల వన్నెలలో, చలువ ముత్యాల వర్ణశోభలో, విచ్చుకున్న చామరీ మృగాల తోకకుచ్చులను భ్రాంతిని కల్పించు ప్రౌఢత్వము లో ఆకాశంలో పద్మబంధువు సూర్యుని కాంతులు పింగళత్వాన్ని పొందాయి.

ఛందస్సు రీత్యా ఈ పద్యం సాధారణ ఛందస్సులకు భిన్నంగా మాలినీ వృత్తంలో ఉంది. పైగా సంధ్యా కాలపు వర్ణన చేసేటప్పుడు దాన్ని సావేరీ రాగం లో పాడితే బాగుంటుంది కాబట్టి ఈ పద్యం లో సావేరీ రాగం కూడా చేర్చారు.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

ఇతివృత్తం దృష్ట్యా చూస్తే కథలో గొప్ప మలుపు తిరిగేటప్పుడు ఒక్కసారిగా తాళం మార్చేయడం వంటివి పాఠకుల్లో కన్పిస్తుంటాయి. ఈ కథలో ఇదో పాపి అయిన గుణనిధి జీవితం గొప్ప మలుపు తిరిగి సద్గతి పొందబోతున్న సమయం సంధ్యా వర్ణన కాబట్టి ఈ పద్యాన్ని విభిన్న వృత్తంలో కూర్చి 'ఛందస్సు'లో 'ఔచిత్యం' పాటించారు.

ధ్వని రీత్యా చూస్తే ఈ పద్యంలో 'వస్తుధ్వని' ఉంది. ఛందస్సు ఒక్కసారిగా విలక్షణంగా ఉండి కథలో కీలకమైన మలుపును ధ్వనింపజేస్తుంది. మరోవైపు వర్ణించబడిన అరుణ అస్తమయ సూర్యుడు కావడం వల్ల ముందు ముందు గుణనిధి అస్తమించబడాన్ని ధ్వనించి 'వస్తుధ్వని'ని ప్రదర్శిస్తుంది.

ఔచిత్యం దృష్ట్యా చూస్తే భావి కథార్థ సూచనకి అనుగుణమైన విశేష ఛందాన్ని ఎన్నుకోవడంలో 'వృత్త ఔచిత్యం' ఉంది. మరణించబోతున్న గుణనిధిని తలపిస్తూ అస్తమయ సూర్యుణ్ని వర్ణించడంలో 'వర్ణనౌచిత్యం' కన్పిస్తుంది.

వర్ణన దృష్ట్యా ఈ పద్యశోభ రమ్యమైనది. మొత్తం పద్యమంతా వర్ణించింది ఎరుపు వర్ణాన్నే. కాని ఒక్క ఎరుపు రంగులోనే ఎన్ని ఛాయలకు (shades) అవకాశం ఉందో అన్ని ఛాయలనూ ప్రకృతి లోంచి ఉపమానాలు గ్రహించి వర్ణించిన తీరు అద్భుతమైంది. ఇది శ్రీనాథుని వర్ణనా పటిమ ని ఘనంగా చాటడంతో పాటు కవి సూక్ష్మపరిశీలనా శక్తికి అద్దం పడుతుంది.

శ్రీనాథుని కలం కుంచెగా మారి సూర్యుని ఎర్రదనపు ఛాయల్ని చిత్రించడంతో పాటు కథలో కీలక మలుపుని వైవిధ్యమైన మాలినీ వృత్తంలో ఇమిడ్చి వృత్తౌచిత్యంలో వస్తుధ్వని ని సాధించిన తీరు నిరుపమానమైనది.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

వర్ణ విన్యాస వక్రత ఈ పద్య శబ్ద సౌందర్యాన్ని ఇనుమడింపచేసే అంశం. 'మాల్లం' 'పాటల్ల' 'లీలన' 'కిసలయమల్లబాయన' పదాల లాంటి ల కార పునరావృత్తి వృత్త్యనుప్రాసాలంకారం గా ఏర్పడింది. 'విస్రమర' 'స్రమర' పదాల్లో 'స్రమ' పునరావృతం కావడం ఛేకానుప్రాసాలంకారానికి దారి తీసింది. 'విస్రమ' 'విభ్రమ' పదాల్లోనూ ఒక విధమైన శబ్ద సౌందర్యం ధ్వనించి వర్ణ విన్యాస వక్రతని బలపరుస్తుంది.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

చారిత్రక - సామాజిక దృక్పథంలో వ్యాఖ్యానం

1. ఈ దుష్యంతుడనంతసత్త్వుడు నన్నయ్య గారి అంతరంగ మర్శించా — —

క్రీ.శ. 11 వ శతాబ్ది ప్రాంతం లోని వాతావరణం జైన - వైదిక మతాల మధ్య ప్రతిస్పర్థలు, ప్రతిఘటనలతో కూడి ఉంది. స్త్రీ సాంగత్యము దృష్టికి అతి ప్రాధాన్యం గల జైన ధర్మంలో వాళ్ళు స్త్రీ పురుష - గృహస్థాశ్రమాల సంతులిత దృష్టిగల వైదిక మత విశిష్టతను చాటే నన్నయ గారి ప్రయత్నాన్ని ఇనుమడిస్తున్న, నాటి చారిత్రక, సామాజిక పరిస్థితుల్ని ప్రతిబింబించే విశిష్ట పద్యమిది.

భారత వంశకర్త అయిన భరతుడి పుట్టుక ఈ శకుంతలోపాఖ్యాన ఘట్టంలో చెప్పబడింది. అట్టి భరతుడికి ఘనమైన వారసత్వాన్ని అందించిన అతని తండ్రి దుష్యంతుడి ఉత్తమవృత్తం ఈ పద్యంలో కన్పిస్తుంది. అనంతమైన బలం కలిగిన దుష్యంతుడు సముద్రాల చివర దిశలలో అలంకరింపబడిన విశాల భూమండలం తనకు అధీనమై ఉండగా, సూర్యకిరణాలకీ - వాయువులకైనా ప్రవేశ సాధ్యం గానంత తీవ్రమైన భయంకరాలైన అడవి ప్రాంతాలలో సహా లోటులేకుండా మనువు మొదలైన రాజుల వంటి వర్తనంతో, భుజబలంతో, ఏలుబడి చేపట్టి పాలించాడు.

నన్నయ వేంగిని పాలించిన తూర్పు చాళుక్య రాజు రాజరాజ నరేంద్రుని ఆస్థానంలో ఉన్న క్రీ.శ. 1022-1061 ప్రాంతం లోని కవి. అరణ్యాలతో కూడిన భూమిని పాలించడం ఏమీ గొప్ప కాదు. కాని కవి దుష్యంతుని గొప్పగా ప్రత్యేకించి

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

చెప్పడం వెనుక అనేక కారణాలు కన్పిస్తాయి.

ప్రాచీన భారత రాజులు అడవుల్ని నరికేవారు కాదు, వారు అరణ్యాల్ని కాపాడడాన్ని గర్వంగా భావించే వారని చెప్పడానికి ఇది తార్కాణం.

అరణ్యాలలోనే ఋషులుంటారు. ఆనాటి రాజులు తాము శాంతులైన ఋషుల అదుపులో ఉండాలని కోరుకునేవారు. తమ దూకుడు చేత రాజ్యానికి నష్టం వాటిల్లకుండా నివారించగలవారు ఋషులే. అట్టి ఋషుల ప్రశాంత జీవనానికి అడవులే శరణ్యం.

ఆనాడు జీవకారుణ్యాన్ని గురించి చెప్పే జైనమతానికి సమాధానంగా నన్నయ వైదిక మతం కూడా పర్యావరణ రక్షణ కోసం శ్రద్ధ చూపుతుందని చెప్పడం ఇక్కడ గమనించవచ్చు.

నన్నయ కాలానికి పట్టణ నిర్మాణం బాగా వృద్ధి చెందింది. అయితే వైదిక మతం ఎప్పటికప్పుడు ప్రజల్ని పర్యావరణానికి అనుకూలంగా (eco-friendly) నగరీకరణ చేయమనేది. పురాతత్త్వవేత్తలు సైతం తమ వ్యాసాల్లో భారతీయుల ప్రాచీన నగర నిర్మాణం పర్యావరణానికి అనుకూలంగానే జరిగిందని రాస్తారు. అది ఇక్కడ ప్రతిఫలిస్తుంది. పైగా ఈ వైదిక మత పర్యావరణానుకూల భావాన్ని నన్నయ తన రాజుకి బోధిస్తున్నట్లుగా కూడా తోస్తుంది.

'ఆదిదుశ్చరిత్ర నైతె' అనడం లో నూటికి నూరుపాళ్ల ధర్మాన్ని పాటించే ధూతయశ రాజుల్లా పాలించాలని నన్నయ తన రాజుకి బోధిస్తున్నట్లుంది.

'అజాతశత్రుండై' 'బాహువీర్యంబునన్' పదాలు

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

రాజు యొక్క యుద్ధ స్ఫూర్తిని స్ఫురింపచేస్తున్నాయి. జైన మతంలా తీవ్ర అహింసను గాక అహింస-హింసల సంతులనం చేతనే ప్రకృతి రక్షింపబడుతుందనే వైదిక మత భావాన్ని నన్నయ ఇలా ఈ పద్యంలో రంగరించారు.

చారిత్రక వాస్తవిక వాదులు, మార్క్సిస్టుల ప్రకారం నన్నయాది కవులు రాజుల వలే భూస్వాముల వ్యవస్థను రక్షించేందుకు, వర్గ పోరాటాన్ని నిరోధించేందుకే తమ రచనలు చేశారు. ఇందులో గూడా రాజు గొప్పతనాన్ని అతిశయించి చెప్పడం ద్వారా అసమానతల్ని పెంచి పోషించబడ చేశారు. మైదాన ప్రాంతాల కన్నా అటవీ ప్రాంతాలతో నిండిన రాజ్యాన్ని పాలించడం చాలా కష్టం. అటవీ జాతుల్ని అదుపులో పెట్టడం, క్రూర మృగాల బారి నుంచి రక్షించడం ఇత్యాది అదనపు బాధ్యతలుంటాయి. దుష్యంతుడు అడవులతో నిండిన భూమిని పాలించడం ద్వారా అతని గొప్పదనాన్ని అతిశయించి చెప్పేందుకు వీలవుతుందని అందుకే కవి ఇలా అడవుల్ని ప్రస్తావించి వేశారని మార్క్సిస్టులంటారు.

దళిత వాదులు బ్రాహ్మణ్య వ్యవస్థను పోషించేందుకు నన్నయాదులు ఇలాంటి రచనలు చేస్తారంటారు. 'నా విష్ణుః పృథివీ పతిః' వంటి విశ్వాసాలను ప్రజలలో కల్పించి తద్వారా బ్రాహ్మణులు, క్షత్రియులు పాత్ర ఉద్యుక్తులై సమాజంలో శాశ్వతంగా ఉన్నతస్థానం పొందేందుకు యత్నిస్తారని అందులో భాగంగానే బ్రాహ్మణులైన కవులు క్షత్రియులైన రాజుల్ని తమ రచనల్లో ఇలా అతిశయించి చూపుతుంటారని దళితవాదులంటారు.

ఏదేమైనా భారతంలోని ఉత్తమ వారసత్వాన్నిచ్చిన దుష్యంతుని గొప్పతనంతో పాటు నన్నయనాటి చారిత్రక-సామాజిక పరిస్థితులకూ ఈ పద్యం అద్దం పడుతుంది.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

Q. మనస్తత్వ దృక్పథం లో వ్యాఖ్యానం

"అరయుము కేశి కోదలచ కప్పుడు దాపగ కేసె నమ్మవా
పురుషుని పాలికిం బలుల పోవగ వీరలలోన యేను కై
చ్చెర జని కాటురంబు దగ జేయుదునో? యటుగాక పాండవే
వరపుడ మోడి చేయుదునొ వారికి మాధవ! నిశ్చయింపుమా"

మనస్తత్వ విశ్లేషణ లో తిక్కన అందెవేసిన చెయ్యి అని నిరూపించే అనేక పద్యాల్లో ఆణిముత్యం ఈ పద్యం.

అరణ్య అజ్ఞాత వాసాలను ముగించుకొని వచ్చిన పాండవులు దుర్యోధనుడు తమకు రాజ్యభాగం ఇవ్వడానికి సిద్ధంగా లేడని సంజయుడి ద్వారా తెలుసుకుంటారు. అయినా శ్రీకృష్ణుని ద్వారా మరొక్కసారి రాజ్యభాగం అడిగి చెప్పండని రాయబారం పంపుదామని ధర్మరాజు నిర్ణయిస్తాడు. పంచ పాండవులూ తమ సందేశాలు వినిపించాక ద్రౌపది కృష్ణుని తో పలికే సందర్భం లోనిది ఈ పద్యం. రాయబారం కుదిరితే తాను ఎదుర్కోవాల్సిన అవమానకర పరిస్థితుల గురించి ద్రౌపది పడుతున్న ఆవేదన ఇక్కడ వెల్లడి అవుతుంది. ఆనాడు ఆ ధృతరాష్ట్ర మహారాజు ముందూ వెనకా ఆలోచించక పోవడం వల్ల ఆ జూదమప్పుడు కోడలు కూడా కేమకొ నన్ను దాసిని చేశాడు. ఇకమీదట కూడా నా భర్తలు ఆ మహానుభావుడి దగ్గరకు వెళ్తే నేను కూడా వారితో పాటు శీఘ్రంగా ఆ కౌరవ నివాసానికి చేరి అక్కడ ఊడిగం చెయ్యాలా? లేక ప్రీత ధర్మాన్ని అనుసరించి దాస్యం చెయ్యాలా? నీవే నిశ్చయించు, అని ద్రౌపది కృష్ణుని తో పలికింది.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

[illegible]

ద్రౌపదిని దుర్యోధన-దుశ్శాసనులు నువ్వు దాసివి అన్నప్పుడు మౌనంగా ఉండడం చేత ధృతరాష్ట్రుడూ అందుకు అంగీకరించినట్లేనని ద్రౌపది చెప్పి వాదిస్తుంది. కాబట్టి ధృతరాష్ట్రుడూ నన్ను దాసి అన్నట్లే, ఇక తన మాటలో విలువ ఉండాల్సిన పనిలేదు.

'అరయుమి కేసి' అనడం లో ధృతరాష్ట్రుడు ముందూ వెనకా ఆలోచించలేదని ద్రౌపది భావన. ఈ కోడలు దొరకుంటే తర్వాత కోడలు వచ్చి 'మామగారూ, వారు నన్ను దాసి అంటే ఏమి చింతించక మౌనంగా ఉన్నారెందుకు, అంటే మీరూ కూడా నన్ను దాసిగా అంగీకరించినట్లేనా?' అని అడగవచ్చుని ఆలోచించకుండా మౌనం వహించాడు. నా కోడల్ని దాసి అంటున్నారేంటని నిలదీయకుండా దేనికి ఉన్నాడని అతని తప్పు ఎత్తి చూపుతుంది.

'మహాప్రాజ్ఞుడు' అని ధృతరాష్ట్రుని సంబోధించడం లో అంతులేని లోతు ఉంది. ఇది సరిగ్గా వ్యతిరేకార్థంలో అధిక్షేపాత్మకం గా ద్రౌపది వాడింది.

'వీరల తోన యేను వెచ్చెర కఱి' అన్నప్పుడు నాకు ఈ భర్తల వెనకే బానిసలా వెళ్లే మనస్తత్వం లేదు. నాకంటూ నాదైన వ్యక్తిత్వం ఉంది అని ఆమె ధ్వనింపజేస్తుంది.

అన్నదెల్లి అంగీకారం చెయ్యాలా? దాస్యం చెయ్యాలా? అనడం లో నిందింపు ఉంది. ఒకప్పుడు భర్తల్ని ఈ పదం మీద

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

బాగా కోపం వస్తే దాస్య నాంగదీసి నాంగదీసి నిందించే తత్త్వం ఇక్కడ కనబడుతుంది. ద్రౌపది ని 'దాసి' దుర్యోధనుడు సంబోధించడం చేత ధృతరాష్ట్రుని పై ఆమెకు గ్లాని ఏర్పడింది. అలాంటి వ్యక్తి ని నేను 'మామగారు' అనాలా 'అయ్యగారూ' అనాలా ... అని అంటుంది. అతని మొహం చూస్తేనే గుర్తొచ్చే ఆకారం తనను దాసి గా సంబోధించడం. సంధి కుదిరితే ఆ ఇంటికి వెళ్ళాలి వస్తుంది, అప్పుడు మామగారు అని పిలవాల్సి వస్తుంది. అలా నేను పిలవలేను. అతన్ని గౌరవించాలి, కాని నేను గౌరవించలేను. అతని పై ద్వేషం తప్ప ఏమీ లేదు. ఈ ద్వేషమంతా దాచుకుని అతన్ని గౌరవంగా మామగారూ అని పిలవలేను. ఈ నటనంతా నా వల్ల కాదు. ఇది నివారించాలంటే ఆ ఇంటికి వెళ్ళరాదు. కనుక సంధి జరగరాదు అనే ద్రౌపది మనోవాంఛ.

తనకు ఆ రోజు అంతటి తీవ్ర అవమానం జరిగినా అతడు నిమ్మకు నీరెత్తినట్లు దేనికీ చలించకపోవడం ఆమెను ఆమె మనసు ను ఛిద్రం చేసింది. తిరిగి కలిసే ప్రసక్తి లేదని తేల్చి చెబుతుంది.

అతని దృష్టిలో విలువ లేకుండా పడిపోయిన ద్రౌపది మనసు అద్దానికి తగిలిన తన మనస్తత్వ చిత్రణా వైరుధ్యం లో రమణీయంగా ఈ పద్యం లో అద్దం పట్టాడు.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

Q. కళా సౌందర్య దృక్పథం లో వ్యాఖ్యానించండి.

ఎగిరించకు లోహ విహంగాలను!
కదిలించకు సుప్త భుజంగాలను!
ఉండనీ,
మస్తిష్క కులాయంలో!
మనోవల్మీకంలో!

అంతరాంతర భయంకర
ప్రాంతరాలలో నీ విహారం?
మృత్యుదారిలో నీ సంచారం?

పలికించకు మౌన మృదంగాలను!
కెరలించకు శాంత తరంగాలను!
హృదయంలో దీపం పెట్టుకు!
మహానగరి సరిహద్దులు ముట్టకు!

Ans: 'అనర్గళం, అనితర సాధ్యం నా మార్గం!' అన్న శ్రీశ్రీ పలుకులు విప్లవాత్మకంగానే కాదు అటు కవిత్వ శైలికి వర్తిస్తాయి. చెప్పేందుకు నిదర్శనం గా నిలిచే అద్భుత కళా సౌందర్యం నింపుకున్న 'మహాప్రస్థానం' లోని కవిత ఇది.

అభ్యుదయ కవిత్వానికి మ్యానిఫెస్టో లా నిలిచే శ్రీశ్రీ 'మహాప్రస్థానం' ఖండ కావ్యం లోని 'సాహసి' అనే కవితా ఖండిక ఇది. నిద్రిస్తున్న ఆలోచనల్ని లేపవద్దని, ఒక పరిధి దాటి ఆలోచనలకు వెళ్ళవద్దని అది ప్రమాదమని చెప్పినట్లు బయటకి కన్పిస్తుంది. కాని 'సాహసి' అన్న శీర్షిక ద్వారా కవి నిజానికి సవాలు చేస్తున్నాడని తెలుస్తుంది. మరొకట

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

ధైర్యం చేసే చేవ ఉంటేనే మీరు నిర్వాసి ~~అయితేనే~~ ఆ స్థాయిలో ఆలోచించండి అన్న సవాలు లోపల నిబిడమై ఉంది కవితలో.

నిర్మాణ దృష్ట్యా చూస్తే ఇది శీర్షిక గల కవిత. పైగా ఈ శీర్షిక "పరిపూర్ణ శీర్షిక" కావడం విశేషం. కవిత లో పైకి కన్పించే అర్థం వెనుక దాగున్న సవాలు, కవిత అసలు అర్థం శీర్షిక ద్వారానే తెలుస్తాయి. శీర్షిక ద్వారానే కవిత అర్థం పరిపూర్ణమవుతుంది, అందుకే ఇది పరిపూర్ణ శీర్షిక.

రూపశిల్పం దృష్ట్యా ఇది గేయమవుతుంది. ప్రధానం గా చతురస్రం లో సాగింది. ~~ఈ~~ గేయాలకు ~~ఊళ్ళు~~ అవసరం లేదు కనుక కవి సరిసంఖ్య గణాత్మక చతురస్రాన్ని ఎన్నుకుని ఉంటారు. ~~అయితే~~ గేయమంతా మూడుపాదాల్లు చతురస్రంలో సాగక కొత్త పదప్రయోగాలు చేశారు. మూడవ పాదం గా ఒక్క ఖండం వాడి ఒక ~~ఊళ్ళు~~ ~~చేసి~~ ... మళ్లీ నాల్గవ పాదంలో చతురస్రగతి నడిపారు. మొదటి చరణం ముగిసిందని దాని చివరి పాదం భిన్నం గా ఉండడం ద్వారా తెలుస్తుంది. రెండవ చరణం ఖండం లో సాగినా మొదటి, చివరి పాదాల్లో ఒక లఘువు అధికం గా వచ్చింది. ఇలా రావడం వలన ఆ పాదాలు అక్కడ తెగుతాయి. చివరి చరణం చతురస్రగతిలోనే సాగినా మూడవ పాదం లో మాత్రం రెండు ~~మాత్రలు~~ మాత్రలు తగ్గాయి. ఇలా తగ్గడం వలన ఆ మాత్రల ఖాళీ పూరించబడుతూ మనం సాగదీసి చదువుతాం. గేయం ఈ చిన్న అంతరం ఒక ~~ఊళ్ళు~~ తెచ్చిందని ప్రవాదం చేస్తుంది. మలుపు పాదాల రెండవ పాదం లో ఇలా ఒక ~~ఊళ్ళు~~ నివ్వడం లో ఆ మలుపు ఒ మంత్రముగ్ధం లాంటి శక్తి వస్తుంది.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

ప్రతీక వాదం దృష్ట్యా చూస్తే శ్రీశ్రీ ఈ కవితలో భావ చిత్రాలు వాడడం ద్వారా భావ స్ఫూర్తి కలిగించడం అనే పద్ధతిని వాడారు. లోహ విహంగాలు ఎగరడం, సుప్త భుజంగాలు కదలడం, భయంకర ప్రాంతరాల విహారం, ముక్కదాలలో సంచారం, శాంత తరంగాలను కెరలించడం ఇలాంటివన్నీ మన కళ్లకు దృశ్యాన్ని కడుతున్నాయి, అయితే శ్రీశ్రీ చెప్పదల్చుకుంది ఆ దృశ్యాలు కావు, వాటి ద్వారా కలిగే ప్రమాదకర వాతావరణమనే భావస్ఫూర్తి మాత్రమే.

శక్తివంతమైన పదాల్లో భావాన్ని వ్యక్తీకరించడానికి శ్రీశ్రీ పెట్టింది పేరు, మూఢ మస్తిష్కాన్ని 'మృత్యునగరి' అనే ఒక్క పదంలో పట్టి చూపడం ఇందుకు నిలువెత్తు నిదర్శనం.

తన కలంతో తెలుగు పదాలకు కొత్త నడకలు నేర్పిన శ్రీశ్రీ కళా సౌందర్యానికి శాశ్వత ప్రతీకగా నిల్చిపోతుంది కవిత.

(రూపశిల్పం దగ్గర గేయ పాదాల్ని రాసి గణ విభజనలు చేసి చూపాలి.)

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

10. ఆధ్యాత్మిక దృక్పథం లో వ్యాఖ్యానం

ప్రత్యక్షరంగురుడు నాశ్రయించని మహాశుంభము సేవించి, వా
డంకోన్నిరుంబున మందరక్షయుగ దీపాంధకారమును మాడ్కి
యొక్కంత్రోచి ఘృతంబునించి నిజవస్త్రం) నాంతమును జించి వే
నాక్కొన వత్తిగ నిలువది చెను శిఖిన యోజించె వైశ్వానరుని.

భక్తి భావం, సంకల్పం, అనుభూతుల లో ఏ మాత్రం పవిత్రత లేకుండా కేవలం ఆచార్య దీక్ష, పర్వ మాహాత్మ్యాల చేతనే వ్యక్తులకు సద్గతి కలుగుతుందని ఆధ్యాత్మికత ను ప్రతిపాదించే గుణనిధి కథా పద్యమిది.

పరమ పాపాత్ముడైన గుణనిధి తన సంకల్పం ఏ మాత్రం లేకుండానే శివరాత్రి మహిమ వల్ల మాత్రమే సద్గతి పొందడం గుణనిధి కథాంశం. గుణనిధి చెడునడతను దాచి మోసగించిందని కోపించి అతని తల్లి ని తండ్రి యజ్ఞదత్తుడు ఇంటి నుంచి గెంటివేస్తాడు. [illegible] తననాదరించే తల్లి లేకపోవడం లో దిక్కు తోచక గుణనిధి తిరుగుతూ ఉంటాడు. ఆకలి తో రోజంతా మాడి [illegible] చివరికి [illegible] ఆలయం లో ప్రసాదాలు సంగ్రహించాలని [illegible] అందరూ నిద్రపోయేదాకా మేల్కొంటాడు. తర్వాత లోనికి ప్రవేశించి చీకటి గా ఉండడం లో తాను తినదలచిన అన్నము ను స్పష్టంగా చూడదలచి (x) తన ధోవతి అంచు చించి చేతిలో నలిపి వత్తి గా చేసి, దీపపాత్రలో నేయి పోసి, వత్తి అను నేతిలో తడిపి దానిని అగ్ని లో సంధానించాడు. [(x) గది మూలమున్న కొడిగట్టుతున్న దీపాంధకారము ను పైకి ఎగదోసి] ఈ యాదృచ్ఛిక చర్యయే 'శివారాధన' ఆచారం గా మారడం ఇక్కడ విశేషం.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

వేదాల్లో భగవంతుని లో మోక్షానికి మార్గం:
యజ్ఞయాగాదులనే భావించేవారు. ఉపనిషత్తుల్లో జ్ఞాన మార్గం ద్వారా మోక్షాన్ని పొందడం చెప్పబడింది. తర్వాత జానపదుల సంస్కృతి సంప్రదాయాల ప్రభావం చేత విగ్రహారాధన, దేవాలయాలు, భగవత్సంబంధ స్థల-కాలాలకు ప్రాధాన్యం రావడం జరిగాయి. ఈ పరిణామ మొత్తం పామరులకు స్త్రీలకు కూడా మోక్షాన్ని పొందడం చేత, క్రమంగా దీనికి అధిక ప్రచారం లభించి శుద్ధ వైదిక విధానం ఉపమర్దనమయింది.

తర్వాతి కాలంలో రామానుజాచార్యులు ఇత్యాది గురువుల కృషి వల్ల భక్తి ఉద్యమం ఉధృతంగా ప్రబలింది. మనిషి & అంతరంగికమైన భక్తి సాధన, ఆధ్యాత్మికమైన అంతరంగిక అనుభూతి ముఖ్యం. ఇవి గనుక ఉంటే బహిర్గత ఆచారాలు తీర్థ-క్షేత్ర యాత్రలు, నామ కైంకర్యాలు మొదలైనవి అవసరం లేదు. ఈ అంతరంగిక అనుభూతి లేనప్పుడు ఎన్ని ఆచారాలు పాటించినా, ఎన్ని క్షేత్రాలు తీర్థాలు తిరిగినా నిష్ప్రయోజనమని భక్తి ఉద్యమ తత్వం చెబుతుంది.

దానితో ఈ ఉద్యమాన్ని ఖండిస్తూ తిరిగి భక్తి ఆచారాలు, స్థల-కాల మహిమల గొప్పదనాన్ని చాటిచెప్పే సాహిత్యం ముమ్మరంగా సాగింది. దానిలో భాగంగానే వ్యక్తి సంకల్పం, అనుభూతులతో ఏ సంబంధం లేకుండా దైవ సంబంధ ఆచార, స్థల, కాలాల మహిమ వల్లనే వ్యక్తులు సద్గతి పొందుతారనే తత్వం ప్రచారం చేశారు.

ఈ సందర్భం లో శివరాత్రి 'పర్వ' దినాన

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

'దీపారాధన' అనే ఆచారం పాటించబడడం చూపారు.
తాను తన దొంగతన ఆలోచన తీరిపోవా చూసుకునేందుకు
మాత్రమే గుణనిధి దీపం వెలిగించాడు. కాని అది శివరాత్రి
పర్వదినం కావడం, ఆ ప్రదేశం శివాలయం అందునా శివలింగ
సాన్నిధ్యం కావడం వల్ల యాదృచ్ఛికంగానే దీపం వెలిగించినా దానికి
శివరాత్రి దీపారాధన ఆచార మహిమ కలిగింది. ఫలితంగా
గుణనిధికి ఏ భక్తి భావం లేకపోయినా కేవలం సంకల్పం కూడా
లేకపోయినా అతనికి ఆ శివరాత్రి దీపారాధన ఆచార మహిమ
ఫలం దక్కి తీరుతుంది.

పౌరాణిక దేవతల్లో శివుణ్ణి పరమ దైవంగా
భావించే తత్త్వం శైవ సంప్రదాయం. గుణనిధి కథ ఈ శైవ సంప్రదాయానికి
చెందినదే.

భక్తి భావన, సంకల్పం, అనుభూతుల లాంటి సంబంధం లేకుండా
భగవత్సంబంధ ఆచార, స్థల, కాల మహిమల వల్ల మాత్రమే వ్యక్తి
సద్గతి పొందగలడన్నది మొత్తం మీద
ఈ పద్యం లో ఇమిడి ఉన్న తాత్వికత.

Downloaded at : www.ourstudycircle.in
Downloaded at : ourstudycircle.in

https://telegram.me/upsc_iassquad Visit at : www.ourstudycircle.in https://telegram.me/upsc_iassquad

Downloaded at : www.ourstudycircle.in

Downloaded at : ourstudycircle.in